

21. YILINDA LEASING SEKTÖRÜNÜN DURUMU, DEĞERLENDİRMELER VE BEKLENTİLER

SEMİNER

AÇIŞ - TEBLİĞ - PANEL

İSTANBUL, 2006

İşbu kitap, 3 Şubat 2006 Cuma günü, Güneş Sigorta A.Ş. Konferans Salonu'n da gerçekleştirilen Seminerin açış konuşmaları, tebliğ, panel konuşma ve tartışmalarının Y. Temel ENDEROĞLU tarafından derlemesidir.

Her hakkı İktisadî Araştırmalar Vakfı'na ait olup, adı geçen Vakıf'tan yazılı izin alınmadıkça, aynen veya kısmen iktibas edilemez. Kitap, Vakıf merkezinden temin edilebilir.

İKTİSADİ ARAŞTIRMALAR VAKFI

19 Mayıs Cad. No: 1 Golden Plaza Kat: 8
34460 Şişli / İSTANBUL
TEL : (0212) 233 21 07 (pbx)
FAX : (0212) 233 21 96
TELG : FOUNDATION - ISTANBUL
E-mail : info@iktisadiarastirmalar.org
Web : www.iktisadiarastirmalar.org

İÇİNDEKİLER

Seminerin Takdimi.....	5
------------------------	---

AÇIŞ OTURUMU

İ.A.V. Başkanı Prof. Dr. M. Orhan DİKMEN.....	9
FİDER Başkanı Dursun AKBULUT.....	15
B.D.D.K. Başkanı Tevfik BİLGİN.....	25

TEBLİĞ OTURUMU

Başkan	: İbrahim Halil ÇİFTÇİ İ.A.V. Başkan Yardımcısı İş Leasing Genel Müdürü	
Tebliğci	: Prof. Dr. Erden KUNTALP Bilkent Üniv. Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi	
Tebliğ	: Leasing Sektöründe Değerlendirmeler ve Beklentiler.....	37

PANEL.....

51

Leasing Sektörünün Gelişmesi için Öneriler

Başkan	: Y. Temel ENDEROĞLU İ.A.V. Y.K. Üyesi ve Genel Sekreter	
Üyeler(*)	: İhsan Uğur DELİKANLI B.D.D.K. Daire Başkanı	

- : Adnan ERTÜRK
Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi
Grup Başkanı
- : Prof. Dr. Cumhuri ÖZAKMAN
Bahçeşehir Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Dekanı
- : Bülent TAŞAR
FİDER Y.K. Üyesi ve
Siemens Leasing Genel Müdürü

PANEL 2. TUR	85
PANEL 3. TUR	92

SEMINERİN TAKDİMİ

Finansal Kiralama (Leasing) konusundaki bu seminer, Vakfımızın düzenlediği 183. seminer olmaktadır. Leasing konusunda ise 3. seminerdir.

İlki 13 Ekim 1989 tarihinde yapılmış ve daha çok Leasing'in tanıtımı ön planda tutulmuştur. 18 Nisan 1996 tarihinde Finansal Kiralama Derneği (FİDER) ile müştereken düzenlediğimiz ikincisi ise, 10 yıllık uygulamadan sonra Finansal Kiralama-Leasing'in hukukî, iktisadi ve malî sorunlarını geniş bir platformda tartışmaya yönelik olmuştur.

Bu defa düzenlediğimiz üçüncüsünde, Türkiye'de 20. yılını doldurmuş bulunan Finansal Kiralama-Leasing'in son durumu, değerlendirmeler ve beklentiler ele alınacaktır.

Açılışı takiben, bir tebliğ ve paneli içeren bugünkü seminerde, Türkiye'de 20 yıl sonunda Finansal Kiralama-Leasing'in eriştiği seviye yanında beklentiler ve değişiklikler enine boyuna tartışmaya açılacaktır.

Seminer, Finansal Kiralama Derneği (FİDER) ve Vakfımızın işbirliği ile gerçekleştirilmektedir. Bu vesile ile, seminere yaptıkları maddi katkılar için Derneğe ve Başkanları Sayın Dursun AKBULUT'a öncelikle teşekkür etmek isteriz.

Ayrıca seminere konuşmacı, oturum başkanı, tebliğ sahipleri ve panelist olarak katılan bürokrat, akademisyenlere, yoğun işleri arasında zaman ayırıp bir açılış konuşması yapan B.D.D.K. Başkanı Sayın Tefik BİLGİN'e şükranlarımızı sunarız.

İKTİSADÎ ARAŞTIRMALAR VAKFI

AÇIŞ OTURUMU

- İ.A.V. Başkanı Prof. Dr. M. Orhan DİKMEN'in konuşması
- FİDER Başkanı Dursun AKBULUT'un Konuşması
- B.D.D.K. Başkanı Tefik BİLGİN'in konuşması

İ.A.V. BAŞKANI
PROF. DR. M. ORHAN DİKMEN'İN KONUŞMASI

Sayın Başkanlar

Değerli Davetliler

Seçkin Medya Çalışanları

Hepinizi saygı ile selâmlıyorum. Finansal Kiralama Derneği (FİDER) ile İktisadî Araştırmalar Vakfı'nın (İAV) ortaklaşa düzenlemiş olduğu Leasing seminerine hoş geldiniz. Varlığınızla değer kattınız. Teşekkür ederim.

Açış konuşmalarında, daha çok seminerin konusu üzerinde durulması âdet-tendir. Ben de bir çok seminerde bu âdete uydum. Hatta bu konuda ölçüyü biraz kaçırmış olacağım ki, tebliğ sahiplerine söyleyecek söz bırakmadığım şeklinde tenkit edildim. Bugün, biraz farklı bir yaklaşımla, seminerin konusundan çok, semineri düzenleyen kurum, yâni İAV'ın çalışmaları hakkında, ilgi çekici olacağına inandığım bazı bilgiler sunmak istiyorum.

1962'de kurulmuş olan İAV, başlarda sadece belli ekonomik konuları işleyen seminerler tertibi şeklinde faaliyet göstermiştir. Ancak, bu şekilde, bir bakıma tek yönlü sayılabilecek bir çalışmanın, ekonomik konuların kamuoyuna sunulmasında yeterli olmadığı, bu konuları değişik şekillerde işlemenin daha etkili olacağı düşünülmüştür. Bu düşünce ile de, seminer dışı faaliyetler peyderpey yürürlüğe sokulmuştur.

İAV'ın faaliyetleri, son yıllarda, seminerler, konferanslar, konulu sohbet toplantıları, röportajlar, yazılı açıklamalar, gazete ve dergilerde yazılar ile TV programları şeklinde çok yönlü olarak yürütülür olmuştur. Bu faaliyetlere, 2005 yılında da bir yenisi eklenmiştir. Buna bir yarışma programı da denilebilir. Ama, aslında bir yarışma olmaktan çok, belli bir sıralamaya dayalı yayın programı niteliğinde olan bu çalışmaların ilk sonucu da, içinde bulunduğumuz yılda alınmıştır.

Bu programın esasını şöyle özetleyebilirim. Üniversitelerin yetkili jurilerince kabul edilen doktora ve master tezlerinin önemli bir kısmı, Devlet Üniversitele-

rinin ödenek yetersizliği, Vakıf Üniversitelerinin de bir ölçüde kayıtsız kalmaları yüzünden yayımlanamamakta, Türk ekonomi literatürüne kazandırılamamaktadır. Halbuki, bu tezler arasında çok değerli olanları vardır. Yayımlanmamaları önemli bir kayıptır.

İAV olarak bu kaybı, hiç değilse kısmen ortadan kaldırmanın yerinde olacağını düşündük. Bu konuda bizim gibi düşünen bir sponsor aradık. Galatasaray Lisesinden mezun olmuş, yüksek öğrenim görmüş, bir süre Koç topluluğunda görev yapmış, sonra da kendi şirketlerini kurmuş, aydın bir kişi ve milletlerarası çapta bir işadamı olan Sayın Ünal Aysal ile, 4 yıllık bir sponsorluk anlaşması yaptık.

Bu anlaşmaya göre, 4 sene boyunca her yıl 5 doktora , 5 master tezi yayımlanacaktır. İlk 10 tez bu ay içinde yayımlanmıştır. Buna benzer yeni programlar için araştırmalarımız sürmektedir. Bu hususta aracı olabilirsiniz memnuniyetle ve teşekkürle karşılız.

İAV, şimdiye kadar bugünkü dahil 184 seminer gerçekleştirmiştir. Bu sayı, başlı başına bir başarı sayılabilir. Gerçi, her kuruluş seminer tertip edebilir ve bu sayıya da ulaşabilir. Ama İAV'nı seminerlerinde, başkalarında bulunmayan veya hiç değilse bir arada bulunmayan bazı özellikler vardır. Bunların hepsini anlatmak için vaktimiz yok. Bunun için de bunlardan sadece birkaçına kısaca değinmekle yetineceğim.

Birinci özellik, İAV seminerlerinin hepsi, açık konuşmalarını, tebliğlerini ve panel tartışmalarını, eksiksiz, tam metin olarak kitaplar halinde yayınlanmaktadır. Bu suretle, seminerler zaman ve mekân sınırlamasından arınmış, bir anlamda sürekli hale getirilmiş olmaktadır. Gerçekten de, "Verba vollend, scripla manend" , "söz uçar, yazı kalır".

İkinci özellik: İAV seminerlerinin, yalnız Vakıf merkezinin bulunduğu İstanbul'da yapılmayışı, konusuna göre yurdun her yanında, hatta yurt dışında gerçekleştirilmesidir. İAV seminerleri, işlenen konunun en çok önem taşıdığı ve dolayısıyla hem ilgi, hem fayda ibrelerinin en yükseği gösterdiği yerlerde yapılmaktadır.

Bu hususu bir iki misalle açıklamak mümkün: Merkez bankası semineri Ankara'da, vadeli işlemler borsası semineri İzmir'de, fındık seminerleri Giresun'da, Çay seminerleri (biri de milletlerarası olmak üzere) Rize'de, yağlı tohumlar seminerleri Adana'da gerçekleştirilmiştir.

Seminerin ilgi odakları bazen birden fazla olabilmektedir. Böylece meselâ serbest bölge seminerleri, Mersin (3 tane), İzmir ve İstanbul'da yapılmıştır. Aynı durum Factoring seminerleri için de söz konusudur.

Bu arada, ilçe merkezlerinde yapılmış seminerler olduğunu da kaydetmeliyim; Transit ticareti semineri İskenderun'da, Balıkçılık yahut kısaca hamsi semineri Fatsa'da gerçekleştirilmiştir.

İAV seminerlerinin yurt dışında yayılmasında, Vilâyet seminerleri dizisinin de önemli payı vardır. Bu seminerlerde, esas itibarile idarî bir bölüm olan Vilâyet, bir ekonomik birim olarak ele alınmakta ve iktisadî gelişmesi için nasıl bir strateji benimsenmesi ve bu çerçevede ne gibi tedbirler alınması gerektiği araştırılmaktadır.

Hâlen sayısı 37'ye ulaşmış olan bu seminerlerin de katkısı ile, İAV çalışmaları Edirne'den Ardahan'a, Çanakkale'den Artvin'e, İzmir'den Iğdır'a kadar yurdun hemen tamamına yayılmıştır.

İAV'ın seminer çalışmaları yurt dışına da taşmıştır. KKTC'de, üçü Girne'de biri Lefkoşa'da olmak üzere yapılan 4 seminerden başka, Paris, Bakü, Bükreş, Sofya, Hartum ve Üsküp'te de 6 seminer gerçekleştirilmiştir.

Konusu, Türkiye ile Fransa veya Sudan gibi ülkeler arasındaki ekonomik, yâni ticari ve malî ilişkilerin geliştirilmesi olan bu seminerler büyük rağbet görmüş, özellikle gidilen ülkede yazılı, sözlü ve görüntülü medya araçlarının ilgilendirilmesi ile, ekonomik ilişkiler dışında Türkiye'nin geniş halk kitleleri tarafından tanınmasına da yardımcı olmuştur.

Üçüncü bir özellik de, çok titiz bir şekilde hazırlanmış olan İAV seminerlerinin uygulamaya yansımasıdır. Başka bir deyişle, İAV seminerleri teknik bir araştırma ve etüd halinde kalmamakta, konuya göre hukukî mevzuata, bürokratik uygulamalara, ekonomik girişimlere etkili olmaktadır.

Bu etki fonksiyonunu bir iki misal vermek suretile açıklamamın faydalı olacağını düşünmekteyim. 1982'de Mersin'de yapılmış olan Serbest Bölge semineri, hem mevzuatta çeşitli düzenlemeler yapılmasında, hem de ilk serbest bölgenin Mersin'de açılmasında etkili olmuştur.

İAV, bugün hâlâ uygulamasına geçilemeyen Mortgage, yâni ipoteğe dayalı uzun vadeli taşınmaz kredisi seminerini, bundan 5 yıl önce gerçekleştirmiştir. Bu seminerle başlayan mortgage'e ilgi, bugüne kadar mevzuat ve uygulamaya kavuşmamışsa bunun sebebi, bu sistem için sürekli ekonomik ve malî şartların henüz oluşmamış bulunmasındandır.

İAV'ın yurtdışı seminerleri de etkili olmuştur. 1986'da yapılan Paris semineri, o tarihte tabana vurmuş olan Türkiye - Fransa ekonomik ilişkilerinin yeniden hareketlenmesinde etkili olmuştur. Fransa Cumhurbaşkanı Mitherand'ın "Türkiye ile Fransa arasındaki ekonomik ilişkilerin gelişmesine katkılarından dolayı" kaydile İAV Başkanına verdiği berat ve nişan bunu açıkça belirtmektedir.

Bakü seminerinde, Cumhurbaşkanı Haydar Aliyev'in talimatı ile "Harici İktisadî Alâkalar Nazırlığı" tarafından İAV'a teklif edilen ve karşılıklı imzalanan geniş kapsamlı sürekli işbirliği protokolü de seminerin başarısını gösteren bir belgedir. Ancak, protokolün uygulanması Azeri bakanın görevinden ayrılması, An-kara'nın gereken ilgiyi göstermemesi, İAV'ın da maddi kaynaklarının yetersiz kalması sebebiyle maalesef yürütülememiştir.

Bugünkü seminerin konusu olan "Leasing"e gelince, İAV bu konuya da ilgi duymuş ve 1989 ile 1996 yıllarında 2 seminer gerçekleştirmiştir. Bugün de 3. Leasing seminerinde bir araya gelmiş bulunmaktayız.

3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununun yürürlüğe girdiği 28 Nisan 1985 tarihinden yaklaşık 4 yıl sonra, 13 Ekim 1989 günü yapılan birinci Leasing seminerinde, "esaslar ve uygulama" üzerinde durulmuştur.

Devlet Bakanı Işın Çelebi'nin de bir açış konuşması yaptığı bu birinci seminerde, Doç. Dr. Orhan Kurmuş, Doç. Dr. Nazif Gürdoğan ve Mesut Erkovan tarafından 3 tebliğ sunulmuştur. Bu tebliğlerde, daha çok uygulamalardaki aksaklıklar ve bunların giderilmesi yolları üzerinde durulmuştur.

Panel oturumunda da, Hazine Müsteşarlığı Banka ve Kambiyo Genel Müdürü Selçuk Demiralp, çeşitli kurumlardan Atilla Arman, Bülent Taşar, Fehmi Akın ve Zeki Akıllıoğlu Türkiye'de Leasing sorunları ve çözüm yolları üzerinde durmuşlardır.

Birinci Leasing seminerinden yaklaşık 6 yıl sonra, 19 Nisan 1996 günü gerçekleştirilen ikinci Leasing seminerinde de yine "esaslar ve uygulama" üzerinde durulmuştur.

Finansal Kiralama Derneğinin sponsorluğu ile gerçekleştirilen bu ikinci seminerde, o zaman FİDER Başkanı olan Doç. Dr. Orhan Kurmuş bir açış konuşması yapmış; ancak yine bir açış konuşması yapmayı kabul etmiş olan Devlet Bakanı Ufuk Söylemez, o tarihte görevli olarak ABD'de bulunduğu için, kısa bir mesajla mazaret beyan etmiş ve başarı dileklerini iletmıştır.

İkinci Leasing seminerine, İktisat Leasing Genel Müdürü Erdinç Arı, İş Leasing Genel Müdürü Hasan Ulukanlı ve Prof. Dr. Selâhattin Tuncer birer tebliğ sunmuşlardır. Panelde de Hazine Müsteşar Yardımcısı İhsan Fevzibeyoğlu, SPK İstanbul Temsilcisi İbrahim Kurban, Maliye Bakanlığında Arif Şimşek, Bülent Taşar ve Halûk Arpad yer almışlardır.

Bugünkünü de sayarsak, 3 Leasing seminerinde görevli olarak yer alan sadece 2 kişi var. Bunlardan biri, 3 seminerde İAV Başkanı olarak açış konuşması yapmıştır. İkinci kişi Bülent Taşar, çok daha renkli bir kişilik sergilemiştir. Birinci seminere Vakıf Leasing Genel Müdürü, ikinci seminere Rant Leasing Ge-

nel Müdürü, bugünkü seminere de Siemens Leasing Genel Müdürü olarak katılmıştır. Kendisine 3 seminerde de görev kabul ettiği için teşekkür ediyor, çalışma ve başarılarının devamını diliyorum.

Bugünkü seminerde tebliğ sayısı birden ibaret. Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Erden Kuntalp, "Leasing Sektöründe Değerlendirmeler ve Beklentiler" konusunu işleyecektir. Panelde ise BDDK Daire Başkanı İhsan Uğur Dalıkanlı, Maliye Bakanlığı Gelir İdaresinden Adnan Ertürk, Bahçeşehir Üniversitesi öğretim üyelerinden Prof. Dr. Cumhuri Özakman ve Bülent Taşar, leasing sektörünün gelişmesi için neler yapılabileceğini, neler yapılması gerektiğini ortaya koyacaklardır.

Böyle uzman bir kadro vazife almışken, benim ayrıca bu konular üzerinde mülalâa beyan etmeme gerek olmadığını düşünüyorum. Bir kere daha, tebliğ sahiplerine söyleyecek söz bırakmıyorsun dedirtmek istemem. Ancak, aynı kulvarda veya hiç değilse komşu kulvarda faaliyet gösteren özel finans kuruluşları veya yeni adı ile katılım bankalarını son günlerde hızlanan yeniden yapılanma ve güçlenmesi karşısında, leasing şirketlerinin de bazı tedbirler düşünmesinin kendileri için faydalı olacağına işaret etmek isterim.

Zaten konuşmam da biraz uzadı. Ancak, sözlerime son vermeden önce, Finansal Kiralama Derneğine ve Başkanı Dursun Akbulut'a, bize bu güzel salonu tahsis etmiş olan Güneş Sigorta ve aynı zamanda İAV yönetim kurulu üyesi olan Mehmet Aydoğdu'ya seminere konuşmacı olarak katılan tebliğci, oturum başkanı ve panelist olarak katılan çok değerli kişilere, yoğun çalışmaları arasında zaman ayırıp seminerde bir açış konuşması yapmayı kabul etmiş olan BDDK Başkanı Tevfik Bilgin'e teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Hepinizi yeniden saygı ile selâmlıyorum.

FİDER BAŞKANI DURSUN AKBULUT'UN KONUŞMASI

Değerli misafirler, sayın başkan, sayın BDDK başkanımız. Sizlere bugün leasing sektörü hakkında bir miktar bilgi vereceğim. Daha sonra bu sektörün gelişmesi için neler gerektiği hususunda görüşlerimizi FİDER olarak belirteceğim. Sektörle ilgili bilgiye geçmeden önce, önce leasing nedir bundan bahsetmek lazım, leasingin tanımını yapmamız ve buna göre de düzenleme ve gözetimi yapmamız lazım. Onun için ben müsaade ederseniz, leasingle ilgili önce tanımdan başlayıp, Türkiye'nin dünyadaki yerini, Avrupa Birliğindeki yerini, daha sonra başta söylediğim gibi leasing sektörünün gelişmesi için gerekli kriterler nelerdir, bunlarla ilgili bilgi vereceğim.

Leasing İngilizce bir terim. Kiralamaya yakın bir terim ama aslında kiralama işlemi de değil. Burada leasing bir finansman modeli, kısaca şöyle söyleyebiliriz. Bir yatırımcı tarafından seçilen bir malın, kiralayan şirket tarafından ki bu leasing şirkettir, satın alınarak kiracıya uzun bir süre kiralınması işlemidir. Genel olarak kiralanan mal, kira dönemi sonunda kiracıya devredilir. Burada bu tanımlı yaparken, özellikle şunu vurgulamak istiyorum. Leasing hem bir finansman, hem de bir kiralama işlemidir. Dolayısıyla iki açıdan bakmak gerekir. Eğer kiralanan mal sembolik bir bedelle kiracıya kira dönemi sonunda devrediliyorsa bu tür işlemler finansal leasingtir ki, bu krediye uygun bir tanımdır. Yani kredi şeklinde yapılan bir leasing işlemidir. Ama eğer kira dönemi sonunda mal, rayiç bedelle kiracıya devrediliyorsa veya rayiç bedelle piyasaya satılıyorsa veya mal leasing şirketlerine geri dönüyorsa bu tür işlemlere biz operasyonel leasing işlemleri diyoruz. Dolayısıyla leasingin iki tane türü var. Biri kredi benzeri bir leasing işlemi, diğeri ise uzun vadeli kiralama işlemine benzeyen leasing işlemidir ki biz buna operasyonel leasing diyoruz. Leasing ağırlıklı olarak işletmelerin yatırım mallarının finansmanında kullanılan bir enstrümandır.

Şimdi bir miktar leasingin, bizim bildiğimiz adi kiralamadan farkı nedir onunla ilgili bilgi vermek istiyorum. Genellikle adi kiralama işlemlerinde kiralanan mal kiralayan tarafından seçilir ve daha sonra kiracıya kiralınır. Bildiğimiz adi kiralamada genellikle vadeler daha kısadır. Genellikle vadesi oniki ayın altında olan

kiralama işlemleridir. Adi kiralama işlemlerinde kiralanan malla ilgili servis verilir. Kiralanan mal mutlaka kiralayan şirkete iade edilir. Kira bedeli ise, mal bedelinden oldukça düşüktür. Leasing dediğimiz işlemde ise kiralanan mal tam tersi kiralayan yerine kiracı tarafından seçilir. Feshedilmezlik süresi mutlaka mevcuttur. Bu süre genellikle kiralanan malın amortisman süresine veya ekonomik ömrüne uygun bir süredir. Kira bedeli mal bedeline eşit veya yakın veya zaman zaman da büyük olabilir. Finansmanın yanında bazen kiralanan malla ilgili servislerde verilir. Bu ağırlıklı olarak operasyonel leasing işlemlerinde vuku bulan bir hizmettir. Finansal leasing ise temel olarak, kiracıyı kiralanan malı satın almaya yönlendirir. Yani kontratta mutlaka malın dönem sonunda kiracı tarafından alınacağına dair bir şey yoktur. Opsiyon verilir ama bu işlemin finansal leasing olması için yani kredi benzeri olabilmesi için kiracının dönem sonunda malı almaya yönlendirilmesi gerekir. Bunu yapabilmesi içinde kiracının ne yapması lazım, mal bedelinin tamamına yakın bir kısmını ödemesi lazım.

Finansal leasing işlemlerinde kiracı ekonomik maliktir. Sözleşmenin hak ve yükümlülükleri kiracının mutlaka bilançosuna yansır. Çünkü bu malın ekonomik maliki kiracıdır. Sözleşmenin feshedilemezlik süresi daha öncede söylediğim gibi, kiralanan malın amortisman süresine eşittir, ve büyüktür. Net kiralama değildir. Bu tür işlemlerde servis verilmez. Operasyonel leasing işlemlerinde ise, mal bedelinin genel olarak % 80'ine yakın bir kısmı finanse edilir. Veya daha azı finanse edilir. Yani kiracı mal bedelinden daha az bir bedel öder. Kiralayan ekonomik maliktir, çünkü mala ilişkin risk almıştır. Kira dönemi sonunda mal iade edildiği takdirde eğer malın ikinci el değeri kalan % 20'nin altında ise o zaman kiralayan şirket zarar edecek, eğer üzerinde ise kar edecek. Dolayısıyla mala ilişkin kiralayan şirket bir risk aldığından dolayı bu malın ekonomik maliki kiralayan şirkettir. Kiralama süresi amortisman süresine yakın olur. Teknolojisi çabuk değişen mallar genel olarak iade edilir. Teknolojisi çabuk değişmeyen mallar genel olarak kira dönemi sonunda rayiç değerden, kiracı tarafından satın alınır veya rayiç bedeli üzerinden yeniden kiralanır. Bu iki bilgiyi niye özellikle veriyorum. Bizim işlemimiz sadece kredi işlemi değil. Yani leasing şirketleri sadece kredi veren kuruluşlar değil. Leasing şirketleri kredi vermenin yanında, yani finansal leasing yapmanın yanında uzun vadeli, operasyonel leasing dediğimiz kiralama işlemleri de yapmaktadır. Dolayısıyla bu temel işleme baktığımız takdirde, bunun düzenlenmesi ve gözetilmesinin de mutlaka bu tanıma uygun halde yapılmasında fayda var diye bu bilgileri veriyorum.

Leasingin hayat eğrisine baktığımız zaman, leasing ilk girdiği ülkede, özellikle finansal leasing olarak başlıyor daha sonra yine ekonomi düzeldikçe, faizler aşağı doğru geldikçe, vadeler uzadıkça yaratıcı finansal leasing dediğimiz aşamaya geliyor. En büyük büyümeyi de bu dönemde gerçekleştiriyor. Daha sonra marjların düşmesi, rekabetin artmasıyla leasing şirketleri, finansman ris-

kinin yanında mala ilişkin risk almak zorunda kalıyor. O zamanda operasyonel leasing işlemleri yapmak zorunda kalıyoruz. Daha sonra operasyonel leasing işlemlerinde, yani mala ilişkin risk aldıktan sonrada yine marjlar, yine mala ilişkin alınan riskler daraldıkça yeni ürünler dönemi devreye giriyor, bu ürünler dönemi bittikten sonrada doyum dönemi ortaya çıkıyor. Doyum dönemi de şu anda gelişmiş olan ülkelerin bulunduğu dönemdir.

Peki neden leasing, niye böyle bir enstrüman çıkmış. Kredi yerine veya bilmediğimiz normal kiralama işlemi yerine neden böyle bir leasing enstrümanı piyasaya sürülmüş. Bunun ana nedenlerinden bir tanesi özellikle ikinci dünya savaşından sonra yaşanan resesyon akabinde şirketlerin ve bankaların iflası nedeniyle bankaların yeniden yapılandırma sürecine girilmiştir. Bu nedenle, bu yeniden yapılandırma sürecinde bankaların kredilendirme işlemlerinde daha titiz davranmaları ve kredi işlemlerine yeni prosedürler getirmeleri nedeniyle bankalar ticari risk ölçümü zor olan Kobi'lere, kaynak aktarmada sıkıntı çekmeye başlamışlardır. Bu nedenle de Kobi'ler, yatırımlarda finansman kaynağı bulma gücünün içerisinde düşmüşlerdir. Bunun için leasing bankacılık sistemine zarar vermeden Kobi'lere kaynak aktarmak için geliştirilen bir alternatif finansman yöntemi haline gelmiştir. Biz sadece bankaların kredi vermediği firmalara leasing işlemi yapmıyoruz. Ama ağırlıklı olarak bankaların kredi verdiği firmaların yanında bankaların kredi vermede çekimser davrandığı, riskli firmalara da kaynak aktararak ek işlem potansiyeli yaratıp, burası çok önemli, bu nedenle ilave yatırımı ve büyüme imkanı yaratıyoruz. Bunun yanında leasing banka dışı finansal piyasaların da gelişmesine mutlaka katkıda bulunur. Leasingin en büyük özelliği kendi işlem potansiyelini kendisinin yaratmasıdır. Ve bu nedenle hem büyümeye katkı sağlar, hem de yatırımlara kaynak sağlar. Diğer bir avantajı daha vardır; satın alma ile ilgili tüm işlemler leasing firması tarafından yapıldığı için özellikle Kobi'ler tarafından tercih edilen bir enstrümandır.

Peki neden leasing, yani bu leasing! destekleyici unsurlar nelerdir. Özellikle kiralanan malın mülkiyetinin leasing şirketine ait olmasının getirdiği haklar nedeniyle, yatırımcıların teminat ihtiyacının asgariye inmesi yani, kiralanan malın teminat işlevi görmesi kiralanan malın iadesi ile birlikte alacaklarının tamamının muaccel hale gelmesi, bunlar leasing işlemlerini destekleyici unsurlar. Leasing şirketlerinin daha riskli firmalara iş yapmasının, en önemli nedeni budur. Kredi riskinin, kiracının ödeme kabiliyeti kalmaması halinde geri alınan malın, ikinci el piyasada değerlendirilerek azaltılmasıdır. Bir diğer unsur ise karşılık oranı ve sermaye yeterliliğinin bankalara göre daha düşük uygulanıyor olmasıdır. Tüm bu unsurlar leasing firmalarını kredilendirmede biraz daha cesaretli hale getiriyor. Leasing, bankaların kredi prosedürlerine uygun olmayan uymayan firmalara, ağırlıklı olarak Kobi'lere finansman sağlamaktadır. Kredilendirme prosedürünün bankacılığa göre daha esnek olması, bu sektörün, leasing sektöründe fa-

aliyet gösteren şirketlerin, bankaların daha riskli kabul ettiği şirketlere daha kolay kaynak aktarma imkanını destekleyen unsurlardan bir diğeridir. Avrupa Birliği'ndeki Kobi'lerin, leasing kullanımına baktığımız zaman burada ağırlığın leasing işlemlerinde olduğunu görüyoruz demek ki Kobi'ler Avrupa Birliği'nde de ağırlıklı olarak yatırım finansmanında leasingi tercih etmektedirler.

Dünyadaki leasing hacmine göre Türkiye'nin dünyadaki yerini göstermek istiyorum. Dünyadaki leasing hacmi, 2004 yılı itibarıyla 579 milyar dolara ulaşmış durumdadır. Bu şunu göstermektedir. O yıl içerisinde, yani 2004 yılı içerisinde, 579 milyar dolarlık yatırım leasing yoluyla finanse edilmiştir. Bunun ülkelere göre dağılımına baktığımız zaman, birinci sırayı Amerika Birleşik Devletleri almaktadır. 2004 yılında yapılan işlem hacmi 220 milyar dolar. Hemen hemen dünyadaki leasing hacminin yarısına yakın kısmı Amerika'da gerçekleştirilmektedir. Diğer ülkelere baktığımız zaman leasing işlemlerinin ağırlıklı olarak yoğun olduğu ülkelerin gelişmiş ülkeler olduğunu görmekteyiz. Bunlar; Japonya'da 74 milyar dolar, Almanya'da 55 milyar dolar, İtalya'da 29, İngiltere 28, Fransa 27, Kanada 18, İspanya ise 15 milyar dolar. Burada önemli göze çarpan husus hiç leasing piyasasında olmayan Rusya'nın 7 milyar dolarla 2004 yılında onbirinci sıraya gelmiş olması. Geçmiş dönemlerde 25., 26. sıralardaydı. Bu arada tabi Güney Afrika'nın da yukarılara doğru geldiğini söyleyebiliriz. Türkiye'nin yerine baktığımız zaman, bu sıralamada Türkiye 25. sırada. Yıllık işlem hacmi 2004 yılında 3 milyar dolar oldu. Yandaki kolon ise penetrasyon oranını göstermektedir. Bu oranda o ülkede yapılan her yüz birimlik yatırımın ne kadarlık kısmının leasing yoluyla yapıldığını göstermektedir. Türkiye'de bu oran 6.3'tür. En yüksek orana baktığımız zaman bu oran Amerika'dadır. % 30'lar mertebesinde. Japonya'da % 9, Almanya'da % 15, İtalya'da % 11, Kanada, İspanya, Avustralya'da % 23'ler mertebesinde. Bu da bize şunu göstermektedir. Maalesef leasing sektörünün, 21 yıllık bir tarihi olmasına rağmen, hala penetrasyon oranı 6.3 mertebesinde. Dolayısıyla bu oran, gelişmiş ülkelerle karşılaştığımız takdirde, son derece düşüktür. Bu tablo da leasing işlemlerinin Türkiye'de yıllara göre dağılımını göstermektedir. Bu sene iyi bir yıl geçti, 2005 yılında 4.2 milyar dolarlık işlem hacmi gerçekleştirilmiş durumdadır. Bu güne kadar leasing sektörü 208.091 adet projeye finansman yapmış ve bugüne kadar yaklaşık 25 milyar dolar tutarında yatırıma orta ve uzun vadeli kaynak sağlamıştır.

Leasing işlemlerinin mal gruplarına göre dağılımına baktığımız zaman, demin söylediğim işlevi çok iyi yerine getirdiğini görmekteyiz. Yani Kobi'lerin yatırımlarına finansman sağlıyor. Burada göreceğiniz gibi, 2005 yılı 9 aylık verilere göre, leasing, ağırlıklı olarak, makine ve teçhizatın finansmanında, % 74 oranında kullanılmış. Kara, deniz ve hava ulaşım araçlarında % 13, bilgisayar ve büro ekipmanlarında % 6, gayrimenkulde ise % 7 oranında kullanılmıştır. Bu şunu

göstermektedir. Leasing sektörü şu anda ağırlıklı olarak Kobi'lere hizmet vermektedir, Kobi'lerin yatırımlarına kaynak sağlamaktadır ve bu nedenle de hem yatırımları arttırmakta hem de ülkenin büyümesine yardımcı olmaktadır.

Yapılan leasing işlemlerinin sektörlere göre dağılımına baktığımız zaman % 45 hizmet sektörü, % 46 imalat sanayi, % 7'lik kısmı tarım, % 2'lik kısmı ise diğer sektörlerle dağılmaktadır. Sektörün yapısına baktığımız zaman, sektörde leasing işlemi yapan kurum sayısı 98, leasing şirketi ise 84, katılım bankası olarak 4, katılım bankaları da leasing işlemi yapmaktadır, Kalkınma ve yatırım bankaları ise 10 adettir. Burada biraz önce Tevfik Bey söyledi, bu şirketlerin bir kısmı gayri faal şirketlerdir. Faal olan şirketlerin sayısı 50 civarında olabilir. Fider'e üye olan şirketlerin sayısı 38'dir. Biz şunu biliyoruz. Piyasada yapılan leasing işlemlerinin yaklaşık % 90'ı Fider üyesi olan şirketler tarafından yapılmaktadır. Bu da şunu göstermektedir. Piyasada lisansa sahip olupta faaliyette olmayan leasing şirketleri mevcuttur. Yine Fider'e "üye leasing şirketlerinin yapısına baktığımız zaman, bunların 26 tanesi bankaların ortak olduğu leasing şirketleri, 2 tanesi katılım bankası, 10 adet ise bağımsız leasing şirketi bulunmaktadır. Sektörün konsolide verilerine baktığımız zaman 2004 yılında net kira alacağı 2.9 milyar dolar. Bu net kira alacağı bizim kredi hacmimize tekabül etmektedir. Aktif büyüklüğü ise 3.5 milyar dolar mertebesinde. Sektörün 2004 yılındaki öz kaynakları 949 milyon dolar mertebesinde. 2005 yılına geldiğimiz zaman iyi bir gelişme var. 2005 yılındaki dokuz aylık veriler itibarıyla Net kira alacakları 3.4 milyar dolar mertebesine çıkmıştır. Aktif büyüklüğü ise 3.5 milyar dolardan 4.2 milyar dolar mertebesine çıkmıştır. Dolayısıyla 2005 yılının Aralık ayında net kira alacaklarının ve aktif büyüklüğünün bunun daha üzerinde olacağını tahmin etmekteyiz. Sektörün oranlarına baktığımız zaman cari oran 1.62, yabancı kaynakların toplam aktiflerinin oranı % 72, toplam borçlanma / öz kaynaklar 2.5 demek ki işlemler ağırlıklı olarak öz kaynaklardan finanse edilmektedir.

Bir diğer taraftan, şüpheli alacaklar oranı çok önemli, riskli dediğimiz bankaların kredi sağlayamadığı Kobi'lere hizmet vermemize rağmen, şüpheli alacakların toplam kira alacaklarına oranı % 3, ama bunun arkasında yatan ana neden malın teminat işlevidir. Türkiye'de leasingin hukuki alt yapısına baktığımız zaman mevcut 3226 sayılı Kanun şu anda mahkemelerce iyi anlaşılmış ve alınan kararlar ancak 20 yılda içtihat haline dönmüştür. Dolayısıyla bizim tercihimiz bu kanunun değiştirilmemesi yönündedir. Mevcut kanunun fesih ve malın üçüncü şahıslara devredilmemesi hükümleri önemlidir.

Eğer Kanun değiştirilecekse, biraz önce Tevfik Bey yeni bir çatı altında birleştireceğimiz kanunu dedi, eğer bu kanun böyle bir çatı altında birleştirilecekse mutlaka 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununun mevcut, olmazsa olmaz, yani sektörü ayakta tutan, bu işleme alt yapı hazırlayan bazı hükümlerinin kanunda mutlaka yer alması lazım, mevcut fesih ve malın üçüncü şahıslara devredil-

mesi hükümlerinin mutlaka korunması lazımdır. Eğer yeni kanun yapılacaksa, bu kanunda, bu sektörün penetrasyon oranını 6 civarından % 10'ların üzerine çıkması için şu hususların mutlaka bulunması gerekir: operasyonel leasing ve finansal leasingin, eğer yeni bir kanunu yapılacaksa, net olarak tanımlanması gerekir. Ama eğer kanun yapılmayacaksa mutlaka vergi usûl kanununda bir isim değişikliği yapılarak, operasyonel ve finansal leasing işlemlerinin açık ve net bir şekilde tanımlanması gerekmektedir.

Diğer taraftan sat ve geriye leasing yapma imkanı mutlaka verilmeli. Çünkü bu yurt dışında kullanılan bir yöntemdir. Yatırımını yapmış olan, ancak yatırım yaptıktan sonra bu yatırımın işletmede kalması kaydıyla işletme sermayesine ihtiyacı olan şirketlere böyle bir finansman sağlayabilmek için sat ve geriye kiralamaya mutlaka imkan verilmesi gerekir. Hakların leasinge konu olabilmesi lazım. Çünkü teknoloji değişiyor. Artık yazılımlarda sabit kıymet niteliğine girmiş durumda. Dolayısıyla hakların da, leasing konusu olmasında büyük fayda vardır. Diğer taraftan özellikle leasinge konu malların kayıtlarının merkezi bir sistemde daha kolay bir şekilde takibi için, hem kiracının hem de leasing şirketinin mal üzerindeki haklarını üçüncü şahıslara karşı korumak için mutlaka merkezi kayıt sistemi oluşturulmalı. İşte bu merkezi kayıt sistemine de bütün kişiler, üçüncü şahıslar veya kiracıların mutlaka ulaşabilmeleri gerekir. Bunun için de, merkezi bir kayıt sisteminin geliştirilmesi lazım. Şu anda noterlerde tescil ve kayıt altına alınmakta ama hiç kimsede hiçbir notere gidip, sorup, bu malın leasingli olup olmadığını sormamaktadır. Veya nerede tescil edildiğini bile bilmemektedirler. Dolayısıyla kayıtların mutlaka merkezi bir sistemde yapılması lazım ve bunun içinde bir Birlik kurulması lazım. Leasing sözleşmelerinin, bu Birlikte kayıt altına alınması ve sisteme girilmesi lazım. Üçüncü şahıslar veya kiracılar veya kiralayan tarafından bir mal leasinge konu olacaksa veya satın alınacaksa, o zaman merkezi bir yer var, burada kayıtlara girip bu malın leasingli olup olmadığı belirlenir. Diğer taraftan alt leasinge izin verilmesi lazım. Çünkü teknoloji değişiyor artık. Bir paketleme şirketi, bir üretim şirketine makinesini götürüp üretim hattına koyup paketleme işlemini yapabilir. Dolayısıyla alt leasinge de mutlaka izin verilmesi lazım. Bu çok önemli. Eğer bu işlem gerçekleştirilirse bu sektörün daha hızlı büyüyeceğine inanıyorum.

Feshedilen sözleşmelere ait malların değer kaybı olmaması için düzenlemeler yapılmalı. Çünkü biz Kobi'lere kaynak aktarmaya cesaretlendiren malı alırız. Herhangi bir durumda ikinci el piyasada satarız, riskini kapatırız diye düşünüyoruz. Ama bunu yapabilmek için, sözleşmesi feshedilmiş işlemlerde, bu malların hızlı bir şekilde geri alınabilir olması ve hızlı bir şekilde satılabilmesine imkan verilebilmesi lazım. Oysaki mevcut durumda leasing şirketleri fesih sonrasında malın iadesine yönelik Mahkemelerden ihtiyati tedbir kararları almakta ancak, ihtiyati tedbir kararları sonrası iadeye yönelik dava açılması zorunluluğu ve bu

davanın sonuçlanması 2 yıla yakın bir zaman aldığından, kiralanan malın nakde çevrilmesi gecikmekte ve özellikle, kiralanan malın ekonomik ömrünün ve değerinin zaman içinde erezyona uğramasına neden olmakta, kiralanan malın teminat fonksiyonunu da ciddi şekilde zedelemekte ve böylece leasing şirketlerinin alacaklarının tahsil yolunu güçleştirmektedir. Fesih sonrasında leasing şirketine malı hızlı bir şekilde iade alma ve satabilme hakkı veren düzenlemeler yapılmalı. Eğer burada haksız bir fesih varsa o zaman kiracının da mutlaka leasing firmasından bunu tazmin etme hakkının olması lazım.

Diğer taraftan bizi en fazla meşgul eden işlemlerden bir tanesi, iflasın ertelenmesi kararları. Bu uygulamanın leasing işlemlerinde farklı şekilde değerlendirilmesinde fayda olduğunu düşünüyorum.

Altını çizeceğim bir diğer unsur da şu; leasing şirketlerine başta da söylediğimiz gibi sadece kredi veren şirketler olarak bakılmamalı, operasyonel leasing işlemi yapan kuruluşlar olarak ta bakılmalı. Çünkü demin gördük, penetrasyon oranı yüksek olan ülkelerde yapılan leasing işlemlerinin yaklaşık % 30-35'lik kısmı operasyonel leasing yoluyla yapılmaktadır. Dolayısıyla bu sektörün büyümesi için leasing şirketlerinin de mutlaka operasyonel leasing işlemlerine girmesi lazım. Dolayısıyla operasyonel leasing yapan şirketleri göz önüne aldığımızda bizim sadece kredi kuruluşu değil, operasyonel leasing yapan işletmeler olarak da göz önünde bulundurmamızda fayda vardır. Biz ayrıca mevduat toplayan kuruluşlar olmadığımız için, bizlerin mutlaka bankacılık kurallarından farklı olarak değerlendirilmesi gerekir. Banka iştirakli olan leasing şirketleri konsolide bazda zaten bankacılık kurallarına tabi tutulmaktadır.

Bunları anlattıktan sonra özellikle, dünyada leasing sektörünün gelişmesine katkıda bulunan Dünya Bankası yan kuruluşu IFC'nin önerilerine geçmek istiyorum. Onlarla ilgili bir miktar bilgi vermek istiyorum. IFC, şunu söylüyor; Bir ülkede leasing kanununa gerek olmayabilir. Ama eğer, bir ülkenin mevcut kanunları ile leasing uygulamaları arasında uyumsuzluk varsa, leasing uygulandığı zaman, leasingin iyi bir şekilde çalışmasını ve sözleşmelerin gücünü de engelliyorsa ve kiralayanın hukuki mülkiyetini tartışmalı hale getiriyorsa mutlaka yeni bir kanun yapılmalıdır. Ve gelişmekte olan ülkelerde de IFC'nin önerisi bir leasing kanunu olmasıdır. Eğer böyle bir kanuna ihtiyaç varsa, bu leasing kanununun da olmazsa olmaz bir takım unsurları var. Bunlarda şunlar; tarafların hak ve yükümlülüklerinin açık olarak yer alması, mevcut genel kanuni düzenlemelerle olan uyumsuzluklar varsa mutlaka bunların kaldırılması, fesih halinde kira konusu malın hızlı bir şekilde geri alınarak yine hızlı bir şekilde satılmasına imkan veren bir mekanizma mutlaka yaratılması. IFC'nin belirttiği diğer hususlar ise, Leasing firmaları mevduat toplayan kuruluşlar olmadıkları için, leasing sektörü ile ilgili düzenleme ve gözetimde lisans verilmesinde asgari şartlar uygulanmalı ve bu sektörün kamuyu ilgilendiren faaliyetleri ile kamu tarafından sağla-

nan destekler varsa eğer, ilgili kanunlarda net ve sarıh bir şekilde düzenlemeler yapılmalı, denetim bu şekilde sağlanmalı.

Şimdi leasingle ilgili düzenlemeler diğer ülkelerde nasıl olmuş, onlarla ilgili bu tabloda bir miktar bilgi vermek istiyorum. Mesela Avusturya'da kuruluş için yasal bir form var mı? Avusturya'da leasing şirketleri finans kurumu statüsünde. Kuruluş ön izne tabi mi? evet. Bankacılık denetimi var mı? yok bu sektörün. Belçika'da kuruluş ve işleyişe ilişkin özel düzenleme yok. Kuruluş ön izne tabi değil. Bankacılık denetimi yok. Finlandiya'da kuruluş için yasal bir form yok leasing yapan finans kurumları için var. Kuruluş için ön izin yok. Bankacılık denetimi yok. Fransa'da eğer bir şirket finansal leasing yapıyorsa, kuruluş için yasal bir form var. Fransa'da finansal leasing yapanlar finans kurumu statüsünde. Kuruluş ön izne tabi. Bankacılık denetimi var. Çünkü Fransa'da leasing şirketleri aynı zamanda bankacılık faaliyeti de yaptıkları için, bankacılık denetimine tabiler. Diğer ülkelere baktığımız zaman Almanya'da leasing son derece gelişmiş. Kuruluş için yasal bir form yok. Kuruluş ön izne tabi değil, bankacılık denetimi yok. Aynı şekilde diğer ülkelere ait düzenlemelerde tabloda görüldüğü gibi. Burada şunu söylemek istiyorum. Avrupa Birliği'nde ve dünyada farklı farklı uygulamalar var. Bizde eğer yeni bir kanun yapılacaksa, bu kanunda bu uygulamalardan faydalanarak, hangi ülkelerde daha fazla gelişmişse, bu ülkelerde ne tür sıkıntılar çıkmışsa, bunları göz önüne alıp yeni kanuna da bunları dahil etmemizde fayda var. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

Ben burada bir konuyu da gündeme getirmek istiyorum. Mortgage işlemlerinde, maalesef leasing şirketleri, iki sene süreyle leasing işlemi yapamayacak. Ancak bildiğimiz kadarıyla biz leasing şirketlerinin mortgage işlemi yapması gündemden kaldırılmak üzereyken, BDDK'nın görüşüyle iki sene sonra yapılabilmesi için taslağa madde konulmuş durumda. Bunun için kendilerine teşekkür ederiz. Ancak biz burada şunu belirtmek isteriz. Mortgage işlemleri tüketiciye yönelik işlemler. Tüketiciye KDV istisnası sağlanmaz. Çünkü tüketicinin KDV'yi ödemesi gerekir. Leasing şirketleri de mortgage işlemlerine girdiği zaman, KDV'nin mutlaka diğer kuruluşlarla aynı seviyede olması lazım. Yani tüketiciye işlem yaptığımız zaman bir bina satın alındığı zaman KDV'si % 18 ise, leasing aracılığıyla da % 18 KDV ödenmesi gerekiyor. Fakat bunun leasing şirketleri üzerine bir yük getirmemesi için de, kira faturalarındaki KDV'nin sıfır olması gerekir. Biz Kanun yapıcılara bu yönde görüş verdik. Ancak tasarının son halinde sadece özel finans kurumları ile yatırım ve kalkınma bankaları leasing yoluyla mortgage işlemlerine girebilecek ve KDV'de de herhangi bir değişiklik yok. Bizim dernek olarak görüşümüz, tüketiciye KDV istisnası olmaz. KDV indirimi ancak işletmeler için olabilir. Çünkü KDV, işletmeler için maliyet değildir. Dolayısıyla Leasing şirketlerini KDV yükünden kurtarmak için KDV'de bir indirim sağlanmıştı. Bir örnek vereyim. Leasing şirketi bir malı satın aldığı zaman eğer % 18

KDV ödüyorsa bunu taksit taksit ve uzun vadede, ancak leasing vadesinde geri alacağı için, kiralari vasitasiyla ödediği KDV dolayisiyla geri alacağı için, sürekli olarak KDV alacaklısi durumunda kalacaktır. Bunu düşüneni kamu otorite-leri de KDV'de indirim yapmiştir. Bu tamamen işletmelere yönelik bir şeydir. Ama tüketici, KDV'si neyse onu ödeyecektir. Bizim görüşümüz budur. Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

BDDK BAŞKANI TEVFIK BİLGİN'İN KONUŞMASI

Sayın hocam, Sayın Başkan, değerli hocalarım, değerli konuklar.

Bende konuşmama başlamadan önce, sektöre faydalı bilgilerin aktarılıp konuşulacağı bir ortam hazırladıkları için, İktisadi Araştırmalar Vakfı'na teşekkür ediyorum. Hepinize saygılar sunuyorum. Bu arada İktisadi Araştırmalar Vakfı Başkanı'nın, sayın hocamın açılış cümlelerinde öğrenmiş olduğumuz üzere seminerlerin daima bir ivme kazandırdığını gördük. Sanırım leasing sektörüne de, bu organizasyonun bundan sonra bir ivme kazandıracağına inanıyorum. Bu bizim kurum olarak leasing düzenleme, denetim ve her türlü regilasyonun BDDK'ya geçtikten sonra ilk katıldığımız toplantıdır. Kurumumuzun üst düzey yöneticileri buradadır. Sizleri dinleyecekler. Ayrıyetten sayın hocam, BDDK 2000 yılının Eylül ayında kurulmuştur. Malum olduğu üzere, Bakanlar Kurulu yetkisi kullanan yegane kurumdur. Çünkü BDDK'ya, banka açma kapama yetkisi verilmiştir ve yedi kişilik kurum bir nevi bakanlar kurulunun yetkilerini de kullanmaktadır. Bir kurum üyemizde buradadır. Dolayısıyla ben dahil iki üyemizle, üç üyemizle sizleri dinlemek için huzurunuzdayız. Tabi ben kavramlara girmek istemiyorum. Finansal kiralamada zilliyetçilik, mülkiyet, kira geri ödeme vs. teknik kavramlardır. Zamanında tabi bunları okuduk, denetiminde de bulunduk. Ama bu işlerin içine yavaş yavaş girmektediriz ve yavaş yavaş öğrenmekteyiz. Tabi bir çok teknik arkadaşlarımız var, ben kendi açımdan söylüyorum. Ama bilebildiğimiz kadarıyla, malum olduğu üzere özellikle ikinci dünya savaşından sonra yeni bir finansman tekniği olarak ortaya çıkmış. Özellikle esnek dinamik bir finansman olanağı sağlaması ve teknolojik gelişmelere hassas olması nedeniyle kullanımı yaygınlaşmış.

Ülkemizde de 1980'ler başında uygulanmaya başlanan liberal politikalar ve dışa açık kalkınma çabaları sonucunda sayın hocamın da belirttiği gibi 1985 yılında 3226 sayılı kanun kabul edilmiş. Bu kanun şu anda yürürlükte. Bununla ilgili başka bir kanun var. 5411 sayılı bankacılık kanunu 1 Kasım 2005 tarihinde yürürlüğe girdi. Bu kanunun hükümlerine göre, bütün leasing, finansal kiralama demek daha doğru belki de, finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketle-

ri, tüketici finansman şirketleri ve bunların faaliyetleri her türlü düzenleme ve denetleme fonksiyonları iki ay içinde diyor 5411 sayılı kanunda. Yani 1.1.2006'tan itibaren kurumumuzun çatısı altına girmiştir. 1.1.2006'tan itibaren tüm yetki Hazine Müsteşarlığı'ndan Kurumumuza devredilmiştir kanun gereği. Kurumumuz ilgili dosyaları, belgeleri almıştır. Halen bunları klasife etmekle uğraşmaktadır. Çünkü koliler dolusu dosya intikal etmiştir. Ve bu arada da leasing faaliyetlerine başlamıştır. Tescil işlemleri devam etmektedir bir kısım firmaların. Diğer önemli bir gelişme kurumumuzla ilgili, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu teşkilat yönetmeliği Aralık sonunda resmi gazetede yayınlanmış ve yürürlüğe girmiştir. Buna göre sadece finansal kiralama, faktoring ve finansman şirketleri için ayrı bir daire kurulmuştur. Uygulama 2 dairesi. Şunu anlatmak istiyorum. Biz 300 milyar dolarlık bir sektör yanında, toplamı 10 milyar dolarlık finansal kiralama leasing, faktoring ve tüketici finansman şirketlerini nasıl olsa hallederiz, bunları güdüp bırakma gibi bir niyetimiz yok. Bunlar için ayrı bir daire tahsis edilmiştir. Arkadaşlarımızın ağırlıklı mesaisi bu sektörün daha iyi olması için ne yapabiliriz şeklinde geçmektedir. Şu anda da yoğun mesai harcamaktadırlar. Diğer yandan üç tane denetim dairemiz var. Denetim daireleri de aynı şekilde, yerinde ve uzaktan gözetim anlamında sektörle ilgilenmeye başlamışlardır. Bu aşamada BDDK olarak öncelikle bu kuruluşların faaliyetlerini görmek istediğimizi, bunun yanında bugüne kadar bu kuruluşların, zaten bir kısmını konsolide bazlı denetlediğimizi, sektörü bildiğimizi ancak global olarak bütün firmalar yaklaşık 180 firmanın bize devredilmesiyle yeni bir ortamın oluştuğunu da size aktarmak isterim.

Diğer önemli bir husus değerli katılımcılar, biliyorsunuz şu anda meclis komisyonunda alt komisyona havale edilen mortgage tasarısında BDDK tarafından izin verilen finansal kiralama ve finansman şirketlerinin konut finansmanına da girebilecekleri bahsediliyor. Belli bir süreden sonra bunların lisansıda BDDK tarafından verilecek. Dolayısıyla leasing sektörünün büyümesi hem konut finansmanı ile, hem bugünkü faaliyetleri itibarıyla BDDK'nın etkin çalışmasına, tabi ki firmalarımızın da BDDK'ya yardımcı olmasına bağlı.

Değerli katılımcılar, diğer önemli bir husus, bilindiği üzere, Türkiye ekonomisinde KOBİ dediğimiz küçük ve orta büyüklükte işletmeler oldukça yaygın. Ben bundan önceki görevimde Halk Bankası'nda bulunduğum dönemden de çok iyi biliyorum. Bunlar Anadolu'nun dört bir yanına yayılmış küçük küçük firmalar. Zayıf performansları var. Şu anlamda; finansman teknikleri veya finansal enstrümanlara çok yakın değiller. Sermaye piyasası bunlar için yeterince gelişmemiş ve bunlar içinde leasing oldukça önemli bir enstrüman. Hep verilen rakamlar % 99'luk bir paya sahip KOBİ'ler imalat sanayiinde ve istihdamda % 46 paya sahip. Ancak KOBİ'lerin kısa geçmişi finansal dökümantasyon yetersizliği, para piyasalarına açılmamış olması leasing içinde başka bir imkan. Hep konuşmala-

rimda bahsediyorum, bankacılık sistemi için önümüzdeki dönemde iki enstrüman çok önemli. KOBİ'ler ve mortgage yada konut kredileri. Leasing içinde KOBİ'ler ve mortgage gibi gözüküyor. Leasing sektörü eğer büyümek istiyorsa ki büyümeli bu sektörün özellikle bu alt konularda çok daha yoğun faaliyet göstereceğine inanıyorum. Dünya ölçeğinde özel yatırımların 1/9'u, OİSD ülkelerinde ise 1/3'ü leasingle yapılmakta, finanse edilmekte. Ülkemizde ise bu oran % 6. Kifayetsizliğini sizde rakamlarla görüyorsunuz. Halihazırda, değerli katılımcılar, ülkemizde finansal leasingin uygulandığını biliyoruz. 1985 yılında çıkan 3226 sayılı kanunla faaliyetler devam etmekte. Ancak Türkiye gibi ülkelerde takdir edersiniz ki, 21 yıllık bir dönem uzunca bir dönemdir. Özellikle geçirdiğimiz yıllara dikkat ederseniz, ekonomideki dalgalanmalar, geçişler, büyüme, yeni enstrümanlar, yeni imkanlar, yeni pazarlar, teknolojik gelişmeler dikkate alındığında 21 sene çok çok önemli bir dönem. Ve bize göre 3226'ta da eksiklikler veya yetersizlikler mevcuttur. Ve bizim düşüncemiz, kurum olarak, sadece leasingi değil, leasing faktoring ve tüketici finansman şirketlerini topluca ele alarak banka dışı finansal kuruluşlar başlığı altında bir taslak hazırlayıp bunu meclisimize sevk etmek istiyoruz. Burada elbette ki sektörün görüşleri alınacaktır. Sektörün istekleri dikkate alınacaktır. Ama son noktayı her zaman olduğu gibi BDDK, otorite koyacaktır.

Spesifik olarak uygulamada karşılaşılan sorunlar nelerdir diye sorabilirsiniz. Durmadan kanun yapıyorsunuz, yeni yeni taslaklar hazırlıyorsunuz ama bence özellikle bu banka dışı mali kuruluşlar taslağı veya kanun taslağı önemlidir. Nedeni demin söylediğim nedenler dışında mevcut kanunda, örneğin finansal kiralama yanı sıra sahih leasing imkanları mevcut değildir. Operasyonel leasing vs. gibi. İki alt kiralama dediğimiz veya dediğimiz sat ve geri al, veya yazılım kiralaması örneğin sof..... leasing mevcut değil. Finansal kiralama sözleşmesine konu olabilecek malların kapsamının sektördeki gelişmelere paralel olarak değiştirilmesi gerekir. Yeniden ele alınması gerekir. Şirketlerin dört yıllık kiralama sürelerinin Türkiye gibi ülkelerde bir iki yılda bunların geri ödendiği de dikkate alınarak bazı esneklikler tanınması gerekebilir. Finansal kiralama konusu olan mala ilişkin sigorta yaptırılmasındaki zorluklar eli alınmalıdır. Finansal kiralama şirketlerinin kuruluş ve faaliyet esaslarına ilişkin düzenlemelerin yetersizliği, en az sermaye ihtiyacı günün koşullarının gerisinde kalmıştır. Hisse devirleri ve otoritenin üzerinde hassasiyetle durduğu şirketi tanıma, kimin ortak olduğu, şirketin nerden başladığı, nereye gittiği, sermaye yeterliliğinin ne olduğu gibi düzenlemelerde bu taslakta yer almalıdır. Nasıl bankalarda oluyorsa, tabi ki biz bankalar kadar, bankalar mevduatı toplayan kuruluşlar, leasing kuruluşları daha farklı veya faktoring şirketleri. Biz bankalara daha farklı davranıyoruz, daha hassas davranıyoruz. Ama belli ölçütlerin bu sektörde de olması gerekir.

Diğer bir önemli husus, tabi sektöründe görüşüyle belki bir birlik kurulabilir. Finansal Kiralama Birliği. Çünkü birlikler, Türkiye Bankalar Birliği'nde olduğu üzere disipline etmede, kendi işlerinde sorunları çözmede önemli fonksiyonlar görmekteler. Değerli katılımcılar, ülke uygulamalarına bakıldığında leasing sektörünün düzenlenmesi ve gözetimine yönelik genel eğilim, demin söylediğim gibi bu şirketlerin mevduat kabul etmemesi nedeniyle daha esnek düzenlenmesi yönünde olmuştur. Ancak leasing faaliyetlerinin finansman boyutu göz önüne alındığında bankalara göre daha esnek olmakla beraber demin söylediğim gibi, minimum sermaye ihtiyacı müşteri bazlı risk odaklanması, risk yoğunlaşması, kaldıraç oranı gibi ihtiyatlı düzenlemeler, etkin muhasebe ve raporlama uygulamalarının gerekliliği de bize göre tartışılmaz.

Diğer bir önemli husus üzerinde durmak isteğim bazel, biliyorsunuz bir yol haritası çizdik BDDK olarak ve geçiş dönemi bellidir. Leasing'in de, KOBİ'lerle çalışacağı için kayıt dışı ekonominin önlenmesi anlamında leasing sektörüne de önemli görevler düştüğünü düşünmekteyiz. Leasing alanında yapılacak bu düzenlemeler ve gelişmeler finansal sektörün genelinde yapılan düzenleme çabalarının bir parçasını oluşturmaktadır. Bu düzenlemelerin tamamlanması sonunda leasing yoluyla yapılan yatırımların artacağı ve hem finans sektöründe, hem de ekonominin genelinde olumlu gelişmeler sağlayacağını düşünmekteyiz.

Değerli katılımcılar, değerli leasing çalışanları, üst düzey yöneticiler, BDDK olarak leasing başta olmak üzere, kanun gereği bize devredilen faktoring ve tüketici finansman şirketlerine kapımız sonuna kadar açıktır, bunun aksi düşünülemez. Hiçbir zaman bu sektörleri ikinci plana atmayız. Kesinlikle sizleri 300 milyar dolarlık bir bankacılık sektörü yanında ezdirmeyiz. Ancak, gereken denetim ve gözetim, mevzuata uyum aynı şekilde sizler içinde uygulanacaktır. Sizler için hayat bundan sonra kolay olacak, eğer bu işi kurallarına göre yapıyorsanız.

Değerli konuklar, bir müddettir hacimler, firma sayısı, leasing şirketlerinin geçmişteki durumu hakkında Hazine Müsteşarlığı ile yazışıyoruz, raporlamalar alıyoruz. Ancak bütünüyle resmi göremiyoruz. Bunu da özellikle belirtmek isterim. Bu üç sektörün, finansal leasing, tüketici finansman şirketleri ve faktoring şirketlerinin bir miktar göz ardı edildiği ve bunun ise layığı ile işini yapmaya çalışanların aleyhine döndüğünü düşünmekteyiz. Özellikle faktoring sektöründe. Leasing sektörü biraz daha derli toplu bir sektör. Eylül 2005 itibarıyla Hazinesin sitesinden aldığımız rakamlara göre, finansal kiralama şirketlerinin toplam büyüklüğü 6.7 milyar YTL (6.7 katrilyon TL).

Değerli konuklar hiç kimse kusura bakmasın, çok açık söylüyorum. Portföyünde bir şirket olmaktan çok hiçbir anlamı olmayan, zamanında leasing lisansı almış kenarda tutuyor veya faktoring lisansı almış kenarda tutuyor. Çalışmayan yada izin almadan faaliyet gösteren ki bunlarda olabilir, özellikle faktoring

şirketleri için, bu gibi firmalar varsa ön yargılı değiliz. Lisansını iptal etmek yapacağımız ilk işlem olacaktır. Bu amaçla tüm şirketlere gelecek haftadan itibaren bağımsız denetim geçirmeleri zorunluluğu tutuyoruz. Sadece leasing şirketleri değil, faktoring şirketleri ve tüketici finansman şirketlerine, bizim lisans verdiğimiz bağımsız denetim şirketlerini gidin bulun, kendinizi denetletin ve bize iyi hal kağıdınızı, temiz kağıdınızı getirin diye kendilerine yazı yazmayı düşünüyoruz, gelecek haftalardan itibaren.

İki, şuanda BDDK'nın web sayfası bence dünyadaki otoritelerle yarışacak düzeyde. Akıcı, son verileri yansıtan, son rakamları yansıtan bir web sayfasıdır. Nedense bir kısım köşe yazarlarımız hep belli web sayfalarına tıkladıkları için, verileri hep oradan almaktalar. Benim tavsiyem bizim web sayfamıza da bakın, diğer web sayfalarının bizden aldığı verileri orjinde görmeleridir. Değerli konuklar bu web sayfası, bundan sonra, çok yakın bir gelecekte, bu yıl içinde leasing, faktoring ve finansman şirketleri içinde en son verilerin yer aldığı bir web sayfası olacaktır. Duyuruların yer aldığı bir web sayfası olacaktır. Bunu şunun için söylüyorum. Yüzseksen küsur şirketi benim elemanlarımla her gün, her an denetlemem imkansız. Bir şekilde bunları uzaktan gözetlemem lazım. Bunun için de her türlü masrafı hem biz yaparız, hem karşı tarafa yaptırırız. Online bağlantıyı da sağlayacağız. Yani faaliyetler yapıldığı anda veya bir miktar gecikme ile bunları bilgisayar ortamında görmek istiyoruz. Diğer önemli bir husus, bu yapacağımız faaliyetlerle de kamuoyunu bilgilendirmek istiyoruz. Leasing sektörü veya tüketici finansman veya faktoring sektörünün gidişatı ile ilgili.

Değerli konuklar, değerli sayın başkan, biz finans sektörünü, Türk finans sektörünü bir bütün olarak görüyoruz. Her ne kadar adımız bankacılık düzenleme ve denetleme kurumu olsa da ve sadece bankacılık değil leasing, faktoring ve tüketici finansman şirketlerinin hatta sigorta şirketlerinin, aracı kurumların birlikte büyümesiyle Türk ekonomisinin bir yere geleceğine inanıyoruz. Çok genel bir ifade vardır, çarşı olmayınca Pazar olmaz, yan yana şirketler olacak. Herkes işini yapacak, bir şekilde ekonomi büyüyecek. Bu leasing sektörleri içinde geçerli, diğer sektörler içinde geçerli. Bizim için Türkiye gibi 70 milyon nüfusu olan, genç nüfusu oldukça yüksek oranlarda olan, ekonomisi bu kadar gelişme kaydeden, özellikle son üç senede bir ülkede 6.7 katrilyonluk bir sektör, leasing sektörü yetersizdir. Demek ki bu sektör, istenilen boyuta gelememiştir ve bu sektörün istediğimiz boyutlara gelmesi için, o nedir; olabildiğince etkin çalışması ve firmalara, ve otoriteyle etkin bir çalışmayla belli büyüklüğe gelmesi. Bu sektörün istediğimiz şekilde çalışması için hem bu ülkeye, hem kendilerine daha faydalı olmaları için elimizden gelen tüm aksiyonları alacağımıza emin olabilirsiniz. Otoritenin, BDDK'nın önemi de bana göre buradan geliyor. İsmi üzerine bağımsız bir otoritedir. Kararlarımızı bağımsız olarak alıyoruz. Amacımız ise tasarrufları korumak kadar, bağlantılı olarak ekonominin gidişatına da katkıda bu-

lunmak bize devredilen üç sektör aracılığıyla özelinde leasing aracılığıyla.

Beni dinlediğiniz için hepinize teşekkür ediyorum. Saygılar sunuyorum. Sorularınız olursa biraz sonra alırım.

PROF. DR. M. ORHAN DİKMEN

Efendim bu suretle açış oturumu tamamlanmış bulunuyor. Çok değerli, çok dikkat çekici, ilgi çekici açıklamalarından dolayı Sayın başkanlara, gerek BDDK Başkanına, gerek Fider Başkanına teşekkürlerimi sunuyorum ve ara vermeden hemen tebliğ oturumuna geçelim. Sayın başkan ve sayın tebliğ sahibini kürsüye davet ediyorum.

TEBLİĞ OTURUMU

- Başkan** : İbrahim Halil ÇİFTÇİ
İ.A.V. Başkan Yardımcısı
İş Leasing Genel Müdürü
- Tebliğci** : Prof. Dr. Erden KUNTALP
Bilkent Üniv. Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi
- Tebliğ** : Leasing Sektöründe Değerlendirmeler
ve Beklentiler

BAŞKAN: İBRAHİM HALİL ÇİFTÇİ

Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulumuzun sayın Başkanı ve yöneticileri, saygıdeğer konuklar, basınıımızın değerli temsilcileri programda ara olmasına rağmen zamanı ekonomik kullanmak bakımından devam edeceğiz programa. Seminerimizin bu bölümünde leasing sektöründe değerlendirmeler ve beklentiler konusunda bir tebliğimiz var. Tebliği değerli hocam Prof. Dr. Erden Kuntalp bey sunacaktır. Kendileri akademik kariyerinin yanı sıra, özellikle bankacılık alanında uygulamanın içerisinde de önemli tecrübelere sahip çok değerli bir bilim adamımız. Ben kendilerini kürsüye davet ediyorum. Tebliği ve bu konuda sağlayacağı katkı nedeniyle peŐinen teşekkürlerimi iletiyorum kendisine. Efendim izninizle bir hususu belirtmek istiyorum. Tebliğin süresi 40 dakikadır ondan sonra bir ara vereceğiz.

FINANSAL KİRALAMA KANUNUNUN UYGULAMASINDA ORTAYA ÇIKAN SORUNLAR

Prof. Dr. Erden KUNTALP

Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Öğretim Üyesi

Sayın Başkan,

Sayın BDDK Başkanı,

Sayın Meslektaşlarım ve

Sayın Dinleyenlerim.

1985 yıllarında yürürlüğe sokulmuş olan finansal kiralama kanununa, ilk yapımından itibaren ilgim hiçbir zaman kaybolmadı. Sürekli olarak Finansal Kiralama Kanunu ve finansal kiralama sözleşmesiyle ilgilenmek şansına sahip oldum. Bu bağlamda, dikkatimi çeken birkaç olguya değinmek istiyorum. Birincisi, finansal kiralama sözleşmesi veya çok daha genel bir deyimle leasing sözleşmesi, bizim toplumumuzun kendi ekonomik koşullarıyla yaratmış olduğu bir kurum değildir. Kurum, hepimizin gayet yakından bildiği gibi, Amerika Birleşik Devletleri kökenli olup, oradan, ikinci dünya savaşı sonrası, Avrupa'ya sıçramış ve Avrupa'da uygulanmaya başlamıştır. Bizde, leasing ilişkisini düzenleyen bir kanunu 1985 yılında yürürlüğe soktuk. Kendi toplumunun yaratmadığı bir yasal düzenlemeyi, topluma kazandırmanın bilinen en önemli yolu, bir yabancı ülke kanunu aynen veya kısmen değiştirerek benimsemektir. Nitekim Medeni Kanunumuz, Borçlar Kanunumuz İsviçre Medeni ve Borçlar Kanunundan aynen iktibas edilmişlerdir. Finansal kiralama kanununda ise, farklı bir yöntem izlenmiştir. Her ne kadar leasing toplumumuzun yarattığı bir kurum değilse de, o dönemdeki yasa koyucu, muhtemelen yabancı kaynaklardan yararlanmakla beraber, gene kendi imkanlarıyla, orijinal bir kanun hazırlayarak yürürlüğe sokmuştur. Kuşkusuz bir finansal kiralama sözleşmesi tipi yaratmış olan bu kanunun temelinde, Av-

rupa'daki, daha doğrusu, Amerika'daki gelişmeler örnek oluşturmıştır. Esasen, kanun yepyeni bir kanun olmakla beraber, Türkiye'de konunun yabancı olmayan bilim adamları, bu konuda çalışma yapan, tez hazırlayan meslektaşlar bulunmaktaydı. Yani, yabancı olduğu bir konu değildi. Nitekim Kanun yürürlüğe girdikten sonra, Yargıtay 20-21 yıllık uygulamasında, bilimsel çalışmaların ışığında, kanuna çok iyi sahip çıkmıştır. Gayet güzel, akıllı kararlar vermiştir. Kararların bazılarını eleştirmek mümkündür ama, unutulmamalıdır ki, bunlar da üzerinde uzun uzun tartışılacak derecede dolu kararlardır. Ancak, ne var ki, Kanunun bu 20 senelik uygulaması karşımıza bir dizi sorun çıkarmıştır. Şimdi, huzurlarınızda, bu sorunlara kısaca değinmek istiyorum. Konuşmamda bu sorunları, biri kapsam diğeri uygulama olmak üzere iki grup içinde değerlendirmeye alacağım.

1- Finansal Kiralama Kanunun kapsamı ile ilgili sorunlar

1.1. Bir sözleşme tipinin uygulamada, yeni biçimler kazanabilmesi mümkün ve doğaldır. Çünkü, bizim hukukumuzda hakim olan sözleşme özgürlüğü ilkesi, kanunun düzenlemiş olduğu bir tipin kendi içinde farklılaşmasına, hatta bu tipten uzaklaşılarak yeni bir tipin yaratılmasına imkan vermektedir. Buna paralel olarak, finansal kiralama da benzer uygulamalar karşımıza çıkmıştır. Örneğin, süratlendirilmiş finansal kiralama gündeme gelmiştir. Dört yıllık feshedilmezlik süresi esas alınmakla beraber, kira bedellerinin büyük bölümü kısa bir döneme sıkıştırılmıştır. Örneğin bunun çok büyük bir kısmının onsekiz veya, onyediy ayda ödenmesi, geriye kalan kısmında 10 dolarlık, 15 dolarlık ufak taksitlerle tamamlanması kararlaştırılmıştır. Uygulama ister istemez kendi tiplerini, ihtiyaçlarını en iyi karşılayan modelleri yaratmıştır. Bu durumda karşımıza çıkan sorun şudur: Finansal Kiralama Kanununun öngördüğü finansal kiralama sözleşmesi nedir? Bir başka deyişle bu tipin sınırları nereye kadar uzanmaktadır.

Bu soruya verilecek yanıtı göre, yasal hükümlerin uygulama alanları da belirlenmiş olacaktır. Bu soruların yanıtını sadece, Finansal Kiralama Kanunu hükümlerinin değil, fakat vergi usul kanununun mükerrer 290. maddesinin de göz önüne alınarak verilmesi gerekmektedir. Vergi usul kanununun mükerrer 290. maddesine baktığımızda, bir işlemin finansal kiralama sözleşmesi sayılabilmesi için dört tane kriter getirildiğini görmekteyiz. Bu kriterler sırasıyla, "kiralama süresi sonunda mülkiyetin kiracıya geçmesi" "kiracıya işlem süresi sonunda iktisadi kıymeti rayiç bedelin altında bir bedelle satın alma hakkının tanınmış olması" "kiralama süresinin iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün % 80'inden daha büyük bir bölümü kapsamı" veya "sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin rayiç bedelinin % 90'ından daha büyük bir değeri oluşturması" halleridir. Bunlardan herhangi birinin varlığı, kiralama işleminin finansal kiralama olarak kabulüne, yani kiralamanın, ikti-

sadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran bir finansal kiralama olarak görülmesine yol açmaktadır (bk. VUK. Mükerrer m.290/3). Böylece, kiralama süresi sonunda mülkiyetin kiracıya geçmeyeceği, kiracının satın alma hakkının bulunmadığı, bozulmazlık süresi dört yıl olan ve toplam kiralama bedeli işlem konusunun rayiç bedelinin % 60'ını karşılayan bir kiralama, VUK.nun belirtilen hükmüne göre, finansal kiralama olarak kabul edilebilecektir. Aynı şekilde, hızlandırılmış finansal kiralamada, VUK. doğrultusunda bir finansal kiralama olarak değerlendirilebilecektir. Şimdi, burada karşımıza çıkan sorun, örnek olarak verilen bu işlemlerin Finansal Kiralama Kanunu verdiği tanımın kapsamına girip girmedikleridir. Finansal Kiralama Kanunu, finansal kiralama bedelinin miktarına ilişkin olarak 6.maddesinde herhangi bir düzenleme öngörmemektedir. Şu halde, bu miktarı belirlemede taraflar serbest bırakılmıştır. Böylece, finansal kiralama konusu nesnenin rayiç bedelinin %90'ını karşılayan bir kiralama bedeli öngörebilecekleri gibi, %60'ını, %70'ini karşılayan bir bedelde kararlaştırmak imkanına sahip bulunmaktadırlar. Aynı esas, malın mülkiyetine ilişkin olarakta geçerli bulunmaktadır. Bir başka deyişle, Finansal Kiralama'dan söz edebilmek için, Finansal Kiralama Kanunu'na göre malın mülkiyetinin sözleşme süresi sonunda kiracıya geçeceğinin kararlaştırılması zorunlu değildir. Bir malın rayiç değerinin % 60'ının karşılanması ve süre sonunda malın kiralayana geri döneceğini öngören bir sözleşme, en az dört yıllık bir süre için ve bu süre zarfında mülkiyetten doğan riskler kiracıya ait olmak üzere yapılmış ise, hem Finansal Kiralama Kanunu, hem de VUK. mükerrer 290.maddesi uyarınca finansal kiralama sözleşme olarak değerlendirilebilecektir. Buna karşılık dört yıldan az bir süreyle, yönetmelikte 2 yıllık bir süreye tabi olabileceği öngörülenler dışındaki, bir mala ilişkin olarak yapılan bir kiralama, süre sonunda mülkiyetin kiracıya geçeceği kararlaştırılmış ise, VUK. mükerrer m.290 tarafında, finansal kiralama olarak kabul edilirken, Finansal Kiralama Kanunu açısında, finansal kiralama olarak değerlendirilmeyecektir..

Öte yandan uygulamada operasyonel leasing olarak adlandırılan işlemde, unsurları itibariyle, Finansal Kiralama Kanunu anlamında bir finansal kiralama olarak ele alınabilecektir. Gerçekten, söz konusu uygulamaya göre mal bedelinin genel olarak %80'i veya daha azı finanse edilen, kiralayanın ekonomik malik olduğu kabul edilen, kiralama süresi amortisman. süresine yakın tayin edilen, teknolojisi çabuk değişmeyen malların genel olarak kira dönemi sonunda rayiç değerden kiracı tarafından satın alınması kararlaştırılan veya rayiç bedel üzerinden yeniden kiraya verilen leasing türü, operasyonel kiralamadır (Bu konuda bk. Akbulut'un, Galatasaray Üniversitesinde 9 Ekim 2004 tarihinde yapılan Finansal Kiralama Hukuku Sempozyumun-

daki konuşması, sh.16). Daha yukarıda değindiğimiz gibi, mal bedelinin ne kadar olması gerektiğini Finansal Kiralama Kanunu belirtmemektedir. Akit serbestisi uyarınca, tarafların bunu serbestçe tayin edebilmek imkanları bulunmaktadır. Diğer özellikler ise, esasen finansal kiralama sözleşmesinin tipik unsurlarına uygun düşmektedir. Burada tereddüt duyulabilecek tek nokta, kiralama süresinin amortisman süresine yakın tayin edilmesi özelliğidir. Finansal Kiralama Kanunu açısından, bunun, mutlaka en az dört yıl olması gerektiği gözden kaçırılmamalıdır. Ne var ki, bu bağlamda, operasyonel leasing'de hakim amacın pazarlama olduğu, oysa Finansal Kiralama Kanunu'nun, finansman amacını esas aldığı ileri sürülerek, işlemin finansal kiralama olarak kabulüne veya bunun operasyonel leasing olarak değerlendirilmesine karşı çıkılabilecektir. Ancak unutulmaması gereken nokta, pazarlama amacının hakim olduğu hallerde de, kiralayana bir finansman sağlamanın gündeme gelebileceği, bu itibarla finansman sağlama amacı ile pazarlama amacının aynı işlemde yan yana olabileceği de ileri sürülebilecektir.

İşte bu tereddütleri gidermeye yönelik olarak Finansal Kiralama Kanunu'nun da bir açıklık getirmek, bir başka deyişle finansal kiralama sözleşmesinin, tipin sınırları içinde kalmak kaydıyla hangi noktaya kadar farklılaşabileceğini belirlemek yerinde olacaktır.

1.2. Kapsam ile ilgili karşımıza çıkan bir diğer sorun lease-back, yani sat-geri kiralama'dır. Yargıtay HGK. 27.12.1995 tarih ve E.1995/12-787, K.1995/1157 sayılı kararı ile (Karar ve eleştirisi için bk. Kuntalp, Finansal Kiralama Kanununun Uygulanmasında ortaya çıkan bazı önemli sorunlar, Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.XX, sa.4'den ayrı bası, sh.18 vd.; Tekinalp, "sat ve geriye finansal kirala" sözleşmesi ve HGK'nın bir kararı, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu XIV, 4-5 Nisan, 1997, sh.185 vd.), sat-geri kirala'nın, yalnızca iki tarafın söz konusu olması nedeniyle, üçlü taraf ilişkisi öngören finansal kiralama sayılamayacağını, yerinde olmayarak kabul etmiştir. Oysa sat-geri kirala, gerçek anlamda bir finansal kiralama işlemi niteliğinde olup, işletmelere finansman sağlamaktadır. Bu nedenle, biran önce bu yanlış uygulamayı düzeltmek yerinde olacaktır.

1.3. Mevcut Finansal Kiralama Kanununun, kapsam ile ilgili olarak bugün eleştiriye açık bir düzenlemesi de "patent" gibi fikri ve sinai hakların finansal kiralama sözleşmesine konu olamayacaklarını öngören 5.maddesi hükmüdür. Oysa, günümüzde bilgi çok öne çıkmış bulunmaktadır. Bu nedenle bilgi çağından söz edilmektedir. Bilgi çağının yaşanmaya başlandığı bu dönemde, bilginin bir unsuru olan fikri ve sinai hakların finansal kiralama konusu olamayacağını öngören bir hükmün değiştirilmesinin kaçınılmaz olduğu açıktır.

Finansal Kiralama Kanununun kapsamı ile ilgili sorunlara değindikten sonra şimdi bunun uygulanmasında ortaya çıkan sorunlara değinmek yerinde olacaktır.

2- Finansal Kiralama Kanununun uygulanmasında ortaya çıkan sorunlar.

2.1. Finansal Kiralama Kanununun uygulamasında karşımıza çıkan önemli sorunlardan biri, sözleşmelerin kaydedileceği aleni ve düzenli bir sicil sisteminin gerçekleştirilememiş olmasıdır. Oysa, hangi malın finansal kiralama konusu olduğunun bilinmesi, Finansal Kiralama Kanunu açısından fevkalade önemlidir. Çünkü Finansal Kiralama Kanunu, Medeni Kanunun iyi niyetle itisap kuralını, finansal kiralama sözleşmesine ilişkin olarak ortadan kaldırmıştır. Ayrıca tescilin sağladığı aleniyet ile, bu sözleşmeye özgü taraflardan birinin iflası veya icra takibine uğraması halinde malın takip dışında tutulabilmesi (m.19, 20) ve böylece bir dizi istihkak iddiasının gündeme gelmesinin engellenebilmesi de, mümkün olabilmektedir. Görüldüğü üzere tescil esasında, sadece Finansal Kiralama Kanunu m.8/2 deki korumadan yararlanabilmek için değil, sistemin tamamının işleyebilmesi için gerekli bulunmaktadır (bk. Kuntalp/Pekgüçlü, Finansal Kiralama Kanununun uygulanmasında ortaya çıkan bazı önemli sorunlar Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C.XX, sa.4'den ayrı bası, sh.12 vd.). Hemen belirtelim ki, bu derece önemli işlevler yüklenmiş bulunan "tescil" esası, maalesef, bugün başarılı bir şekilde yürütülememektedir. İşte bu olumsuz durumu gidermek, tescilden beklenen sonuçları yaratabilmek amacı ile, "kamu meslek kuruluşu" haline gelmesi düşünülen Fider'den, kendi bünyesi içinde aleniyeti sağlayabilecek böyle bir örgüt kurmasını istemek ve beklemek yerinde olmaktadır. Bu da ülkemizde finansal kiralamanın gelişmesine önemli bir katkıda bulunacaktır.

2.2. Uygulamanın karşımıza çıkardığı bir diğer sorun da, malın kiracıya teslim edilmemesi başlığını taşıyan Kanunun 16.maddesinden kaynaklanmaktadır. Anılan hükmün, kural olarak malla, dolayısıyla malın satın alınacağı veya sağlanacağı kişi ile bir ilgisi bulunmayan finansal kiralama şirketini malın kiracıya teslim edilmemesinden BK. m.106 çerçevesinde sorumlu tutmasının, finansal kiralama ilişkisinin kendine özgü yapısına uygun düşmediği iddiası ile ciddi eleştirilere konu edildiği görülmektedir. Bu iddia da bir haklı payı olduğu kuşkusuzdur. Gerçekten, bu ilişkide aktif olan, yani malı bulan, beğenen, bunun satıcı veya sağlayıcısı ile temasa geçen, kural olarak kiracıdır. Kiralayan ancak onun talebi üzerine ve onun belirlediği satıcı veya sağlayıcı ile ilişkiye girerek istenilen malı sağlamaktadır. Şayet bunda bir gecikme olursa, bu çoğunlukla kiracının davranışlarından, veya daha doğru bir ifade ile, onun risk alanı içinde ortaya çıkmaktadır. Şu halde, malın teslimindeki gecikme kiralayandan çok kiracıdan kaynaklanan nedenler

ileri gelmektedir. Bu bağlamda, yasal düzenlemenin de, ilişkinin bu özelliğine uygun düşmesinin zorunlu olduğunu vurgulamak gerekmektedir. Esasen bu yargı her ilişkinin özelliklerine göre belirlenen düzenini kendi içinde barındırdığını ifade eden ve genel kabul gören "eşyanın doğası" düşüncesinin bir gereği olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak, bu düşünce hiçbir şekilde finansal kiralama şirketinin malın kiracıya teslim edilememesinden, mutlak olarak sorumsuz tutulması anlamını taşımamaktadır. Şayet malın teslim edilmemesinde finansal kiralama şirketinin bir kusuru mevcut ise, bunun sonuçlarına katlanması gerekeceği kuşkusuzdur. Bu durumda, söylenmek istenen, malın teslim edilmemesinde, finansal kiralama şirketinin, ancak bir kusuru varsa, sorumlu tutulabileceğidir. Borçlar Kanunumuz, borca aykırı hareket eden borçlunun kusurlu olduğunu bir karine olarak kabul etmektedir. Böylece alacaklının, borcunu ihlal eden borçlusunun kusurlu olduğunu ispat etmesi gerekmemektedir. Buna karşılık, borçlu sorumluluktan ancak, kusurlu olmadığını ispat ederek kurtulabilmektedir. Görüldüğü üzere, Borçlar Kanunumuz, sözleşmeden kaynaklanan sorumlulukta, hem kusur ilkesini hem de borçlunun kusurlu olduğu karinesini kabul etmiş bulunmaktadır. İşte finansal kiralama ilişkisinin niteliğine uygun düşmeyen bu karinedir. Böylece, bu ilişkide de kiralayan malın kiracıya teslim edilmemesinden ancak kusurlu olduğu takdirde sorumlu tutulmakta; ne var ki, onun kusurunun varlığının bir karine olarak kabulü, ilişkinin özelliği nedeniyle uygun görülmemektedir. Bunun ifade ettiği anlam, kiracının, malın kendisine satıcı veya sağlayıcı tarafından teslim edilmemesi halinde, kiralayanın sorumluluğuna ancak onun kusurlu olduğunu ispat etmek kaydıyla, gidebileceğidir. Bu, finansal kiralama konusu malı ve onun satıcısı veya sağlayıcısını seçenin bizzat kiracı olmasından doğan bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.3. Malın teslimine bağlı olarak kendini gösteren bir sorunda, malın ayıplı teslim edilmiş olmasıdır. Bu durumda kiracı ve kiralayanın karşılıklı hak ve yükümlülüklerinin ne olacağı sorusu gündeme gelmektedir. FKK. malın ayıplı teslim edilmesine ilişkin olarak herhangi bir düzenleme içermemektedir. Şu halde bu sorunun çözümünün de gene finansal kiralama ilişkisinin özellikleri içinde aranması gerekmektedir. Sorunun çözümünü araştırmaya geçmeden önce, bu ilişkide ayıbın hangi aşamalarda ortaya çıkabileceğini açıklamak yerinde olacaktır. İlk önce ayıp, malın teslimi aşamasında söz konusu olabilecektir. Bununla kastedilen teslim edilen maldaki mevcut ayıplardır. Bunun yanında, sözleşme malın kiracı tarafından belli bir süre kullanımına yönelik olduğundan, kullanma süresi içinde de ayıpların doğması mümkündür. Teslim aşamasında mevcut ayıplardan kiralayanı sorumlu tutmak, finansal kiralama ilişkisinin yapısına uygun düşmemektedir. Zira, malı arayan, araştıran ve seçen kiracının kendisidir.

Ayrıca malı teslim alan da, kural olarak, o'dur. Ancak istisnai hallerde malın kiralayan tarafından teslim alınması söz konusu olmaktadır. Malı teslim alırken, kiracı iki sıfatla hareket etmektedir. Malı satıcı veya sağlayıcıdan ilk önce kiralayan adına ve hesabına; bilahare kendi ad ve hesabına teslim almaktadır. Böylece, mal üzerinde kiralayan mülkiyet hakkını kazanırken, kiracı da zilyetliği elde etmektedir. İşte kiracı, kiralayan adına hareket ederken, bunun satım veya istisna sözleşmesi dolayısıyla söz konusu olan muayene ve ihbar külfetlerini yerine getirmesi gerekmektedir. Bunları ihmal ettiği takdirde, kiralayan satıcı veya sağlayıcıya ayıba karşı tekeffül hükümleri çerçevesinde başvurmak hakkını yitirmekte; ancak kiracının da kendisine teslim edilen malın ayıplı olduğu iddiasını kiralayana yöneltememesi gerekmektedir. Bu külfetleri kiracının yerine getirmesi halinde, mal ayıplı ise, ayıba karşı tekeffülden doğan hakların, kiralayan tarafından satıcı veya sağlayıcıya karşı kullanılması gündeme gelmektedir. Genelde mal-la ilgisi bulunmayan kiralayan, bu hakları bizzat kullanmak istememekte, bunların malla doğrudan doğruya ilgili bulunan kiracı tarafından kullanılmasını tercih etmektedir. Bu sonucu ise, Finansal Kiralama Kanunun'da bir düzenleme bulunmadığı için, ancak finansal kiralama sözleşmesine bu yönde hükümler koymak suretiyle sağlayabilmektedir. Nitekim uygulamada da, finansal kiralama şirketleri kendi hazırladıkları formüller sözleşmeler ayıba karşı tekeffül ile ilgili olarak, çeşitli hükümlere yer vermektedirler. Bu hükümlerle, malın ayıplı olması sonuçlarını kiracıya yüklemektedirler. Bunu da, ayıba karşı tekeffülden doğan hakların kullanımında kiracının yetkilendirilmesi suretiyle gerçekleştirmektedirler. Ancak, ayıp dolayısıyla söz konusu olan haklardan sözleşmeyi fesih yetkisini, kiracıya tanımak konusunda dikkatli ve çekingen davranmaktadırlar. Bunun nedeni, malın mülkiyetinin kendileri için bir teminat oluşturması ve fesih halinde bunu yitirmek tehlikesinin söz konusu olabilmesidir. Bu bakımdan, fesih yetkisini kendilerine saklamak yoluna gitmektedirler.

Malın kullanımı aşamasında ortaya çıkan ayıplardan da kiralayan sorumluluk yüklenmek istememektedir. Esasında O'nun malla ilgisi, kural olarak teminat amacıyla sınırlı bulunduğundan, ayrıca malın seçen kiracı onun hasar ve ziyana katlanmak durumunda olduğundan (BK. FKK. m.14/1), kullanım aşamasında ortaya çıkan ayıplardan da kiralayanın sorumlu tutulması ilişkinin bu özelliğine tamamen ters düşmektedir.

Ayıp bağlamında son olarak değinilmesi gereken nokta, malın satıcı veya sağlayıcıdan bizzat kiralayan tarafından teslim alınmasıdır. Şayet mal teslim alınırken kiralayan muayene ve ihbar külfetlerini yerine getirmezse, artık bunun sonuçlarına, kiracı değil, fakat kendisinin katlanması gerekeceği açıktır. Formüller sözleşmede aksine bir hüküm olsa dahi, bu durumda

sorumluluğu kiracıya yüklemek haksızlık olacağından kiralayanın sorumluluk altına gireceğini kabul etmek yerinde olacaktır.

2.4. Uygulamada karşılaşılan bir sorun da, FKK. m.15'de öngörölmüş bulunan devir yasağı"dır. Gerçekten anılan hükme göre, kiracı, finansal kiralama konusu maldaki zilyetliğini bir başkasına devredememektedir. Uygulama da hüküm, mutlak bir yasak getiriyor şeklinde anlamlandırılmaktadır. Oysa bunun daha gerçekçi bir biçimde, örneğin malın zilyetliğinin devri suretiyle kullanılmasının söz konusu olduğu hallerin, yasağın kapsamı dışında kaldığını kabul etmek suretiyle ele almak mümkün bulunmaktadır. Böylece leasing yolu ile kullanım elde edilmiş bir uçağın charter'a konu edilmesi mümkün olabilecektir. Esasen bu yasak, finansal kiralama şirketini korumak amacıyla getirilmiş bulunmaktadır. Şu halde, en azından, kiralayanın zilyetliğin devrine müsaade ettiğı hallerde, m.15'in uygulanmaması yerinde olacaktır. zilyetliğin devrini kabul eden bir kiralayan, kiracısına güvenmiş ve inanmıştır. O'nun artık özel olarak korunmasına gerek kalmadığı açıktır (Bu konuda bk. Kuntalp, Finansal Kiralama İşleminde Zilyetliğin Devri Yasağının Kapsamı ve Hukuki Niteliğı, Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp'e Armağan, C.II, İst.2003, sh.673 vd.).

2.5. Uygulamada tereddütlere ve ciddi eleştirilere konu olan bir düzenlemede FKK. m.25/1'de yer almaktadır. Hüküm, finansal kiralama sözleşmesinin feshi halinde kiracının malı iade ile birlikte vadesi gelmemiş finansal kiralama bedellerini de ödeme yükümlölüğü altında olduğunu öngörmektedir. İlk bakışta hüküm, bu ifadesiyle, kiracı açısından çok ağır sonuçlar getirdiğı izlenimini vermektedir. Nitekim, fesih durumunda, kiracı hem tüm finansal kiralama bedellerini ödeyecek, hem de malı iade edecektir. Malın edinim bedelini elde edecek olan kiralayana niçin malın da iade edilmesi gerektiğı yahut malı geri alan kiralayana artık kiralama bedellerinin artık niçin ödenmesi yoluna gidildiğı soruları ortaya atılarak, hükmün adil bir düzenleme içermediğı ileri sürölmektedir.(Bu konuda bk. Barlas'ın, Galatasaray Üniversitesinde 9 Ekim 2004 tarihinde yapılan Finansal Kiralama Hukuku Sempozyumundaki konuşması, sh.85 vd.). Ne var ki, bu iddia finansal kiralama ilişkisinin yapısını gözden kaçırmaktadır. Gerçekten bu ilişkide finansman sağlama amacı öne çıkarken, malın mülkiyeti de teminat işlevi görmektedir. Hukukta teminat, bir zarara veya kayba uğranılmasını önleyici bir görev yüklenmedikçe (ödemelik def'inde veya kişisel hapis hakkında olduğu gibi), daima bir alacağın elde edilmesine yöneliktir. Bu anlamda bir alacağın varlığını gerekli kılmaktadır. Finansal kiralama ilişkisinde de mülkiyetin, finansal kiralama şirketi için bir teminat oluşturduğu genelde kabul edilmektedir. Bu durumda sorulması gereken, mülkiyetin hangi alacağın teminatını oluşturduğudur. İşte bu nokta da finansman amacı gündeme gel-

mektedir. Böylece, kiracıya sağlanan finansmanın malın mülkiyeti ile temin edilmiş olduğunu kabul etmek gerekmektedir. Daha açık bir ifadeyle, malın sağlanması için kullanılan kaynağın geri dönüşümü, bizzat o malın mülkiyeti ile teminat altına alınmaktadır. Teminat, güvence altına alınan alacağın elde edilmesine yönelik bulunduğu göre, bunun ifade ettiği anlam, alacağın borçlu tarafından yerine getirilmemesi durumunda, alacaklının teminata başvurarak alacağını elde edebileceğidir. Finansal kiralama ilişkisinde de, malın mülkiyeti ile teminat altına alınan alacak, finansal kiralama bedelleridir. Zira bu bedeller esasında finansal kiralama şirketinin, malın sağlanmasında kullandığı fonun kendisine geri dönüşümünü sağlamaktadırlar. Kiracı bu bedelleri ödemediği takdirde kiralayan, teminata, yani malın mülkiyetine başvurmak yetkisini haiz olmaktadır. İşte, sözleşme feshedildiğinde, kiralama bedelleri gerçekte malın kullanımının bir karşı bedeli olmayıp, kullanılan fonun geri dönüşümüne yönelik olduklarından, bunların tamamının kiralayana ödenmesi gerektiği için m.25/1 vadesi gelmemiş finansal kiralama bedellerinin kiracı tarafından ödeneceğini öngörmektedir. Kiralayanın alacağını böylece ortaya koyduktan sonra, m.25/1, henüz kiralayanın elinde olmayan teminatının da ona verileceğini hükme bağlamaktadır. Teminat eline geçtiğinde, kiralayan bunu değerlendirecek, şayet elde ettiği değer alacağından fazla ise, teminat işlevi gereği, bu fazlalığı kiracıya geri verecektir. Zira, teminat hiçbir zaman alacaklı için bir zenginleşme aracı değildir. İşte FKK. m.25/1, teminatın bu işlevini düzenlemeyip, eksik bırakmıştır. Hükmün bu doğrultuda açıklığa kavuşturularak tamamlanması gerekmektedir.

2.6. Yukarıdaki soruna bağlı olarak uygulamada ortaya çıkan bir başka sorun da, sözleşmenin feshinden sonra malı iadesinin nasıl gerçekleştirileceğidir. Çoğu kez kiracı feshin haksız olduğu iddiasını ileri sürerek malı iadede kaçınmak istemektedir. Mahkeme de, onun haklı olabileceği düşüncesi ile, malı kiralayana iade yerine, güvenilir bir kişiye (yed-i emine) bırakmaktadır. Güvenilir kişi olarakta, bizzat kiralayanı tayin etmektedir. Böylece kiralayan, ihtilaf çözümleninceye kadar malı kendi nezdinde muhafaza etmekte, ancak bunu bir teminat olarak değerlendirememekte, malın değerlendirmeye sokulabilmesi, ihtilafın sona ermesi halinde mümkün olabilmektedir. Bu da iyimser bir hesapla üç, dört yıl beklemek anlamına gelmektedir. Mahkemelerin uyguladığı bu çözüm ilk bakışta kiracıyı korur görünmekteyse de, daha dikkatli bir inceleme gerçeğin böyle olmadığını göstermektedir. Nitekim üç, dört yıl kullanılmayan bir malın, sürüm değerinden de çok şey kaybedeceği açıktır. Oysa, mal değeri ile kiracının borcunun teminatını oluşturmaktadır. Bu değer kaybı, malın teminat özelliğini de ortadan kaldırmakta, ne var ki kiracının borcu yitirilen teminat değeri kadar azalmamakta, dolayısıyla kendisi bu miktar zarara uğramaktadır. Bu olumsuz sonucu

kiracının da menfaatlerini gözeterek engelleyebilmenin yolu, kiralayana iadenin bir teminat karşılığı yapılmasıdır. Böylece, malı kullanıma sokmuş bulunan, ne var ki feshinde haksız çıkan kiralayanın, bu davranışından uğramış olduğu zararı kiracı, onun verdiği teminata başvurarak gidermek imkana kavuşmuş olabilecektir. Görüldüğü gibi, bu çözüm tarafların karşılıklı menfaatlerini en iyi şekilde dengeleyebilmektedir.

2.7. Nihayet burada değinmek istediğim son bir nokta, İİK. M.150/I ile ilgilidir. Bilindiği gibi İİK m.150/I, bankalara alacaklarının tahsili konusunda, özellikle ipoteklere ilişkin olarak önemli kolaylıklar getirmektedir. Yargıtay bu hükümden finansal kiralama şirketlerinin yararlanamayacağı görüşündedir (bk. Yrg. 12.HD.). Bunun gerekçesi olarak da, İİK. m.150/I'nın krediden söz etmesine karşılık, finansal kiralama şirketlerinin birer kredi kurumu olmadıklarını ileri sürmektedir. Oysa yeni Bankacılık Kanunu, finansal kiralamayı kredi olarak ele aldığı gibi, kiralamada, kiracıya bir satın alma gücü sağlaması açısından, niteliği itibarıyla bir kredidir. Şu halde Bankalara tanınan bu imkandan, finansal kiralama şirketlerinin de yararlanması yerinde olacaktır.

Sözlerime son verirken, dikkatleriniz için teşekkür eder ve saygılarımı sunarım.

BAŞKAN: İBRAHİM HALİL ÇİFTÇİ

Efendim değerli sunumu ve açıklamaları için sayın hocama teşekkür ediyoruz. Bu bölümde سوال yok. Sualleri panel bölümüne saklayacağız. 15 dakikalık bir ara veriyoruz. 16.05'te toplanmak üzere hepinize saygılar sunarım.

PANEL

Leasing Sektörünün Gelişmesi için Öneriler

- Başkan : Y.Temel ENDEROĞLU
İAV Y.K. Üyesi ve Genel Sekreter
- Üyeler(*) : İhsan Uğur DELİKANLI
B.D.D.K. Daire Başkanı
- : Adnan ERTÜRK
Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi
Grup Başkanı
- : Prof. Dr. Cumhur ÖZAKMAN
Bahçeşehir Üniversitesi
Hukuk Fakültesi Dekanı
- : Bülent TAŞAR
FİDER Y.K. Üyesi ve
Siemens Leasing Genel Müdürü

(*) Üyeler, soyadlarına göre alfabetik sıra ile.

BAŞKAN: Y. TEMEL ENDEROĞLU

Sayın Başkanlar, Değerli konuklar.

Seminerin panel bđlđmđnđ ağıyorum. Hepinizi saygılarımla selamlarım. Zamandan kazanmak için doğrudan panel tekniğine geğiyorum. Kısaca bilgilerinize sunacağım.

Panel ũđ bđlđmden oluŐuyor. Birinci bđlđmde sayın panelistlere 15'er dakikalık bir sunuŐ sđresi vereceğiz. İkinci bđlđm siz değerli katılımcıların soru ve katkılarına ayrılıyor. ũđđncđ bđlđmde sorular cevaplanacak. Bu kısa giriŐten sonra, size sayın panelistleri takdim etmek istiyorum. İlk panelistimiz Sayın İhsan ũđur Delikanlı, BDDK Daire Başkanı. İkinci panelistimiz Sayın Adnan Ertđrk, Maliye Bakanlığı Gelirler İdaresi Daire Başkanı. ũđđncđ panelistimiz Sayın Prof. Dr. Cumhuri Özakman, Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakđltesi Dekanı ve Sayın Bđlent Taşar, ũđ panelde de yer almış, hem Fider Yđnetim Kurulu ũyesi aynı zamanda Siemens Leasingin Genel Mđdđrđ. İlk sđzđ sayın İhsan ũđur Delikanlı'ya veriyorum. Buyurun efendim.

İHSAN UĞUR DELİKANLI

Teşekkür ederim sayın başkan. Öncelikle, sizlere dağıtılan bildiride ismi görülen Kurumumuz Başkan Yardımcısı Sayın İsmail Erdemir'in bir başka programı nedeniyle katılamayacağı bildirilmesine karşın listede isminin yer almasından kaynaklanan karışıklık nedeniyle özür dileyerek sözlerime başlamak istiyorum.

Panel aşamasında da Kurumumuzun görüşlerini açıklama fırsatı verdikleri için Fider ve İktisadi Araştırmalar Vakfı'nın sayın yöneticilerine tekrar teşekkür eder ve değerli haziruna saygılarımı sunarım.

Esasında, bugünkü sunum kapsamında bir takım slaytlar hazırlamıştım. Ancak, panelistler için bu ve benzeri organizasyonların en büyük handikapı hazırlanan şeylerin sıra size gelinceye kadar bir şeylerin tekrarı niteliğine dönüşme riskinin yüksek olması... Bu nedenle, Dursun Bey'in sunumunda yer alması nedeniyle finansal kiralamanın tanımı ve önemine ilişkin yeniden bir değerlendirme yapıp, aynı şeyleri tekrarlayarak sizleri sıkmak istemiyorum. Aynı şekilde, leasing sektörünün beklentileri manasında da her şey ortaya koyulduğu ve ardından Erden Kuntalp hocanın tebliği ile de hukuki manada sorunlar ortaya konulduğu için bunların üzerine tekrar girmeden, çözüm önerileri bağlamında BDDK'nın neler yapabileceği üzerinde durmak istiyorum.

Finans penceresinden bakıldığı zaman, leasing bir finansman yöntemi... Münhasıran bu finansman yöntemiyle uğraşan şirketleri de Türkiye'de finansal kiralama şirketi olarak adlandırmışız. Girişim olarak bakıldığında da, Türkiye'deki leasingin henüz hayat eğrisinin finansal kiralamayla, yaratıcı finansal kiralama arasında bir yer de olduğunu, dolayısıyla önünde daha alacağı çok mesafe olduğunu, yani doyum dönemine ulaşmak için önünde daha mesafeler olduğunu görüyoruz.

1 Kasım 2005 tarihinde yürürlüğe giren bankacılık kanununun konuşmaları veya tartışmaları sırasında, bankaların da leasing yapma konusunda, bankaların -mevduat bankalarım kastediyorum- leasing işlemlerini de yapabilme yetkisi verilmesi konusunda yoğun talepleri olmuştu. Fakat yıllardan beri Türk bankacılık sisteminde süregelen bir yasak var. Bu da mevduat bankalarının ticaret amacıyla emtia ve gayrimenkul alım satımı yapma yasağı. Bu kapsamda biz kurum olarak bunu uygun görmedik. Ancak, 2012 sayılı Avrupa Birliği direktifi uyarınca kredi kuruluşu şeklinde tanımlanan şir-

ketlerin yapabilecekleri faaliyetler arasında finansal kiralamada bulunuyor. Bahsetmiş olduğum yasak nedeniyle bu teklif uygun görülmedi. Mevduat bankalarının dışında kalkınma yatırım bankaları ve özel finans kurumları -yeni kanundan sonra isimleri katılım bankaları olarak değiştirildi- bunlar içinse böyle bir yasak yok. Bu çerçevede baktığımız zaman, Türkiye'de dört katılım bankası -son birleşmeden sonra- ve on kalkınma yatırım bankası zaten finansal kiralama işlemleri yapıyor. Önceki konuşmalarda da vurgulandığı gibi, yirmialtı tane de bankaların ortaklığı şeklinde faaliyet gösteren finansal kiralama şirketleri var. Dolayısıyla toplam kırk finansal kiralama şirketi bir şekilde bankacılık kanunuyla ilişkilendirilmiş konumda... Dursun Beyin sunumunda sizlere verilen rakamlardan da hareket edilecek olursa, yaklaşık elli kuruluş aktif olarak finansal kiralama faaliyetinde bulunuyor denilebilir. Böyle bir yaklaşımda, on tane BDDK'nın doğrudan düzenlemek ve denetlemek zorunda olduğu kuruluş ortaya çıkıyor. Bu çerçevede, konuşmasında sayın başkanımızın da sizlere belirttiği üzere factoring, tüketici finansman, finansal kiralama şirketlerini bunun yanı sıra -belki bugünün konusu değil ancak bir şekilde Türkiye gündemine girmesi söz konusu olan mikro finans şirketlerini de- aynı kapsamda değerlendirilebilecek yani banka dışı mali kuruluşlar için bir çerçeve kanun geliştirilmesi söz konusu olabilir...

Sistematik olarak olaya bakıldığında, finansal kiralama şirketleri ve finansal kiralama sektörü olarak BDDK'nın yapabileceklerini ikiye ayırmak gerekiyor. Birincisi, finansal kiralama kanunu çerçevesinde yapılabilecekler... Diğeri ise finansal kiralama şirketlerinin kuruluş ve faaliyetlerine ilişkin yapılacaklar. Ancak, gerek Dursun bey gerekse Kuntalp hoca tarafından dile getirilen hususlar bağlamında bakıldığında, yapılması beklenenlerin neredeyse tümünün konusunu Finansal Kiralama Kanununun oluşturduğu görülüyor. Zira, talepler yeni leasing işlemlerine imkan verecek şekilde borç-alacak ilişkisini düzenleyecek değişiklikler yapılması isteniyor. Bilmiyorum, Hazine Müsteşarlığı bu konulara nasıl yaklaşmıştı.

Kanunen BDDK'nın şöyle bir görevi var. 5411 sayılı Bankacılık Kanunun birinci maddesi uyarınca, finansal sistemde güven ve istikrarın temin edilmesi, kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışması, ayrıca tasarruf sahiplerinin hak ve menfaatlerinin korunması görevi BDDK'ya verilmiş durumda... Finansal kiralama şirketleri için mevduat toplama olayı söz konusu olmadığından diğer iki boyutuyla konuya yaklaşılması gerektiğini düşünüyorum. Yani, finansal sistemde güven ve istikrarın sürdürülebilmesi bakımından bu kuruluşların BDDK tarafından düzenlenmesi gerekiyor. Kredi sisteminin etkin bir şekilde çalışmasını sağlamak bakımından ise finansal kiralama kanunu bağlamında yapılması talep edilenlerin yapılmasına BDDK'nın bir şekilde katkıda bulunması gerekiyor. BDDK olarak gerek yakın tarihlerde yasalaşan

5411 sayılı Bankacılık Kanununun çalışmaları sırasında gerekse bu kanun uyarınca 1 Kasım 2006'ya kadar hazırlamakla yükümlü olduğumuz yaklaşık altmış alt düzenlemeyle ilgili yaptığımız çalışmalarda Türkiye Bankalar Birliği ve Türkiye Katılım Bankaları Birliği ile görüş alış-verişinde bulunularak hareket edildiği gibi finansal kiralama işlemleri ve şirketleri bağlamında yapacağımız düzenlemelerde de doğal olarak Finansal Kiralama Derneği ile azami işbirliği içerisinde hareket edilecektir. Finansal Kiralama Kanununun spesifik, özel bir kanun olması nedeniyle bu konuya hakim hukukçuların görüşlerini de dikkate almak zorunda olduğu da gözardı edilmemeli. Bu bağlamda, finansal kiralama mevzuatı ile ilgili yayımlanan kitaplarda da sık sık değinildiği gibi, finansal kiralama kanunu şeklinde ayrı bir düzenleme yapmak yerine, borçlar kanunu içerisinde düzenlense daha iyi olur mu konusunun da değerlendirilmesinde fayda var... Dolayısıyla, yeni leasing işlemlerine ilişkin getirilen öneriler ve mevcut kanun çerçevesinde, Türk Borçlar Kanunu veyahut en azından hazırlık çalışmaları, taslak çalışmaları süren yeni borçlar kanunu çalışmaları bağlamında yapılabileceklerin de dikkate alınması gerektiği düşüncesindeyim.

Aracı kurumlar, Türkiye Bankalar Birliği ya da Türkiye Katılım Bankaları Birliği gibi, olduğu gibi finansal kiralama kuruluşları içinde bir birlik kurulmasının faydalı olacağı söyleniyor. Ayrıca, bu kuruluşun finansal kiralama sözleşmelerini noterler yerine onaylayan bir fonksiyon üstlenmesi de mümkündür. Ancak burada, bir şekilde dikkate alınması gereken husus -belki de hukukten ihmal de edilebilir bir konu- katılım bankaları ile kalkınma yatırım bankalarının zaten üye oldukları birlikler var. Ve bunlarında sayısı on dört. Finansal kiralama piyasasındaki payları anlamında bilmiyorum elinizde veriler var mı? Finansal kiralama şirketlerinin denetim ve düzenleme fonksiyonu Kurumumuza yeni devredildiği için bu konuda kesin bir belirleme yapmamız da mümkün değil. Ancak, böyle bir birlik kurulması halinde, acaba katılım bankaları yada kalkınma yatırım bankalarının bu birliğe üye olmaları ne derece mümkün olabilir veya bu konuda hukuki bir sıkıntı doğabilir mi, bunların da değerlendirilmesi gerektiği görüşündeyim. Çünkü, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu uyarınca bunların Türkiye Bankalar Birliğine ve Türkiye Katılım Bankaları Birliğine üye olmaları zorunlu tutulmuş.

Finansal kiralama şirketlerinin de içinde yer alacağı banka dışı mali kuruluşlar için gündeme gelecek düzenlemede, BDDK açısından neler ön plana çıkabilir sorusu akla gelebilir. Doğal olarak, bu kuruluşlar için, banka kuruluşunda aranan asgari sermaye tutarı anlamında değil ama finansal sistemin güven ve istikrarını sürdürmesi teminen sağlayacak bir sermaye tutarı belirlenmesi söz konusu olacaktır. Bugünkü tutar çok optimum mudur, değil midir? Önümüzdeki süreç içerisinde bağımsız denetim raporlarından edi-

nilecek bilgiler çerçevesinde, BDDK'nın bunu değerlendirmesi mümkün olacak. Diğer bir konu ise, sermaye tutarı ile ilişkilendirilebilecek maksimum risk tutarının belirlenmesi... Tüm mali sistem için önemli olduğunu düşündüğümüz kurumsal yönetim hükümlerine ilişkin düzenlemelerin bu kuruluşlar için de geçerli kılınması ve bu bağlamda, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile getirilen denetim komitesi oluşturma zorunluluğundan başlayarak, belirleyeceğimiz kurumsal yönetim ilkelerine uyum anlamında da bir takım yükümlülükler tabi tutulması... Hisse devirleri bağlamında da yine bugün olduğu gibi bir takım yükümlülükler getirilebileceğini düşünüyorum. Ama bunların hepsi konuşmamın başında da belirttiğim gibi diğer mali kurumlar ve bankalar üzerinde yaptığımız gibi sektörle karşılıklı görüş alışverişi çerçevesinde olgunlaştırılacak şeyler. Ayrıca, BDDK'nın kendisine yüklenen misyon kapsamında belirlediğim fonksiyonlara bağlı olarak diğer kurumlar nezdinde de BDDK'dan yapılabilecekler veya istenecekler varsa bu taleplerin de tarafımıza iletilmesinde fayda olduğunu belirtmeliyim...

Diğer taraftan, bankacılık yasasının görüşmeleri sırasında gündeme gelen taleplere leasing şirketlerinin menfaatine değerlendirilebilecek şekilde verdiğimiz cevaplarda olduğu gibi konut finansmanı yasası bağlamında da leasing şirketlerinin dahil edilmesini talep ettik... Ama, daha önce sizlerle yaptığımız görüşmelerde de belirttiğimiz üzere, Ocak 2006 itibarıyla denetim ve düzenleme sorumluluğu Kurumumuza geçen bu şirketleri ve dolayısıyla, sistemi tanımamıza imkan sağlayacak bir geçiş süreci sonrasında konut finansmanı işlemlerine dahil edilmelerinin daha uygun olacağını düşünüyoruz.

Burada, birazcık belki herkes için çok ufak kalabilecek bir noktayı da sizle paylaşmak, en azından, üzerinde yeniden düşünmeye davet etmek istiyorum. Malumunuz olduğu üzere, Fider tarafından taslağı Kurumumuza sunulan kanun metninin adı leasing kanunu olarak kurgulanmış. Mevcut kanunun adı finansal kiralama kanunu ve önceki sunumlarda belirtildiği ve konuya ilişkin yayımlanan eserlerin pek çoğunda vurgulandığı gibi finansal kiralama, leasing olarak sınıflandırılan işlemlerin sadece bir türünü kapsayan ifade... Dolayısıyla, yeni bir kanun tasarlayacaksak ve bu kanun da borçlar kanunu dışında olacak ise, kanunun isminin daha geniş kapsamlı olacak şekilde yeni bir Türkçe karşılığı olan bir isim üzerinde de düşünülmesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü kamuoyundaki adıyla biliyorsunuz herkes mortgage olarak biliyor ama kanun, konut finansmanı ve konut finansmanı işlemleri diyor. Bu çerçevede bilmiyorum bana biraz daha hoş geldi. Sizler nasıl düşünürsünüz? Finansman kiralaması işlemleri hakkındaki kanun... Böyle bir şey daha uygun olabilir mi bilmiyorum, ama en azından Türkçe terimler anlamında da bunun sizler tarafından BDDK özelinde olduğu gibi dü-

şünülmesinin ve bir sonuç geliştirilmesinin de uygun olacağı fikrindeyim...
Hepinize beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

BAŞKAN: Y. TEMEL ENDEROĞLU

Biz teşekkür ediyoruz. Buyurun Adnan Bey söz sizde

ADNAN ERTÜRK

VERGİ USUL KANUNU HÜKÜMLERİNE GÖRE FİNANSAL KİRALAMA

Bilindiği üzere, 4842 sayılı Kanunun 25 inci maddesi ile 213 sayılı Vergi Usul Kanununa (finansal kiralama işlemlerinde değerlendirme hükümlerini düzenleyen) Mükerrer 290 ıncı madde eklenmiştir.

4842 sayılı Kanunun 39 uncu maddesinin (h) bendi hükmü gereğince 25 inci madde, **01.07.2003 tarihinden itibaren yapılacak finansal kiralama işlemlerinde uygulanmak üzere**, yayımı tarihinde yürürlüğe girdiğinden, belirtilen tarihten sonra yapılacak finansal kiralama işlemlerinde (vergi uygulamaları açısından) bu yeni hükümlere uyulması gerekmektedir.

Yapılan bu yasal düzenleme ile finansal kiralama işlemlerinde, kiralama işleminin hukuki mahiyeti veya şekli yerine, özün önceliği ilkesi benimsenmiştir.

1. Finansal Kiralamanın Tanımı

a) 3226 Sayılı Finansal Kiralama Kanununa Göre

Kiralayanın, kiracı talebi ve seçimine göre, üçüncü kişiden satın aldığı veya başka suretle temin ettiği **bir malın zilyetliğini**, her türlü faydayı sağlamak üzere **ve belli bir süre fesh edilmemek şartı ile** kira bedeli karşılığında, kiracıya bırakmasını öngören bir sözleşmedir.

b) FİDER'e Göre

Finansal Kiralama (Leasing), bir yatırım malının (mülkiyeti finansal kiralama şirketinde kalarak belirlenen kiralara karşılığında) kullanım hakkının kiracıya verilmesi ve sözleşmede belirlenen değer üzerinden kiracıya geçmesini sağlayan bir finansman yöntemidir.

c) (X) Leasing'e Göre

Leasing (Finansal Kiralama), adının çağrıştırdığı gibi "satın alma"ya alternatif bir yöntem değildir. Tersine, leasing de bir satın alma yöntemidir.

Leasing, bir malın özkaynak ya da kredi kullanarak satın alınması yerine, bir leasing firması tarafından satın alınarak yatırımcıya kiralanması, kira süresinin sonunda ise sembolik bir bedel karşılığı yatırımcıya satılması anlamına gelmektedir.

d) Vergi Usul Kanununa Göre

Finansal kiralama, kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, **bir iktisadî kıymetin** mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan tüm riskler ile yararların kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır.

Finansal kiralama işleminde, aynı iktisadî kıymete ilişkin birden fazla sözleşme, ilave, tadil ve diğer sözleşmelerin yapılması halinde, tüm anlaşmalar bir arada değerlendirilir.

Vergi Usul Kanununda yer alan söz konusu düzenlemede, **3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa** bir atıfta bulunulmamıştır. Dolayısıyla;

Finansal Kiralama Kanunu kapsamında yapılan bir kiralama işlemi, yapılacak inceleme sonucunda mükerrer 290 ıncı madde hükümleri gereğince finansal kiralama olarak kabul edilmemesini gerektirmesi halinde, **vergi uygulamaları açısından finansal kiralama olarak kabul edilmeyecek**

veya

Finansal Kiralama Kanunu kapsamında yapılmayan bir kiralama işlemi, yapılacak inceleme sonucunda mükerrer 290 ıncı madde hükümleri gereğince finansal kiralama şartlarını sağladığının anlaşılması halinde, **vergi uygulamaları açısından finansal kiralama olarak kabul edilecektir.**

2. Finansal Kiralamanın Şartları

Vergi Usul Kanununa göre aşağıdaki hallerden **herhangi birinin varlığı durumunda** kiralama işlemi finansal kiralama olarak kabul edilir.

a) İktisadî Kıymetin Mülkiyetinin Kira Süresi Sonunda Kiracıya Devredilmesi

Sözleşmede iktisadî kıymetin kiracıya devrine ilişkin hüküm bulunmalı veya sözleşme ile kiracıya (sözleşme süresi sonunda) iktisadî kıymeti satın alma opsiyonu (kiracının bu opsiyonu yüksek bir olasılıkla kullanacak olması beklenir) tanınmış olmalıdır.

Kiralama süresi; kiracının iktisadî kıymeti kiraladığı ve sözleşmede belirtilen, **iptal edilemez nitelikteki** süredir. Sözleşmede kiracıya, sözleşme süresi bitiminde kira süresini uzatma hakkı tanınmış ve bu hakkı kullanacağının kesin veya kesine yakın olduğu durumda, bu ilave süre de kira süresi içinde kabul edilir. Örneğin, süre uzatımındaki kira bedelinin rayiç bedeline oranla çok düşük olması veya kiralamanın yenilenmemesi halinde kiracının

ödemek zorunda kalacağı çok yüksek bir ceza miktarının tespit edilmesi hallerinde kiracının uzatım hakkını kullanacağı açık olduğundan, bu durumdaki sürelerin kiralama süresi içinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

b) Kiracıya Kira Süresi Sonunda İktisadî Kıymeti Rayiç Bedelinden Düşük Bir Bedelle Satın Alma Hakkı Tanınması

Kiracıya, kira süresi sonunda iktisadî kıymeti rayiç bedelinden düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması gerekir. Bu durum, kira süresi sonunda kiracının satın alma hakkını kullanacağını büyük bir olasılıkla tahmin edildiği bir durumu işaret etmektedir.

İktisadi kıymetin rayiç bedeli; iktisadi kıymetin değerlendirme günündeki normal alım satım değeridir. Diğer bir ifadeyle, fiyatlar konusunda bilgili, bir-birinden bağımsız, gerçek alıcı ve satıcının karşılıklı pazarlık ortamında oluşturdukları bedeldir. Kira süresi sonundaki **rayiç bedel, sözleşmenin başlangıcında tespit edilmelidir.**

Kiralamanın başlangıcı; sözleşmenin yapıldığı tarih veya taraflardan birinin sözleşmenin ana maddelerinden birine ilişkin önemli yükümlülük ve taahhütlere girdiği tarihlerden erken olanıdır. Örneğin, kiralayanın sözleşme yapılmadan kiralama konusu iktisadi kıymeti kullanım amacıyla hazır hale getirme çalışmalarına başlaması halinde kiralamanın başlangıcı; daha sonra yapılacak sözleşmedeki tarih değil, hazır hale getirme çalışmalarına başlama tarihidir.

Sözleşmenin başında, kira süresi sonunda iktisadi kıymetin rayiç bedelinin alacağı değer in tam olarak tespiti doğal olarak zorluklar içermektedir. Kira süresi sonunda iktisadi kıymetin alacağı rayiç bedel genel olarak enflasyon, kıymetin amortismanı ve diğer unsurlar dikkate alınarak hesaplanacaktır.

Örneğin, X şirketi sahip olduğu ve sözleşme başındaki rayiç bedeli 500.000 YTL olan bir iktisadi kıymeti 5 yıllık bir süre için Y şirketine kiralsın. Sözleşme başında iktisadi kıymetin enflasyon ve amortismanı dikkate alınarak sözleşme sonunda alacağı değer 50.000 YTL olarak tahmin edilsin. Kiracı Y şirketinin 5 yıllık kira süresi sonunda iktisadi kıymeti 10.000 YTL veya daha düşük bir değere satın alma hakkı opsiyonu bulunsun. Bu durumda kiracı şirket tarafından kira süresi sonunda satın alma hakkının kullanılacağı açıktır.

c) Kiralama Süresinin İktisadî Kıymetin Ekonomik Ömrünün % 80'inden Daha Büyük Bir Bölümünü Kapsaması

Ekonomik ömür, bir iktisadi kıymetin ekonomik olarak kullanılabileceği

veya belli sayıdaki üretimin elde edilebileceği tahmin edilen dönemdir.

Örneğin, iktisadi kıymetin ekonomik ömrü 10 yıl, kiralama süresi 9 yıl ise kiralama süresi ekonomik ömrün %80'inden fazla olduğu için bu kiralama bir finansal kiralama olacaktır.

Kiracı, iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün önemli bir kısmını (yani % 80 veya daha fazlasını) kullanma hakkına sahip ise aynı zamanda iktisadi kıymetin ekonomik faydasının önemli bir bölümünü elde etmekte ve risklerine de maruz kalmaktadır.

Bazı iktisadi kıymetlerin ekonomik ömür nispetinin hesaplanmasında oransal olarak ilk yıllarının son yıllarına göre daha fazla ekonomik fayda sağlayacağı göz önünde tutulabilir.

d) Sözleşmeye Göre Yapılacak Kira Ödemelerinin Bugünkü Değerlerinin Toplamının İktisadi Kıymetin Rayiç Bedelinin % 90'ından Daha Büyük Bir Değeri Oluşturması

Kira ödemelerinin bugünkü değerinin, iktisadi kıymetin **sözleşme başındaki rayiç bedelinin % 90'ından büyük olması** halinde kiralama, finansal kiralamadır.

Örneğin, kiralama başlangıcında iktisadi kıymetin rayiç bedeli **50.000 YTL** ve kira ödemelerinin bugünkü değeri toplamı **49.000 YTL** ise bu bir finansal kiralamadır. Çünkü, 49.000 YTL, 50.000 YTL'nin % 90'ı olan 45.000 YTL'den daha büyüktür.

Kira ödemeleri; sözleşmeye göre kiralama süresi boyunca yapılması gereken ödemelerin toplamıdır.

Sözleşme hükümlerine göre kiracının kiralama süresi başlangıcında kiralayana ödediği ve kendisine geri dönüşü olmayacak depozito veya peşin ödenmiş kira bedelleri de kira ödemeleri içinde sayılır.

Aşağıda sayılan değerler de kira süresi boyunca yapılan kira ödemeleri kapsamında değerlendirilir:

- a) Kira süresi sonunda kiralama konusu iktisadi kıymetin kalan değerine ilişkin bir taahhüt olması halinde bu değer,
- b) Kira süresi sonunda kiracıya düşük bir bedelle iktisadi kıymeti satın alma hakkı tanındığı ve sözleşme başlangıç tarihinde bu hakkın kullanılma olasılığının yüksek olduğu durumda, bu satın alma hakkının kullanılması durumunda ödenmesi gereken bedel.

Kira ödemelerinin bugünkü değeri; ödemelerin, sözleşme tarihinde, kira-

lamada kullanılan faiz oranı dikkate alınarak hesaplanan bugünkü değerlerinin toplamıdır. Kiralamada kullanılan faiz oranı tespit edilemiyorsa, kiracının kiralamaya konu iktisadi kıymeti satın almak için aynı vade ile alması gereken borç için katlanacağı faiz oranı (kira ödemeleri ile garanti edilmiş kalan değer toplamının bugünkü değerini, kiralamaya konu iktisadi kıymetin rayiç bedeline eşitleyen iskonto oranı) kullanılır.

Kalan değer; kiralanan iktisadi kıymetin kiralama süresi sonunda sahip olacağı tahmin edilen **rayiç bedelidir**. Kalan değer, iktisadi kıymetin maliyet bedeli ile kira süresi sonunda alabileceği rayiç değeri arasında bağlantı kurularak tahmin edilir. Kalan değer tahmininde benzer mala ilişkin tecrübeler veya aynı nitelikteki kullanılmış kıymetlerin fiyatları da kullanılabilir.

Arazi, arsa ve binalarla ilgili kiralama sözleşmelerinde, (sadece) kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devrinin öngörülmesi veya kiracıya kira süresi sonunda kiralama konusu gayrimenkulu düşük bir bedelle satın alma hakkı tanınması halinde bu kiralama işlemi mükerrer 290 ıncı madde kapsamında değerlendirilir.

3. Finansal Kiralamaya Konu Edilebilecek İktisadi Kıymetler

a) FİDER' e Göre

Her türlü taşınır ya da taşınmaz mal leasing konusu olabilir.

Ancak, patent hakkı, fikri ve sınai haklar ile bilgisayar yazılımı gibi maddi olmayan konular için leasing yapılamamaktadır.

Öte yandan leasing konusu malın, bağımsız ve üzerinden amortisman ayrılabilen bir özellik taşıması gerekmektedir. Buna göre hammadde ya da ara malı niteliğinde bulunan **ve kullanıldığında tüm özelliklerini yitiren mallar**, leasing konusu yapılamamaktadır.

Leasing konusu mallar;

Tıbbi Cihazlar

Bilgisayarlar ve Diğer Bilgi İşlem Üniteleri

Santraller ve haberleşme cihazları

Enerji tesisleri

Kara Nakil Vasıtaları

Hava Taşıma Araçları

Kuru Yük Gemileri, Tanker ve Diğer Deniz Taşıtları

İnşaat Makinaları, Vinçler, İş Makinaları

Matbaa makinaları

Her Türlü Tezgah ve Üretim Makinaları

Tekstil makinaları

Komple Fabrikalar

Komple Hastane, Otel ve Büro donanımları

b) Vergi Usul Kanununa Göre

Vergi Usul Kanununun Mükerrer 290 ıncı maddesinde bu konu ile ilgili net bir belirleme bulunmamaktadır. Ancak, maddedeki tanımdan giderek söz konusu iktisadi kıymetin ne olabileceği konusunda (iktisadi kıymetin maliyet bedeli ile değerlemeye tabi tutulması gereğinden ve bir iktisadi kıymetin finansal kiralamaya konu edilebilmesi için mutlaka amortismanına tabi olması gibi bir şart mevcut olmamakla birlikte uygulamada tersi durumla da karşılaşmanın pek mümkün olmadığından hareketle) Vergi Usul Kanununun 269 ve 289 uncu maddelerinde zikredilen iktisadi kıymetlerden yararlanarak bir sonuca varılabilir.

Vergi Usul Kanununun anılan maddelerinde belirtilen iktisadi kıymetler genel hatlarıyla aşağıda gibidir.

İKTİSADİ KIYMET	MADDE NO	DEĞERLEME ÖLÇÜSÜ
Kasa mevcudu	284	İtibari değer
Gayrimenkuller	269	Maliyet bedeli
a-Gayrimenkuller		
b-Tesisat ve makinalar		
c-Gemiler ve diğer taşıtlar		
d-Gayri maddi haklar		
Demirbaş eşya	273	Maliyet bedeli
(Alat, edavat, mefruşat ve sair demirbaş eşya)		
Emtia	274	Maliyet bedeli
Zirai mahsuller	276	Maliyet bedeli
Hayvanlar	277	Maliyet bedeli

Kıymeti düşen mallar	278	Emsal bedeli
Menkul Kıymetler	279	Alış bedeli
Yabancı paralar	280	Borsa rayici
Alacaklar	281	Mukayyet değer
İlk Tesis ve T. Giderleri ile Peştemallıklar	282	Mukayyet değer
Borçlar	285	Mukayyet değer
Tahviller	286	İtibari değer

Buna göre, Vergi Usul Kanununa göre finansal kiralamaya konu olabilecek iktisadi kıymetlerin;

- Gayrimenkuller
- Tesisat ve makinalar
- Gemiler ve diğer taşıtlar
- Gayri maddi haklar
- Alat, edavat, mefruşat ve sair demirbaş eşya

Olabileceği söylenebilir.

4. Finansal Kiralama Müessesinde Özellik Arz Eden Durumlar

- **Kiralayan**, finansal kiralamaya konu iktisadî kıymeti (defter değeri üzerinden) amortismanına tâbi tutabilir.
- **Kiracı**, aktifleştirdiği **finansal kiralamaya konu iktisadî kıymeti kullanma hakkını** amortismanına tâbi tutabilir.
- Mükerrer 290 ıncı madde kapsamında değerlendirilen borç ve alacak tutarları reeskonta tâbi tutulmaz.
- **Kiralayan şirketin yurtdışında bulunması halinde** kiracı tarafından 5422 sayılı Kurumlar Vergisi Kanununun 24 üncü maddesine göre tevkifat yapılması gerektiği unutulmamalıdır.
- **4842 sayılı Kanun ile finansal kiralama işlemlerinde katma değer vergisi uygulamasına ilişkin olarak herhangi bir değişiklik**

yapılmamıştır. Bu nedenle finansal kiralama şirketi tarafından malın satın alınması, finansal kiralama faturaları ve sözleşme bitiminde malın kiracıya teslimine ilişkin olarak söz konusu düzenleme öncesindeki uygulama aynen sürdürülecektir. Örneğin, finansal kiralama faturalarında, anapara artı faiz tutarına (Yani kira tutarına) KDV uygulanmaya devam edilecektir. **Öte yandan, finansal kiralama şirketleri dışındaki şirketlerin yaptığı ve finansal kiralama sayılan işlemlerde 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu'na göre yapılan sözleşmeler için öngörülen indirimli KDV oranlarının uygulanması mümkün değildir.**

- 4842 sayılı Kanunun Geçici 2 nci maddesinde, bu Kanunun yayımı tarihinden önce yapılan finansal kiralama sözleşmeleri ile ilgili olarak Finansal Kiralama Kanununun bu Kanunla değiştirilmeden önceki 28 inci maddesi hükümlerinin uygulanacağı hüküm altına alınmıştır.
 - Aynı Kanunun 31 inci maddesi ile Finansal Kiralama Kanununun 28 inci maddesi değiştirilmiş ve finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilen yatırımlarda, kiralayanın finansal kiralama konusu iktisadi kıymetlerle ilgili olarak bunların satın alınması halinde uygulanan teşviklerden yararlanacağı hüküm altına alınmıştır.
 - Bu nedenle finansal kiralama şirketleri, eskiden olduğu gibi finansal kiralama yoluyla gerçekleştirilen yatırımlarda, yatırım indirimi ve diğer teşvik unsurlarından yararlanmaya devam edecektir.

5. Finansal Kiralama Olarak Kabul Edilmeyen Kiralama İşlemleri

- Doğal kaynakların araştırılması veya kullanılmasına yönelik kiralama sözleşmeleri
- Sinema filmleri, video kayıtları, patentler, kopyalama hakları gibi kıymetlerle ilgili lisans sözleşmeleri

finansal kiralama olarak kabul edilmez.

6. Kiralayan Tarafından (Kiralama Sözleşmesinin Muhasebeleştirilmesi Sırasında) Yapılacak Değerleme

1. (Aktif Karakterli) Finansal Kiralama Konusu İktisadi Kıymet

Kiralama konusu iktisadi kıymet, bu iktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan

tutar ile değ erlenecektir.

- Kiralayan öncelikle kiralama konusu iktisadi kıymetin net bilanço aktif değ erini¹ ve kira ödemelerinin bugünkü değ erini hesaplar.
- Daha sonra kiralama konusu iktisadi kıymetin net bilanço aktif değ erinden kira ödemelerinin bugünkü değ erini çıkarır.
- Aradaki fark, finansal kiralama konusu iktisadi kıymetin kiralama sözleşmesinin muhasebeleştirildiği tarih itibariyle defter değ erini oluşturur.

İktisadi kıymetin net bilanço aktif değ erinden kira ödemelerinin bugünkü değ erinin düş ülmesi sonucu bulunan tutarın sıfır veya negatif olması halinde, iktisadi kıymet iz bedeliyle değ erlenip aradaki fark iktisadi kıymetin elden çıkarılmasından elde edilen kazançlar gibi işleme tâbi tutulacak olup gelir kaydedilmesi gerekmektedir.

Finansal kiralama konusu iktisadi kıymetin net bilanço aktif değ eri ile kira ödemelerinin bugünkü değ eri çoğu zaman birbirine eşit olduğ undan finansal kiralama şirk eti veya kiralayan, iktisadi kıymeti genel olarak iz bedeliyle kayıtlarında gösterecektir.

İktisadi kıymetin net aktif bilanço değ erinden, kira ödemelerinin bugünkü değ erinin düş ülmesi sonucu oluşan tutarın pozitif olması durumunda, pozitif fark finansal kiralama şirk eti tarafından amortisman tabi tutulacaktır. Örneğ in, net bilanço aktif değ eri veya fatura tutarı 100.000 YTL, kira ödemelerinin net bugünkü değ eri 95.000 YTL ise, 5.000 YTL pozitif fark finansal kiralama şirk eti tarafından amortisman tabi tutulacaktır. Amortisman ayırma işlemi Vergi Usul Kanunu ve ilgili genel tebliğlerde bu iktisadi kıymet için tespit edilmiş sürelerde yapılacaktır. Farkın sıfır veya negatif olması durumunda amortisman ayrılması mümkün değ ildir.

2. (Aktif Karakterli) Sözleşmeden Doğ an Alacak

Kiralama süresi boyunca kiracı tarafından yapılacak kira ödemelerinin toplam tutarı (anapara artı faiz), alacak olarak (kiralama sözleşmesinin mu-

¹ Kiralayan şirketler tarafından iktisadi kıymetin satın alınmasında Türk Lirası veya döviz cinsinden kredi kullanılmış ise ilk yıl için ödenen kur farkları ve faiz giderlerinin (sözleşme yapılmasından önce kıymetin maliyetine ilave edilebilecek olması halinde) maliyete ilave edilmesi (veya gider) ve diğer yıllarda gider kaydedilmesi gerekir.

Kiralayanın finansal kiralamaya konu iktisadi kıymetin üretimini veya alım satımını yapması halinde, iktisadi kıymetin net bilanço aktif değ eri olarak rayiç bedeli dikkate alınır. Rayiç bedel ile maliyet bedeli arasındaki fark, normal bir satış işleminden elde edilen kâr veya zarar olarak işleme tâbi tutulur.

hasebeleştirildiği tarih itibariyle) aktife alınacaktır.

Kira süresi sonunda, kiralama konusu iktisadî kıymetin kalan değerine ilişkin bir taahhüt olması halinde bu değer de kira ödemesi kabul edilir.

3. (Pasif Karakterli) Gelecek Dönemlere Ait Faiz Geliri

Aktifleştirilen alacak tutarı ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark, gelecek dönemlere ait (kazanılmamış) faiz geliri olarak pasifleştirilmek suretiyle değerlendirilerek kayıtlara intikal ettirilir.

Gelecek dönemlere ait faiz gelirleri, kiralanan iktisadî kıymetin finansal kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihteki rayiç bedelinden, her bir dönem sonunda anapara geri ödemelerinin düşülmesi sonucu kalan tutar üzerinden sabit bir dönemsel faiz oranı yaratacak şekilde hesaplanması suretiyle tahakkuk ettirilecektir.

Tahakkuk tarihinden vadenin bitiminin, her bir dönem sonu ifadesinden ise kira sözleşmesi ekindeki ödeme planındaki ödeme dönemlerinin anlaşılması gerekmektedir. Örneğin, 4 yıllık kiralama dönemi, yılda bir kez ödemenli ve her yıl 30/09..... tarihinde kira ödemesi öngörülmüşse, “her bir dönem sonu” ifadesinden 30/09...., 30/09..... ve sonraki yıllar tarihlerini anlamak gerekmektedir. Bu durumda, her bir 30/9.... tarihi itibariyle faiz ve ana para ayırıştırması yapılarak, pasifleştirilen faiz gelirlerinden 30/9... tarihi itibariyle bakiye anapara borcuna isabet eden faiz tutarı gelir kaydedilmelidir.

7. Kiralayan Tarafından (Kiralama Sözleşmesinin Muhasebeleştirilmesi Sırasında) Yapılacak Değerleme Örneği

Bir finansal kiralama şirketi, cari piyasa değeri 100.000 YTL olan bir makineyi müşterisine aşağıdaki şartlarla kiralamıştır.

1. Makinenin mülkiyeti 3 yıl sonra 1 YTL bedelle müşteriye devredilecektir.
2. Ödemeler yıllık % 25 faizle, aylık eşit taksitlerle, dönem sonu ödemesi ve %1 KDV'li olarak yapılacaktır.

1. Öncelikle Bir Ödeme Planı Hazırlanır

AY	KİRA TUTARI (Faiz+ Anapara)	Faiz	Anapara	Kalan Anapara	KDV	KDV'Lİ KİRA TUTARI
				100.000,00		
1	3.975,98	2.083,33	1.892,65	98.107,35	39,76	4.015,74

2	3.975,98	2.043,90	1.932,08	96.175,27	39,76	4.015,74
3	3.975,98	2.003,65	1.972,33	94.202,94	39,76	4.015,74
4	3.975,98	1.962,56	2.013,42	92.189,52	39,76	4.015,74
5	3.975,98	1.920,61	2.055,37	90.134,15	39,76	4.015,74
6	3.975,98	1.877,79	2.098,19	88.035,96	39,76	4.015,74
7	3.975,98	1.834,08	2.141,90	85.894,06	39,76	4.015,74
8	3.975,98	1.789,46	2.186,52	83.707,54	39,76	4.015,74
9	3.975,98	1.743,91	2.232,08	81.475,47	39,76	4.015,74
10	3.975,98	1.697,41	2.278,58	79.196,89	39,76	4.015,74
11	3.975,98	1.649,94	2.326,05	76.870,84	39,76	4.015,74
12	3.975,98	1.601,48	2.374,51	74.496,33	39,76	4.015,74
13	3.975,98	1.552,01	2.423,98	72.072,36	39,76	4.015,74
14	3.975,98	1.501,51	2.474,48	69.597,88	39,76	4.015,74
15	3.975,98	1.449,96	2.526,03	67.071,86	39,76	4.015,74
16	3.975,98	1.397,33	2.578,65	64.493,20	39,76	4.015,74
17	3.975,98	1.343,61	2.632,37	61.860,83	39,76	4.015,74
18	3.975,98	1.288,77	2.687,22	59.173,61	39,76	4.015,74
19	3.975,98	1.232,78	2.743,20	56.430,42	39,76	4.015,74
20	3.975,98	1.175,63	2.800,35	53.630,07	39,76	4.015,74
21	3.975,98	1.117,29	2.858,69	50.771,38	39,76	4.015,74
22	3.975,98	1.057,74	2.918,25	47.853,13	39,76	4.015,74
23	3.975,98	996,94	2.979,04	44.874,09	39,76	4.015,74
24	3.975,98	934,88	3.041,11	41.832,98	39,76	4.015,74
25	3.975,98	871,52	3.104,46	38.728,52	39,76	4.015,74
26	3.975,98	806,84	3.169,14	35.559,38	39,76	4.015,74
27	3.975,98	740,82	3.235,16	32.324,22	39,76	4.015,74
28	3.975,98	673,42	3.302,56	29.021,66	39,76	4.015,74
29	3.975,98	604,62	3.371,36	25.650,29	39,76	4.015,74

30	3.975,98	534,38	3.441,60	22.208,69	39,76	4.015,74
31	3.975,98	462,68	3.513,30	18.695,39	39,76	4.015,74
32	3.975,98	389,49	3.586,50	15.108,90	39,76	4.015,74
33	3.975,98	314,77	3.661,21	11.447,68	39,76	4.015,74
34	3.975,98	238,49	3.737,49	7.710,19	39,76	4.015,74
35	3.975,98	160,63	3.815,35	3.894,84	39,76	4.015,74
36	3.975,98	81,14	3.894,84	0,00	39,76	4.015,74
37	1,00	1,00	0,00		0,01	1,01
TOP	143.136,37	43.136,37	100.000,00			

2. Daha Sonra Finansal Kiralama Konusu İktisadi Kıymetin Defter Değeri Bulunur.

Kiralayan öncelikle kiralama konusu iktisadi kıymetin net bilanço aktif değerini ve kira ödemelerinin bugünkü değerini hesaplar.

Kiralama konusu iktisadi kıymetin net bilanço aktif değeri: 100.000 YTL.

Kira ödemelerinin bugünkü değeri: 100.000 YTL.

Sözleşmeye göre ödenecek olan toplam kira ödemelerinin bugünkü değeri; kira tutarının (143.136,37), sözleşme tarihinde kiralama kullanılan faiz oranının (%25) dikkate alınması suretiyle hesaplanan bugünkü değerlerinin toplamıdır. Buna göre, Kira ödemelerinin bugünkü değeri: 100.000 YTL

Daha sonra kiralama konusu iktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değeri çıkarılır.

$$100.000 - 100.000 = 0 \text{ YTL}$$

Aradaki fark (= 0 YTL), finansal kiralama konusu iktisadi kıymetin kiralama sözleşmesinin muhasebeleştirildiği tarih itibarıyla defter değerini oluşturur. Ancak, İktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutarın sıfır olması halinde, iktisadi kıymet iz bedeliyle değerlendirilir.

Buna göre, Finansal Kiralama Konusu İktisadi Kıymetin, Kiralama Sözleşmesinin Muhasebeleştirildiği Tarih İtibarıyla Defter Değeri = 1 YTL.

NOT:

İktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden (100.000 YTL), kira ödemelerinin bugünkü değerinin (Örneğin 105.000 YTL) düşülmesi sonucu bulunan tutarın **negatif olması halinde**, bu fark (-5.000 YTL) dönem geliri olarak işlem görecektir ve makine yine iz bedelle sabit kıymetlerde izlenecektir.

İktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden (100.000 YTL) kira ödemelerinin bugünkü değerinin (Örneğin 95.000 YTL) düşülmesi sonucu bulunan **tutarın pozitif olması halinde**, bu fark (+5.000 YTL) sabit kıymet olarak muhasebeleştirilecektir (Dolayısıyla makinenin iz bedelle izlenmesine gerek kalmayacaktır).

3. Üçüncü Aşamada Sözleşmeden Doğan Alacak Tespit Edilir

Sözleşmeye göre kiralama süresi boyunca yapılacak kira ödemelerinin toplam tutarı tespit edilerek, sözleşmeden doğan alacak olarak (kiralama sözleşmesinin muhasebeleştirildiği tarih itibarıyla) aktifleştirilir.

Sözleşmeden Doğan Alacak = 143.136,37 YTL.

NOT:

Kira süresi sonunda, kiralama konusu iktisadî kıymetin kalan değerine ilişkin bir taahhüt olması halinde bu değer de kira ödemesi olarak kabul edilecektir.

4. Dördüncü Aşamada Gelecek Dönemlere Ait Faiz Geliri Bulunur

Kiralayan tarafından aktifleştirilen sözleşmeden doğan alacak tutarı ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark gelecek dönemlere ait (kazanılmamış) faiz geliri olarak kaydedilir.

Söz konusu faiz gelirleri (daha önce de belirtildiği üzere) kiralanan iktisadî kıymetin finansal kiralama sözleşmesinin yapıldığı tarihteki rayiç bedelinden, her bir dönem sonunda anapara geri ödemelerinin düşülmesi sonucu kalan tutar üzerinden sabit bir dönemsel faiz oranı yaratacak şekilde hesaplanması suretiyle tahakkuk ettirilir.

Sözleşmeden Doğan Alacak= (Kira Ödemelerinin Bugünkü Değeri - İktisadi Kıymetin Defter Değeri) + Gelecek Dönemlere Ait (Kazanılmamış) Faiz Geliri

143.136,37= (100.000 - 1) + Gelecek Dönemlere Ait (Kazanılmamış) Faiz Geliri

Gelecek Dönemlere Ait

(Kazanılmamış) Faiz Geliri = 143.136,37-99.999 = 43.137,37 YTL

5. Son Aşamada da Gerekli Muhasebe Kayıtları Yapılır

120/220 ALICILAR	143.136,37	
124/224 KAZANILMAMIŞ F. K. FAİZ GELİRLERİ		43.137,37
253/267 TESİS, MAKİNE, CİHAZLAR/DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIK.		99.999,00

6. İlk Taksit Ödendiğinde Yapılacak Muhasebe Kayıtları

KDV Tahakkuku:

120	ALICILAR	39,76	
391	HESAPLANAN KDV		39,76

Kazanılmamış faiz gelirlerinden ilk takside ait faiz tutarı:

124	KAZANILMAMIŞ F. K. FAİZ GELİRLERİ	2.083,33	
600	YURTİÇİ SATIŞLAR		2.083,33

İlk ay taksidinin KDV ile birlikte tahsili:

102	BANKA	4.015,74	
120	ALICILAR		4.015,74

**7. Son Taksit Ödendikten Sonra Makinenin İz Bedeli Üzerinden
Müşteriye Satışı Durumunda Yapılacak Muhasebe Kaydı**

102	BANKA	1,01	
253	TESİS, MAKİNE VE CİHAZLAR		1,00
391	HESAPLANAN KDV		0,01

8. Kiracı Tarafından (Kiralama Sözleşmesinin Muhasebeleştirilmesi Sırasında) Yapılacak Değerleme

Finansal kiralama işlemine konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı ve sözleşmeden doğan borç, kiralama konusu iktisadi kıymetin rayiç bedeli veya sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlendirilecektir.

Finansal kiralama konusu iktisadi kıymet, kullanma hakkı olarak aktife alınacak; karşılığında ise kiralayana olan borç pasife kaydedilecektir.

1. (Aktif Karakterli) Finansal Kiralama İşlemine Konu İktisadi Kıymeti Kullanma Hakkı

Kiracı, öncelikle kiralama konusu iktisadî kıymetin (sözleşme tarihindeki) rayiç bedelini hesaplar.

Daha sonra sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değeri ile kiralama konusu iktisadî kıymetin (sözleşme tarihindeki) rayiç bedelini mukayese eder.

Hangi değer daha düşük ise bu değer kiralama işlemine konu iktisadî kıymeti kullanma hakkı olarak aktifleştirilir.

Kiracı tarafından aktifleştirilen finansal kiralamaya konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı, Vergi Usul Kanununun üçüncü kitabının üçüncü kısmının birinci bölümü ve ilgili genel tebliğlerde kiralama konusu iktisadi kıymet için belirlenmiş usul ve esaslar çerçevesinde amortisman ve Kanunun Mükerrer 298 inci maddesi uyarınca da yeniden değerlemeye tâbi tutulacaktır. Diğer bir ifadeyle, kullanım hakkı, Vergi Usul Kanunu ve ilgili genel tebliğlerde bu iktisadi kıymet için tespit edilmiş amortisman sürelerinde amorti edilecektir.

Sözleşmenin fesholması halinde, kalan dönemler için iktisadi kıymetle ilgili olarak amortisman ayırma işlemi yapılamayacaktır.

2. (Pasif Karakterli) Sözleşmeden Doğan Borç

Kiralama konusu iktisadî kıymetin (sözleşme tarihindeki) rayiç bedeli ile sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı aynı zamanda sözleşmeden doğan borcun, kiralama sözleşmesinin muhasebeleştirildiği tarih itibarıyla defter değerini oluşturur.

3. Finansal Kiralama Sözleşmesine Göre Yapılan Kira Ödemelerinin Ayırıştırması

Finansal kiralama sözleşmesine göre yapılan kira ödemeleri, borç ana-

para ödemesi ve faiz gideri olarak ayrıştırılacak ve bu ayrıştırma işlemi her bir dönem sonunda kalan borç tutarına sabit bir dönemsel faiz oranı uygulanmasını sağlayacak şekilde yapılacaktır.

Kiralayan açısından yorumu yapılan "her bir dönem sonu" ifadesi, kiracı açısından sözleşmede belirtilen kira ödeme tarihidir.

9. Kiracı Tarafından (Kiralama Sözleşmesinin Muhasebeleştirilmesi Sırasında) Yapılacak Değerleme Örneği

1. Finansal Kiralama İşlemine Konu İktisadî Kıymeti Kullanma Hakkının Değeri Belirlenir

Kiracı öncelikle kiralama konusu iktisadî kıymetin (sözleşme tarihindeki) rayiç bedelini bulur.

Kiralama konusu iktisadî kıymetin
(sözleşme tarihindeki) rayiç bedeli = 100.000 YTL.

Daha sonra sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değeri ile kiralama konusu iktisadî kıymetin (sözleşme tarihindeki) rayiç bedelini mukayese eder.

(a) Sözleşmeye göre yapılacak kira
ödemelerinin bugünkü değeri = 100.000 YTL

(b) Kiralama konusu iktisadî kıymetin
(sözleşme tarihindeki) rayiç bedeli = 100.000 YTL.

Hangi değer daha düşük ise bu değer kiralama işlemine konu iktisadî kıymeti kullanma hakkı olarak aktifleştirilir.

2. İkinci Olarak Sözleşmeden Doğan Borç Tespit Edilir

Kiralama konusu iktisadî kıymetin (sözleşme tarihindeki) rayiç bedeli ile sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı aynı zamanda sözleşmeden doğan borcun, kiralama sözleşmesinin muhasebeleştirildiği tarih itibarıyla defter değerini oluşturur.

Sözleşmeden Doğan Borç = 100.000 YTL

Ancak, 11 sıra No.lu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğine göre ve Tebliğde belirlenen hesaplar kullanılmak suretiyle sözleşmeden doğan borç, kira ödemeleri toplamı üzerinden ve ana para ile faiz gideri ayrıştırması yapılarak gösterilir.

3. Üçüncü Olarak Finansal Kiralama Sözleşmesine Göre Yapılan Kira Ödemelerinin Ayırıştırması Yapılır

Kiracı tarafından finansal kiralama sözleşmesine göre yapılan kira ödemeleri;

- Borç anapara ödemesi ve
- Faiz gideri

olarak ayrıştırılır.

Ayrıştırma işlemi, her bir dönem sonunda kalan borç tutarına sabit bir dönemsel faiz oranı uygulanmasını sağlayacak şekilde yapılır.

302/402	ERTELENMİŞ FİNANSAL KİRALAMA BORÇ.MALİYETİ	43.136,37
301/401	FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	143.136,37

4. Son Aşamada da Gerekli Muhasebe Kayıtları Yapılır

Finansal kiralama işlemine konu iktisadi kıymeti kullanma hakkının kaydı:

253/267	TESİS, MAKİNE, CİHAZLAR / DİĞER MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIK.	100.000,00	
302/402	ERTELENMİŞ F. K. BORÇLANMA MALİYETLERİ (-)	43.136,37	
301/401	F.K. İŞLEMLERİNDEN BORÇ.		143.136,37

İlk taksit ödemesine ilişkin kayıt:

780	FİNANSMAN GİDERLERİ	2.083,33	
191	İNDİRİLECEK KDV	39,76	
302	ERTELENMİŞ F. K. BORÇ. MALİ. (-)		2.083,33
301	F.K. İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR		39,76

301	F.K. İŞLEMLERİNDEN BORÇLAR	4.015,74	
102	BANKALAR		4.015,74

Amortisman ayrılması (Faydalı ömür 10 yıl):

730	GENEL ÜRETİM GİDERLERİ	10.000	
268	BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR		10.000

Hepinize beni dinlediğiniz için teşekkür ederim.

 Y. TEMEL ENDEROĞLU

BAŞKAN: Y. TEMEL ENDEROĞLU

Biz teşekkür ediyoruz. Buyurun Cumhurbaşkanlığı söz sizde

PROF. DR. CUMHUR ÖZAKMAN

Efendim, leasing sektörünün gelişmesi için öneriler, sabahki veya ilk oturumlarda da işaret edildi. Birçok leasing sempozyumu, paneli yapıldı. Çeşitli tebliğler okundu, tartışıldı. 21. yılında baktığımızda, tartışılan temel konuların hemen hemen aynı konular olduğunu görüyoruz. Bu bize neyi gösteriyor, o halde düzelmesi gereken veya çeşitli açılardan yorumlanması gereken sorunların gerçek olduğunu gösteriyor. Ben hukuki açıdan olaya baktığımda az önce Kuntalp hocanın söylediklerine yüzde yüz katılıyorum. Belki onun içindir ki Kuntalp hocanın anlattıklarını cevaplandırmak içinde herhalde ben şuan da burada bulunuyorum. Ama hocamdan da yardım isteyeceğim. Şimdi bir takım hükümler var. Biz bu hükümlere emredici hükümler mi, yada hukuk kurallarımı, mal teminat mı, feshedilen bir sözleşmedeki malın satılmamasının anlamı gibi bir sürü yere değindik. Tabi, iki şeyi birbirinden ayırmak lazım, bu sözleşmenin içerdiği hükümler çerçevesinde çözülebilecek, yorum yoluyla çözülebilecek şeyler olabilir ama, yorum yoluyla çözülemeyecek bir takım kanun değişikliklerini gerektiren hükümler olabilir. Elimizde bu kanun olduğuna göre ve dinlediğim kadarıyla da herkes bunun finansman modeli olduğunda birleşiyor. Olaya birde bu açıdan bakmak lazım.

Ayıp konusu, malın teslim edilip edilmeme konusu tabi teorik açıdan son derece kolay halledilebilecek şeyler. Ne diyoruz, kusura dayanan bir sorumluluk vardır. Sözleşmeden doğan sorumluluk kusura dayanır ama ispat yükü yer değiştirmiştir. Yani kusursuzluğunu finansal kiralama şirketi ispat edecektir. Hukuken bir sorun yok belki ama baktığınızda finansal kiralama şirketinin bunu ispat imkanına sahip olup olmadığına da bakmak lazım. Öyle bir ilişki ki, finansal kiralama şirketi sözleşmeyi satın alma veya malı herhangi bir şekilde edinme sözleşmesini kendi nam veya hesabına akdederken, aslında adeta kiracının temsilcisi gibi hareket ediyor. Tabi temsilde hak ve borçlar temsil olunanın üzerinde doğar ama mülkiyetin finansal kiralama şirketine ait olabilmesi için tamamen kiracının talimatıyla hareket ediyor. Ama yaptığı satım veya eser sözleşmesinin tarafı bu oluyor. Bu şirketler finansman amacına yöneldiğini, bu şirketlerin, kabul ettiğiniz takdirde çeşitli malların özelliklerini, satıcılarını, üreticilerini bilmesi imkanı zaten yok. Dolaısıyla malı bulan kiracı, kendi ihtiyacına uygun olduğunu zannederek ismarlayan kiracı, tabi, yani sözleşmeyi, finansal kiralama şirketi zamanında yapmamış, parasını ödememişse herhalde sorumluluğu olacak. Ama diğer sebepler ibaresi, biraz menfaatler dengesine uygun düşmüyor. Ismarlama

mallarda özellikle uzağa satımda yurtdışından bunları aldığınızda çeşitli problemlerle karşılaşılıyorsunuz. Mal belki hiç gelmiyor, siz parasını da yatırmış olabilirsiniz veya nakliyeden kaynaklanan sizin üstlenmediğiniz bir sürü sorun var. Hatta öyle örnekler var ki, arada geçen zaman içinde bunu kiralamak isteyen şirkette pişman oluyor. Ne diyor, o zaman mal benim spesifikasyonlarıma uygun değil diye itirazda bulunuyor. İşte bence, bunlardan kiralama şirketini sorumlu tutmamak lazım. Kesinlikle yanlış anlaşılmasın, yani bu sempozyum ve önceki sempozyumlarda da hiçbir zaman finansal kiralama şirketlerini sorumluluklarından, yükümlülüklerinden nasıl kurtarırsınız çabası yok ortada. Hukukta temel olan menfaatler dengesini nasıl kurarsınız çabası var ortada. Bunun bir finansman olduğunu düşünürseniz, kredi alsaydı, bankadan gidip mal alsaydı gidip bankayı mı sorumlu tutacaktı İşletmesiyle ilgili olarak. Aynı amaçtan yorumları yapmamız gerekiyor kanaatindeyim.

Diğer taraftan bir başka sorun malın teminat olması özelliği. Ama bu neyi engelliyor, bir alt kiracıyı engelliyor. Zilliyetliğin başkasına geçmesini engelliyor. Doğrudur, mal şirketin teminatıdır. Ama gelin isterseniz birde uygulamaya dönelim. Mal şirketin ne kadar teminatıdır, bunun zilliyetliğini başkasına devretmesi halinde hukuken kaybedeceğimiz bir şey var mı onları inceleyelim. Finansal Kiralama Kanunu iyi niyetle iktisabı yasaklamış. Malıda devredemezsiniz diyor. Kira paraları ödenmediği zaman sizde malı geri almaya gittiğinizde malın niteliğine göre bu malın genellikle yerinde olmadığını görüyorsunuz. Bu şimdi teminat fonksiyonunu nasıl karşılayacak. Eğer ben bir zilliyetliğin başkasına devredersem benim hukuken bir kaybım olacak mı, hayır benim elimdeki hak bir ayni haktır, mülkiyet hakkıdır. Ben malı nerede bulursam, ondan geri alırım. Bir defa hukuken hiçbir sakıncası yok. İkinci acaba finansal kiralama kanunu bunun teminat olma özelliğini mutlak mı görmüş, hayır. Az önce hocamın da okuduğu bir madde vardı, 25. madde. 25. maddeye baktığınızda, bir başka açıdan değerlendirdiğinizde ne diyor, hem malı geri alır diyor, hem de kiralari vadesi gelmemiş kiralari tahsil eder diyor. Bu teminatın bu kadar mutlak sayılması halinde maddenin farklı şekilde olması gerekirdi belki. Malı alır, satar o arada da ödenmiş kiralari varsa artanını da gider kiracıya iade eder demesi lazım. Demek ki, tabi ki bunun emredici bir hüküm olduğu görüşünde uygulamada ve doktrinde görüş birliği var. Ama hiçbir zaman şunu ortadan kaldırmayız. Yani biz bu alt kirayı getirirsek sistemi asla bozmayız. Kaybedilen nedir, hiçbir şeydir. Ben malı bulduğum yerde mülkiyet hakkım için her zaman geri alırım, bulursam geri alırım. Tabi 25. maddesinin yorumuyla ilgili hocamın görüşlerine tamamen katılıyorum. Ama zilliyetliğin devrinin yasaklamanın o kadar ölümcül bir şey olduğunu da kabul etmiyorum. Çok fazla vakit almak istemiyorum. İki nok-

taya kısaca, belki daha bir takım hususlar notlarımda var ama iki noktaya işaret etmek istiyorum.

İflasın ertelenmesi, iflasın ertelenmesindeki sorun sadece finansal kiralama şirketleri ile ilgili bir sorun değil. Ama onların özel bir yeri var, oda doğru. İcra iflas kanununun 179/ab maddesine baktığımızda işletmenin durumunun düzelme ihtimalinden iyileştirme ihtimalinden bahsediyor. Ve orda geniş yorumlanacak bir madde var. Diyor ki, hakim gerekli tedbirleri alır diyor, gerekli önlemleri alır diyor. Bu icra iflas kanunundaki değişiklikten sonra ortaya çıkan bir durum değil. Uygulaması artan bir durum ama bu değişiklikten sonra ortaya çıkan bir sorun değil. Aslında daha önce Türk Ticaret Kanununun 324. madde çerçevesinde de biz bunların benzer uygulamalarına rastladık. Orda da aynı ibare halen mevcut. Hakim gerekli önlemleri alır. Bir hakim kalkıpta bir işletmenin iktisadi durumunun nasıl düzeleceğini herhalde kendisi takdir etmeyecek. Burada büyük iş uzman bilirkişilere düşüyor. Yani uzman bilirkişiler bu konudaki raporlarını verdiği zaman hakimde tabi ona göre hüküm veriyor, takdir yetkisi kendisinde ait olmasına rağmen. Ama finansal kiralama şirketlerine baktığımızda olay biraz daha farklı. Banka da kredisini geri çağırıyor, rehinleri belki paraya çeviremiyor ama finansal kiralama şirketi hem malı sonunda kaybediyor. Belki de parasını da alamıyor hatta öyle kararlar vardır ki, kiralama bedellerini bile ödetmeyen kefillere, diğer borçlulara başvurulmasını engelleyen tedbir kararlarını uygulamada görüyoruz.

Finansal kiralama konusu malın satıcıdan alınıp, satıcıya kiralanması kesinlikle kanunun imkan verdiği bir olay. O Yargıtay kararından sonrada bu sektörde soru işaretleri ortaya çıktı. Bir defa onun gerekçesi de muvazaaya yani mal kaçırmaydı. Muvazzadan söz edebilmek için tarafların yani satıcı ve sonradan kiracı olan kişiyle finansal kiralama şirketinin ya hiç sözleşme yapmak istememeleri, ama görünüşte bir sözleşme ortaya koymaları, yada yaptıkları sözleşmeden başka bir sözleşmeyi amaçlamış olmaları gerekiyor. Bence burada muvazaa yok. Her iki tarafta finansal kiralama sözleşmesi yapmayı amaçlıyor. Yine icra iflas kanunun 280. maddesinde alacaklılardan mal kaçırma amacıyla bir işlem yapılmışsa bu sadece finansal kiralama şirketleri içinde geçerli değilki. Her işlem için, her hukuki tasarruf için geçerli. Ama bunun şartları ortaya konmadan bu tamamen bir muvazalâ sözleşmedir deme imkanı yok. O şartların olup olmadığını icra iflas kanunu hükümleri çerçevesinde incelemek lazım. Yoksa ben satıcıdan aldığım malı satıcıya kirallıyorum demenin muvazzayla sakatlanmış bir işlem ortaya çıkardığını söylemek mümkün değildir. Çünkü kanun buna imkan veriyor ve aldatma kastı da üçüncü kişileri yok bu kadarıyla.

Son bir şeye çok kısa işaret edeceğim. Ondan sonraki soruları tabi ki ce-

vaplandırmaya çalışacağım. Sözleşme sona erdiriliyor, mal sizin elinizde tedbir yoluyla almışsınız, onu muhafaza ediyorsunuz ama bu arada malın üzerinde tasarruf edemiyorsunuz. Yani satamıyorsunuz, bir başkasına belki kiralayamıyorsunuz. Davada uzun sürüyor. Az öncede belirtildi. O sırada malın modası geçiyor, kullanılmamaktan dolayı zarara uğruyor. Benim zararlarım zaten büyüyor. Eğer ben bu zararlarımı dava sonunda talep edip alabilecek olsam zaten karşı tarafın kira paralarını da ödemiş olması herhangi bir sorunun olmaması lazım. Hukuki açıdan burada bence bir yanlışlık var. Malı satamamada veya kiralayamamada, düşünün sözleşmenin feshi, bozucu yenilik doğuran bir hak. Bozucu yenilik doğuran hakların özelliği bir istisnası iş kanununda çıktı, yeni iş kanununda onun dışında yok. Eski durumu tek taraflı ne siz yaratabilirsiniz, ne kiracı yaratabilir. Yani burada ne çıkıyor ortaya, haksız fesih halinde yükümlülüğünüz sadece tazminat ödemektir. O kira sözleşmesi hiç feshedilmemiş gibi fesih anından itibaren veya baştan itibaren hükümlerini doğurmaz. Yenilik doğuran hakların özelliklerine ve niteliklerine aykırı. Bunun bir istisnası iş kanununda geçerli olmayan sebeple hizmet akdinin feshinde işçinin işe iadesinde açık hükümle getirildi. Dolayısıyla böyle bir düzenleme olmadan sizden malın iadesini veya yeniden kiralanmasını talep edilememesine rağmen malı muhafazanın da bir anlamı olduğu kanaatini taşıyorum. Buradaki tek risk ihtiyati tedbir kararına muhalefetten 113/a'ya göre yargılanmak. Onda da dengeye bakmak lazım. Tedbir kararı kimin lehine veriliyor. Bu tedbir kararına rağmen malı değerlendirirseniz bundan bir başkasının zarar görme ihtimali var mı, kiracının yok çünkü fesihte haksız çıkarsanız tazminat talep etme imkanı her zaman var. Süreyi aşmamak için ben özetlerime son veriyorum. Ama diğer konularda da isterseniz soru cevap kısmında tekrar konuşabilirim. Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN: Y. TEMEL ENDEROĞLU

Biz teşekkür ederiz. Bülent bey söz sizde buyurun.

BÜLENT TAŞAR

Teşekkür ederim sayın başkan. Bu toplantıların devamlı üyesi olduğum aslında belli. İnşallah bende Orhan hocam gibi böyle sağlıklı, zihnim açık, Temel hocam gibi böyle aktif bir şekilde bu toplantıların sekizine, onuna katılırım. Şimdilik üçledik. Tabi o zamandan bu zamana değişiklik var mı, var. Tabi biraz kilo var, saçlar ağarmış ama leasing konusunda yapılması gerekenler konusunda aynı heyecanı koruyorum. Yani konular aynı olsa da, 41'e yaklaştığımız zaman bu işleri yapacağımızı sanıyorum. 41 kere söyleyince bu işler düzelir diye bir şey söylemişlerdi bana. Şimdi 30'lardayız. Birkaç toplantı daha olacak.

Aslında ben leasing sektörünün bütün sıkıntılarını birinci günden beri biliyorum. Şu anda sektörde faal olan herhalde en eski leasingci ben kaldım. Tecrübeli, benden daha eski başlayan arkadaşlar sektörün dışında. Aktif olarak devam ediyorum. Çok şeyde öğreniyorum. Çünkü içinde çalıştığım kurum vasıtasıyla yaklaşık sekiz senedir Polonya, Macaristan gibi, şimdi Rusya gibi bir takım bölgelerden de sorumlu halde çalışıyorum. Bunun faydası şu, ben hiçbir zaman leasing sektöründe şirket değiştirip, kendimi yenileyip ileriye gidemeyeceğim, yani burada da işte napacağız diye düşünürken, futbol takımının başına yabancı antrenör getirip takımı daha ileri götürme gibi bir imkana kavuştuğumu hissediyorum. Buda beni motive ediyor. Aynı zamanda gördüklerimi ve bildiklerimi de bu sektör içinde arkadaşlarımla paylaşmak istiyorum. Avrupa birliği sürecinde, benim sorumluluğum altındaki olan eski doğu bloku dediğimiz, hatta kafa yapıları çok esnek değil, komünist ismini verdiğimiz ülkelerin çok kısa zamanda bizden daha ileri gittiğini de bilfiil her ziyaret ettiğimde gözlemliyorum. Buna bir bakıma bir şeyler öğreneceğim diye seviniyorum ama, ülke adına çok üzülüyorum. Yani, bana göre demokrasiyi daha önce tanımış, 70 milyon nüfusu olan çok dinamik ve genç nüfusu olan bir ülkenin rakamları böyle olmamalı. 10 milyonluk Macaristan'ın rakamı 4 milyar, 70 milyonluk Türkiye'nin rakamı 3 milyar. Bunun nedenleri, bir sürü neden var ama aslında birde ekonominin stabilize olmaması, işte Türkiye'ye olan, Türkiye'nin ratingi ile olan, Türkiye'nin derecelendirmesi ile ilgili olan bir sürü de problem var. Yani bize uluslar arası kurumlar milyarlarca dolar, böyle 8-10 yıllık fon vermişse, leasing sektörü bunu alıp satamamış mı. Öyle bir şey yok. Leasing sektörü ne kadar para verdiyse, aldı bunu sattı. Türkiye'ye verilecek parada bu kadardı. Onu da İstanbul bölgesinde sattık, neden o kadar para geldi. İstanbul bölgesine sattık, Tür-

kiye geneline de yayılamadık. Şartlar bir takım gelişmeleri ortaya koyar ve bu gelişmelerle, bu şartlarla bu zorlamalarla siz gerekli açılımları yaparsınız. Şimdi fonda var, Türkiye'nin ratingide iyiye gidiyor. Stabil bir ekonomi yakalamış durumdayız. Dolar, Euro paritesi bana göre daha oynak hale geldi Türk Lirasından. Dolayısıyla hep ne güzel dolar, Euro'yla şey yapalım derdik ama şimdi o çok daha oynuyor. Biraz daha stabilite var. Bu ne demek, rekabetin artması demek, marjların düşmesi demek. Şartlar zorladı biz ne yapıyoruz, Türkiye geneline yayılıyor. Para daha ucuz geliyor ama marjlarda düşüyor. Bir realite var aslında bu oyunun, bu filmi başkaları oynamış, yani gidip seyredip onu öğrenmek mi daha iyi yoksa bir takım dersleri illa bizde yaşayarak mı öğrenelim. Bunun arasında tercih yapıyoruz. Bence Avrupa birliğine giden süreçte bu süreci hızlandırmak üzere hem kendimiz yaşayalım, öğrenelim çünkü ülke şartları kendine özgü, hem de bu şeylerden yararlanalım diye düşünüyorum. Şimdi buradan şuna geçmek isterim. Ben şundan hiç gocunmayalım diyorum. Leasingi, leasing olarak kullanalım. Bütün dünya bize Törki diyor, hindi diyor, bundan gocunmuyoruz da niye leasingden gocunuyoruz. Veyahut şu yaptığımız şey ne? Seminer, Türkçe'si yok mu, var, niye hepimiz seminer diyoruz. Yani bazı şeylerde Türklük, Türkçelik falan gibi bence bu tür şeylerden çıkmak lazım. Avrupa Birliği üyesi olacağız. Leasingi neden leasing olarak kullanmayız. Faktoringi, faktoring olarak kullanınız. Bir takım şeylerde benim anlamadığım bir sürü şey var. Benim şahsi fikrim, yani şunu söylemek istiyorum, bir yabancıyla konuştuğunuz zaman siz leasing demek zorundasınız. Çünkü finansal leasing dediğiniz zaman onun anladığı başka bir şey. Biz finansal leasing dediğimiz zaman finansal kiralama anlamıyoruz. Leasing anlıyoruz. Onlara finansal leasing dediğimiz zaman onlar finansal leasing olarak algılıyorlar, operasyonel leasingi dışarıda bırakıyorlar. O yüzden benim şahsi fikrim burada hiç gocunmayalım. Leasingi, leasing olarak koyalım. Herkes te söylüyor, yazılışını mı değiştirelim, değiştirelim. Ama leasing olsun. Bunun böyle olmasının bence Avrupa Birliği sürecinde konuştuğumuz lisanın genel anlamda aynı şey olması lazım. Hakikaten samimi söylüyorum. Artık dünya o kadar küçük hale geldi ki, kimse kimsenin diline bakmıyor, herkes nasıl anlaştığına bakıyor. Bizimde anlaştığımız dil leasingdir. Buna başka bir ad vermenin, aramanın bence anlamı yoktur diye düşünüyorum, şahsi fikrim.

Sektör olarak da yeni kanun taslağının önüne leasing olarak koyduk ve de böyle önerdik BDDK'ya. Dolayısıyla, umarım bu bazda bir platform oluşur. Avrupa birliğinde ve diğer bütün ülkelerde leasingle ilgili olarak konuda kuruluş çalışma şekliyle ilgili çok farklılıklar var, bu ülkeye bağlı. Bizde, bir kredi kuruluşu muyuz, yoksa bir ticari şirket miyiz, yoksa biz bir finans kuru-

mu muyuz arasında bir sürü karmaşa var. Hangisi olduğu çok önemli değil, ama ekonomik denge vergisi, aktif vergisi dediğimiz zaman biz ticari şirketiz diye bizim üzerimizden vergi alınıyor, yurtdışından bir yıldan uzun vadeli borçlandığınız zaman % 3 KKDF ödüyoruz. Bankacılık sektörü ödemiyor. O zamanda finans kuruluşu değil ama bizim denetim ve gözetimimiz BDDK'da. Yani şunu söylemek istiyorum, bence bir takım konularda, bir takım eşitlikleri ve bir takım şeyleri bir araya getirmekte yarar var. Ben samimi olarak şu fikrimi söylüyorum. Bizim artık bir kredi kuruluşumu, bir finans kuruluşumu, ticari bir kuruluş mu olduğumuz konusunda bir kesinlik olması lazım. Bazı kanunlarda ticari kuruluşuz, bazı kanunlarda, mesela şunu söyleyeyim. Biz merkez bankasına risk santralizasyonu giremiyoruz. Niye giremiyoruz, ticari kuruluşuz. Risk santralizasyonunun amacı nedir, finans sektöründe bir takım kötü niyetli insanları, kötü kredilerin birbirinden haberdar etmek demektir, değil mi? Biz sistemin parçasıysak, niye biz orda değiliz. Biz niye öğrenmeyelim kötü kredileri. Bunların ben açıkça düzeltilmesi gerektiğini ve öneri olarak yapılması gerekli şeyler olduğunu düşünüyorum. Tabi ki yaşayarak öğreniliyor bunlar. Merkez bankasında belki bir nevi kanun değişikliği yapılması lazım. BDDK nezdinde de belki de bu girişimlerin bulunmasında fayda var. çünkü amaç sektördeki riskleri paylaşmaktır ve tabi gizli kalmak kaydıyla. Ama faktoring, leasing, tüketici finansman hepsinin bir araya gelmesi lazım. Bir çok konuya değinildi ama birkaç tane çarpıcı örnek vermek istiyorum. Birazda konuşmamın içeriğinde farklılaşma yaratabilir miyim diye düşünüyorum.

Polonya çok ilginç, en fazla belki de mal kaçırılan, üç kağıdın olduğu, İngilizcesi frotkez dediğimiz ülkelerden bir tanesi. Ama o kadar ilginç bir kanun uygulaması var ki, leasing şirketi elindeki yetkiyle kira ödenmediği zaman sözleşmeyi iptal edip, malı gidip alıyor ve bunun önünde kimse duramıyor. Eğer herhangi bir şekilde fabrikada, şurada burada bunu engelliyorsanız göndermiş olduğunuz icra ile ilgili olarak çekmiş olduğunuz protesto-yu en yakın polis karakoluna götürüyorsunuz. Polis nezaretinde alıyorsunuz. Dolayısıyla zaten bunu teslim etmek zorunda. Bizde ne oluyor, hocalarım bahsetti, malı saklıyorlar, bulduğumuz malı veriyoruz, beş senede mal çürüyor, bakımı yapılmıyor. Bence hakikaten orda ki amaç ne, malın ekonomiye kazandırılması ve bir haksızlık varsa, o haksız tarafa göre yaparız. Bunu bir şekilde niye biz düzenleyemiyoruz, bunu da anlamış değilim. Yani Polonya bu işi aşmış gitmiş ve ben bakıyorum hakikaten de mal çalınması, bir zaman bilirsiniz mercedes çalınırdı, yok olurdu. Bir kısmı Polonya'da parçalarına ayrılırdı. Böyle bir mantaliteden bu sektörün, finans sektörünün korunmasına yönelik bu tür kararlar alınıyor. Buda çok hoş kararlar. Bence biz bunları kullanalım diye düşünüyorum.

Başka konu şu, onu da bahsedeyim. Biz öz kaynağımız kadar kredi verebilmeyiz. Biz bir kredi kuruluşu olmasak bile, yani şunu söylemek istiyorum. Köşedeki bakkal sermayesini vadeli vermiyor mu, defterine yazmıyor mu, batarsa da batmıyor mu, batıyor. Kendi parasını batırıyor. Bir yerden para alıyor mu, almıyor. Dolayısıyla şunu söylemek istiyorum. Biz bunu da niçin söylüyorum biliyor musunuz, bu iş artık bir salt ekipman finansman işi değil. Bu iş bir paket işi. Bu paketin içinde leasinge konu olmayacak bazı konular hala olabilir. Konuyu genişlettiğimiz zaman. Bu paketin bir kısmını biz öz kaynaklarımız kadar kredi ile bağlayabilmemiz lazım. Macaristan ve Polonya'da böyle bir uygulama var. Ben bildiğim ülkelerle ilgili konuşuyorum ama onlarda muhakkak Avrupa'nın diğer gelişmiş ekonomilerinden almışlardır. Biz bunu yapamıyoruz. Bizim yazılımla ilgili olarak benim bağlı bulunduğum Siemens Gurubu diye Siemens'e bağlı % 100 bir kurum var. Bu kurum ISP yazılım herkesin bildiği gibi ve 400 milyon Euro'luk bütün dünyada bir anlaşma yaptı. Bütün ülkeler yapıyor ben yapamıyorum. Niye kanun yazılıma izin vermiyor. Halbuki bu bir geçiş dönemi. Belki de ben öz kaynağım kadar kredi ile bunu paketleyebilmeliyim. Kanun ta ki düzelene kadar. Kanun düzelirse harika olur. O zaman ben göğsümü gere gere topluyoruz bütün herkes, herkes ben yapıyorum, şu kadar teklif verdim diyor, ben boynumu eğiyorum, bizim kanunumuz buna izin vermiyor diyorum, herkeste bana bakıyor. Samimi olarak söylüyorum biraz artık bu geride kalmışlığın, bir takım şeylerin değişmesi gerektiğini, yirmi yılda değişmeyen şeylerin artık değişmesi gerektiği konusunda bilfiil bunu yaşayarak bu şeyin sıkıntısı- nı da çekiyorum. Birkaç konuda daha bahsedeyim arzu ederseniz.

Leasing şirketleri ne tür kuruluş olursa olsun, ticari kuruluşta olsun muhakkak bence düzenleme ve denetlemeye tabi olmalı. Tabi bunun dozu mevduat kabul eden bankalar kadar, mevduat haklarını korumak kadar olmamalı. Çünkü bu seferde kısıtlayıcı bir baskıyla sektörün gelişmesinin önünü kapayabilirsiniz. Bunun dozunu sayın başkanımızda söyledi, BDDK başkanı Tefik Bey. Bu var, bütün ülkelerde de bunun uygulaması var. Bunun dozunun ne olduğu da var. Zaten banka iştiraki olanlarda nasıl uygulama yapıldığı da bir şekilde ortada. Ama şimdi burada şunu belirlemek isterim. Leasing şirketlerinin gelişebilmesi için, leasing kanununda yapılacak düzenlemelerin yanında, açıkça sermaye yeterliliği ile ilgili rasyonlar veya hut öz kaynak yabancı kaynak dengesindeki bankanın bakış açısından farklı bakış açısı getirmesi gerektiğini düşünüyorum. Galiba BDDK'da böyle düşünüyor. Yani şunu söylemek istiyorum. Biz, bir birim öz kaynağı belki de 15 birim, 10 birim yabancı kaynak kullanmak suretiyle sektörün önünü açabilir miyiz. % 10 gibi % 25 gibi % 40 gibi. Benim eski bankacılık bilgimde kalmış olan, bir firmaya, bir kuruma verilmiş olan kısıtlamaların burada çok fazla ol-

maması gerektiğini düşünüyorum. Biz zaten çok düşük öz kaynakla yapılmış olan kurumlarız. Birisini de gel 50 milyon dolarlık bir leasing şirketi kur derse, onu da gelir yabancı kurmaz, gider Pakistan'da kurar. Biz birazda yabancı sermayeye bir şey yapıyorsak biraz dünya uygulamalarına, hakikaten bu esnekliği, denetimi muhakkak olması lazım, ben çok istiyorum. En azından şu açıdan olması lazım, şeffaflık açısından olması lazım. Eşit rekabet açısından olması lazım. Ben bizim sektörümüzde bir birim kaynakla 50 birim fon vermiş olan leasing şirketi olup olmadığını bilmiyorum. Denetlendi mi bilmiyorum. Ben 15 birimli birde, kontrol edebiliyorum da, ama edemediği kısımda bir haksız rekabet. Bu tür denetimlerin mutlaka olması lazım, bu tür düzenlemelerin olması lazım. Bazen 2 kurallarına da karşılık ve derecelendirme yapılması gerektiğine inanıyorum. Ama sermaye yeterliliği konusunda aynı dünyada veya ülkelerde yapılan uygulamaların örnek alınması gerektiği konusunda bir görüşüm var. Bir son konuyu bahsetmek isterim.

Yatırım indirimi ile ilgili olarak güncel bir karar var. Yatırım indirimi ile ilgili, leasing şirketi hukuki mülkiyetten dolayı bir yatırım indirimi hakkı var, bunu kullanıyor ve % 40 bu kullanıldı. Şimdi buna sadece bizim sektör değil genel bir kısıtlama geliyor. Şimdi bu kısıtlamanın ben şöyle olmaması gerektiğini düşünüyorum. Leasing şirketleri bir takım ileriye dönük vergi imkanlarını kullanabilmek adına belki faizlerinden, belki bir takım imkanlarından da taviz veriyor ve verdiler. Dolayısıyla bu hukukun devamlılığı açısından daha önce alınmış olan kararlarla ilgili bence bu geçmişte kazanılmış olan hakların bitirilene kadar kullanılması gerektiği konusunda böyle bir görüşüm var. Çok güncel bir konu olduğu için gündeme getiriyorum. Bir haksız rekabet olsunda istemiyorum ama bunun herkes için geçerli olduğunu düşünüyorum. Bu şuna benziyor, size bir hak veriliyor. Bu hakla ilgili olarak önünüzde bir limit yok. Ondan sonra bu hakkı belirli bir alanda kesiyorsunuz. Bence bu hakkın kullanılacağını, kullanılması gerektiği konusıyla ilgili olarak böyle bir kişisel görüşüm var. Şu konuda açıkça bir şey söyleyeyim. Dünyada artık leasing, finansman olmaktan çıktı. Bakın liborun 1, liborun 2, liborun 3 olduğu yerde siz üstüne 2-3 puan koyarak dünyanın hiçbir yerinde para satamıyorsunuz. Marjlar o kadar daraldı. Leasing sektörünü ayakta tutan şey yapmış olduğunuz finansmandaki ekipmanı tanımaktan geliyor. Dolayısıyla ekipmana çok yakın durmanız lazım. Bizim gurubumuzda yapmış olduğumuz şeyin adı leasing veya finansal kiralama değildir. Biz bunu, bir ekipmana dayandırılmış finansman şekli diye algılıyoruz. Dünyadaki bütün gelişimi de budur. Ekipmandan anlayan, yani artık bir kredici, bir satışçı şirketin en önemli fonksiyonu değildir. En önemli fonksiyon, bugün bütün dünyada ekipmandan anlayan yani nedir bu menajerlerdir, eksperlerdir. Malın tanımını yaparlar, ikinci elini yaparlar. Aynı zamanda bütün dünyada sa-

tımını yaparlar. Bunların yanında biz de, yeniden pazarlama departmanları olması lazımdır. Para buradan kazanılıyor. O yüzden bu sisteminde üzerine, ekipmanın üzerine kurmak lazım. Ekipmanın teminat ve ele geçirilmeye ilgili bütün imkanları leasing şirketine vermek lazım. Bunu kötüye kullanan leasing şirketleri varsa bunları da ciddi şekilde cezalandırmak lazım. Hatta bunların lisansını almak lazım. Yani ben rekabet açısından böyle bir boyutta olmasını düşünüyorum.

Kısa bir şey söyleyeyim, belki söz hakkı gelir gelmez ama mortgage ilgili olarak, bu konuda açıkça biz mağdur durumdayız. Yani şunu söylemek istiyorum. Biz mortgage ile ilgili çalışmalara geldik, davet edildik, çabalar gösterdik ve yaptık ve şimdi mortgage de geldiğimiz konu sağ olsunlar BDDK belki de hiç çıkmayacaktı. Bir, iki sene erteleme var ama şöyle bir çelişkiyi sezer gibi oldum. Açıkça BDDK başkanımız dedi ki, bu sektör küçük kalmış, bu sektörün büyümesi için mutlaka konut tarafına bir şey yapması lazım, Mortgage tarafında dedi. Ondan sonrada biz iki sene bu tarafa bir şey yapamıyor olacağız. Bence bu konu birazcık daha leasing sektörü, çok mu kötü leasing şirketleri birkaç milyar Euro getirse de Türkiye'nin ihtiyacı olan fon imkanını yaratsa. Yani keşke herkes bunu yapsa, daha başkalarına da imkan versek, neden böyle bir şey yapıldı ve nerden geldiği konusunda açıkça böyle kafamda bir soru işareti var.

Bence ülkeye hizmet eden en önemli sektörlerden birisidir leasing sektörü. Reel ekonomide biz yıllarca reel olmayan ekonomiyle yaşadık. Yani bankalar pozisyon açıp hazine bonusu aldılar ve ekonomiye hiçbir katkı olmadı. Böyle bir sektör, 25 milyar dolarlık ekipman yarattık küçük ve orta ölçeklerde. Böyle bir sektörü bence yaşatmamız, büyütmemiz lazım. Çünkü reel ekonomiye, istihdama ve aynı zamanda üretimin artmasıyla hem arz enflasyonunu hemde talep enflasyonunu en kuvvetli düşürecek olan sektör bu sektördür. Bakın dünyada gelişmiş olan ülkelerle dünyadaki leasing kullanım oranlarına bakın, hepsi gelişmiş ülkelerdir. %20-23 gelişmiş. Bir bakın gelişmekte olan ülkeler işte %5-6'larda. Ülkenin gelişmişlik düzeyiyle leasing kullanma düzeyi arasında hepimizin gördüğü gibi pek çok pozitif bir fark var. O yüzden bence bu sektörü hep beraber, biz leasing sektörü olarak, şimdi sağ olsunlar BDDK, geçmişte hazineye çok teşekkür ederiz. Bunu yapmamız lazım. SPK nezdinde bizim şöyle bir gelişimde bulunmamız lazım. Özel emeklilik sigortası gibi orta ve uzun vadeli kaynak oluşacak olan havuzların bence leasing sektörünün çıkaracağı varlığa dayalı menkul kıymet, özel sektör tahvili gibi leasing sektöründe kullanılması lazım. Çünkü biz kendi içimizde bir veya birkaç birim orta ve uzun vadeli kaynak yaratırsak yabancı kurumlar bize onun on misli para verirler. Ama biz kendi sistemimiz içinde üç ay mevduatlarla dönersek, yani, kendi ekonomimize üç ay

vade olarak gvenirsek kimse bize on yıl vadeli para vermez. Biz bu kayna-
ğı da leasing sektörüne de aktarmak suretiyle bunun önünü açabilmeliyiz.
Bir konuda SPK'ya mesaj, bence böyle bir çalışmayı da biz Fider aracılığıy-
la yapmamız lazım diye düşünüyorum. Çok teşekkür ediyorum. Biraz vakti
de aştım galiba.

PANEL İKİNCİ TUR

BAŞKAN: Y. TEMEL ENDEROĞLU

Biz teşekkür ederiz. Şimdi bu şekilde birinci tur bitmiş oluyor. Şimdi sizlerden soru ve katkıları alacağım. Önce kendinizi tanıtır. İsminizi söyleyin kitaba geçecek.

AHMET BULDAM

Teşekkür ederim sayın başkan. Leasing sektörü ile ilgili bazı şeyler söyleyeceğim. Aslında salonda bulunanların bir bölümü beni tanırlar, adım Ahmet Buldam. Bazı şeyler söyleyeceğim, bunları ne açıdan söylüyorum. Otuz yıllık meslek hayatımın altı yılını DPT'da bürokrat olarak geçirdim. On yılını leasing sektöründe yönetici olarak geçirdim buna Fider yöneticiliği de dahildir ve altı yıl kadarda bankacılık sektöründe hizmetim var. Bazı gözlemlerde bulunacağım. Ufak tefek katkıları olabilir düşüncesiyle. Bunlardan bir tanesi şu,

BAŞKAN: Y. TEMEL ENDEROĞLU

Soruyu kime yöneltiyorsanız onu da lütfen belirtirseniz. Sadece katkı yapacaksınız.

AHMET BULDAM

Soru ve katkılar demiştiniz, biraz bundan cesaret aldım sayın başkan. Ama bunun kendi içerisinden sorular çıkabileceği kanısındayım. Kısa tutacağım izninizle. Bir tanesi operasyonel leasing dediğimiz işletim kiralamasıyla ilgili. Şimdi leasing çok enteresan bir sektördür. Operasyonel leasing dediğimiz şey, leasing sektörüne katalım diye konuşuyoruz burada. Fakat aslında Türkiye'de çok uzun yıllardır operasyonel leasing zaten yapılmaktadır. Ama bu finansal kiralama sektörü dışında yapılmaktadır. Yani ekipman kiralaması kısa süreler için bir ekipman parkını yöneterek bu kısa sürelerle kiraya vermek bu şekilde bir ekonomik faaliyet, Türkiye'de iş makineleri sek-

törü başta olmak üzere yıllardır yapılıyor ve gitgide geliyor bu. Dolayısıyla finansal kiralama sektörünün de operasyonel leasing yapılması derken kastettiğimiz şey aslında, finansal kiralama şirketlerinde kendine uygun gör-dükleri biçim ve ölçüde operasyonel leasing yapmalarını sağlamaktan ibaret. Bunu da değerlendirmeme göre sadece bir yönetmelik yada tebliğle finansal kiralama şirketlerinin başka faaliyet yasağını, değişik bir şekilde yorumlayarak sağlamak mümkündür. Son derece basit bir adımdır. Kanun değişikliğini de gerektirmez. Türkiye'de leasing sektörünün ekonomideki katkısının bu kadar küçük görülmesi aslında bu operasyonel leasingi zaten yapmakta olan firmaların istatistiklerinin tutulmuyor olmasından kaynaklanıyor. Aslında Türkiye'de leasingin geniş anlamında, finansal kiralama sektörü dışında yapılmakta olan kiralama anlamında Türkiye ekonomisine katkısı oldukça fazladır tahmin ediyorum.

İkinci gözlem şu, birinciyle bağlantılı. Türkiye'de varlık finansmanı yapmakta olan ve bunu orta vadede yapmış olan bu birikimi bünyesinde barındıran, nerdeyse tek alt sektördür, finans şirketinde leasing sektörü. Bankacılık sisteminde yaşanan bildiğimiz eğilimlerden dolayı yaşanan şeyler dolayısıyla bankacılık sektörü Türkiye'de aşağı yukarı 1980'li yıllardan beri orta vadeli finansmanın dışındadır arkadaşlar. Halada dışındadır. Türkiye'de kalkınma ve yatırım bankaları dediğimiz, amacı ve uzmanlığı bu olan bankalar bile ancak ticari bankaların verdiği ve başka varlıklara dayanan çoğu gayrimenkul varlığına dayanan teminat mektupları karşılığında orta vadeli kredi verirler. Proje finansmanı Türkiye'de yoktur. Bunu leasing sektörü kurulduğundan bu yana yapmaktadır. Ve ayakları da oldukça yere basarak yapmaktadır. Buradan şuna geliyoruz. Ayakları yere basmaktadır finansal kiralama sektörünün. Daire başkanı sayın Delikanlı dile getirdiler. BDDK'nın gerçekten de kuruluş amacı ve misyonu finans sektöründe düzen ve istikrarın sağlanmasıdır. Finansal kiralama şirketleri yirmi yıldır finans sektöründe, düzen ve istikrarın simgesidir. Finansal kiralama şirketlerinin aktif kalitesi geçmişine şöyle bir bakarsanız finans sektöründeki en iyi aktif kalitesi olduğunu görürsünüz. Şimdiye kadar hiç batmış bir finansal kiralama şirketi duydunuz mu, yada batması dolayısıyla sahibi olan bankaya, yada batakları dolayısıyla sahibi olan bankaya sıkıntılar çıkarmış bir finansal kiralama şirketi duydunuz mu, ben duymadım. Halada bu aktif kalitesinin sağlamlığı devam etmektedir. Sayın Ertürk çok güzel ifade ettiler konuşmasının sonuna yakın, finansal kiralama şirketi gerçekten çok farklı bir sektördür. Çok değişik bir sektördür ve kademe kademe bu işaret etmeye çalıştığım unsurları gördükçe zannediyorum bunu sayın BDDK'daki değerli ekipte zaman içinde fark edecekler. Çok farklı bakılması gereken sektördür, ayakları yere basan bir sektördür. Ayakları varlığa basan bir sektördür. Bu anlamda hem su-

da, hem karada yaşayan kurbağaya bir anlamda benzetilebilir ve finans kuruluşlarını kapsayan bir çerçeve kanunu içine sığdırılması mümkün olmayan bir sektördür. Şöyle toparlıyorum sayın başkan sonuncu ve önemli konu. Sayın Taşar değindiler bu konuya. Konut finansmanı ile ilgili alınmış olan karar. Şimdi burada bence, açıkça haksız bir rekabet yaratılmış oluyor. Finans sektörü içinde, finans sektörünün düzen ve istikrarı korunması söz konusuysa o zaman finans sektöründeki farklı kuruluşlar arasında tam tersine eşit rekabet şartlarının sağlanması gerekir. Burada iki yıl süre verilmede, iki yıl süre için finansal kiralama sektörü aleyhine bir rekabet engeli, bir piyasaya giriş eşiği yaratılmıştır. Sayın Delikanlı bunu şöyle ifade ettiler, ben yanlış duymadıysam, sektörü biz tanıyana kadar dediler. Aslında devlette süreklilik esas kabul edilmesi gerekir. Bu yorumu lütfen bağışlayın, finansal kiralama sektörünün bankacılık düzenleme ve denetleme kurumuna geçeceği aşağı yukarı uzun bir süredir belliydi. Finansal kiralama sektörü, sektördeki arkadaşlar konuyu gayet nezaketle ifade ediyorlar ama aslında 2000 yılından bu yana Hazine Müsteşarlığı finansal kiralama sektörünü düzenlemek ve denetlemekten uzak durmuştur. Ve BDDK'nın da, zannediyorum, sektörü yakından tanıyacak zamanı bulması gerekiyor bu geçen süre içinde. Sabrınıza teşekkür ediyorum sayın başkan.

PROF. DR. ATILLA ALTOP

Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğretim üyesiyim. Ben bir BDDK temsilcisi sayın İnsan Uğur Delikanlı'nın değindiği noktada bir bilgi vermek istiyorum. Yeni borçlar kanunu tasarısı içerisinde acaba düzenlenebilir mi, yaklaşım nedir diye. Ben yaklaşık altı sene boyunca başından sonuna kadar bu komisyonda görev aldığım için şunu söylemek istiyorum. Komisyon sadece finansal kiralama için değil, bütün bu yeni sözleşmeler açısından bir ilke kararı aldı, ama doğru, ama yanlış, tartışılabilir. Alınan ilke kararı da bunların borçlar kanunu tasarısı içerisine alınmaması ve dışarıda düzenlenmesi şeklindeydi ve zaten tasarıya da bunlar alınmadı. Çeşitli sebepleri vardı, onları burada belirtmek istemiyorum. O konuda bilgi vermek istedim. Birde sayın Özakman Bey hocamın yaptığı açıklama ile ilgili bir görüşünü almak istiyorum. Bu fesih konusunda, feshedildikten sonra artık geriye dönüş olmayacak şekilde, belki bu bir kısmını da fazla zamanda olmadığı için açıklamalarda, ama şöyle bir şey kafama takıldı. Onu sormak istiyorum. Fesih, tabi ki yenilik doğuran bir hak. Ama yenilik doğuracak şekilde sözleşmeyi geriye dönüşü olmadan sona erebilmesi için tahmini bir fesih hakkının olması lazım. Yani fesih hakkının olmadığı sonradan ortaya çıkıyorsa, ayrıca ben feshettim sözleşmeyi demek, geriye dönüşü engelleyebileceğine pek ihtimal vermiyorum. Yani o nedenle feshin olacağı anlaşılırsa geriye dönüş ve sözleşmeye devam etmeninde mümkün olması gerekir diye

düşünüyorum. Bu konuda bir görüşünüzü almak istiyordum. Teşekkür ediyorum sayın başkan.

DURSUN AKBULUT

Bir takım şeyler karışıyor. Eğer bu işlemin adı leasing olmuş olsaydı bu karışıklıklar hiç olmayacaktı. Adı finansal kiralama olarak konulmuş, yine de güzel bir isim bulunmuş devam edilebilir.

Finansal leasing ile operasyonel leasingi birbirinden ayıran şey kiralanan malın kimin aktifinde tutulacağı ile ilgili. Ona da vergi kanunu karar verir. Çünkü, demin söylediniz Adnan Bey, vergi usûl kanunun amacı, geliri doğru tespit etmektir. Bunun için de bir işlemin finansal leasing veya operasyonel leasing olmasını ayırt eden tek şey, aslında leasing kanunun kendisi değil, tamamen vergi usûl kanunudur, vergilendirmede. Eğer bir malın ekonomik maliki kiracı ise, kiracı aktifleştirecektir. Eğer kiralayansa kiralayan aktifleştirecektir. Dolayısıyla bu işin en temiz tarafı, ismi finansal kiralama olabilir, hiç problem yok. Bana göre leasing olursa çok daha iyi olur ama adı kendi kanununda finansal kiralama olarak kalsın. Fakat gelin, Vergi Usûl Kanunundaki adını değiştirelim. Vergi Usûl Kanununda finansal kiralama işlemlerinin vergilendirilmesi değil de, özel kiralama veya kiralama işlemlerinin değerlendirilmesi diye adını koyalım. Bir değerlendirme hükmü olsun. Eğer bizim yapmış olduğumuz finansal kiralama işlemi örneğin % 90 testine yani söylediğiniz teste uygun geliyorsa ki, bunun adı finansal leasingdir. Yani Vergi kanunlarındaki dört testi geçiyorsa, o zaman kiracı bunu aktifleştirecektir. Artık bu finansal leasing olmuştur, operasyonel leasing olmuştur hiç önemli değil. Bunu kiracı kendisi aktifleştirecektir. Eğer bu testin altında kalıyorsa o zaman leasing şirketi aktifleştirecektir bunu. Ben Ahmet Beyin bir dediğine katılmıyorum. Leasing şirketleri dışındaki piyasadaki başka şirketlerin yapmış olduğu iş kesinlikle leasing değil. Onların yapmış olduğu iş kiralamadır, adi kiralamadır. Çünkü onlar malı kendileri seçip alıyorlar, sonra kiraya veriyorlar. Ama leasing dediğimiz zaman, operasyonel leasing dediğimiz zaman, malı mutlaka kiracı seçecek. Leasing şirketi bunu demin söylediğimiz vergi usûl kanununda olan testlere bağlı olarak aktifleştirecek, eğer bu malın ekonomik maliki leasing şirketi ise, leasing şirketi aktifleştirecek, eğer malın ekonomik maliki kiracı ise o zaman kiracı bunu aktifleştirecek. Dolayısıyla kanunun adını da değiştirmeye gerek kalmayabilir. Sadece ve sadece vergi usûl kanununda leasing işlemlerinin vergilendirilmesi ile ilgili bölümde, o bölümün adı finansal kiralama değil de kiralama işlemlerinin değerlendirilmesi gibi bir isim konulursa bizim problemimiz çözülür diye düşünüyorum.

Kontratların feshi ile ilgili olarak da şunu söyleyeyim. Hakikaten ağır bir

hüküm. Yani hem malı iade edip hem de kalan kiralari ödeyin. Ama şunu söyleyeyim. Şu andaki mevcut sektörde emin olun hiçbir leasing şirketi bunu kullanmıyor. Biz bunu nasıl kullanıyoruz. Eğer malı bize rızaen teslim edersen bak seni ibra edeceğim. Ama eğer malı rızaen teslim etmezsen o zaman ibra etmeyeceğim. Ama eğer kanunun yeni düzenlemesinde malı gidip alabilme imkanı olursa, söylediğiniz şey hakikaten doğru, onu da düzeltelim. Yani leasing şirketlerine hemen gidip çabucak malı alma ve satma imkanı verilsin. O zaman mahsuplaşalım, bu hüküm de ortadan kalkmış olsun. Çünkü hakikaten zorluyor genel kanunları. Ama bu hususlar düzeltilirse, bence o hükmün de düzeltilmesinde fayda var diye düşünüyorum. Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN: Y. TEMEL ENDEROĞLU

Biz teşekkür ediyoruz. Başka söz almak isteyen, buyurun.

MURAT RUBEN

Ben onbeş senedir leasing şirketinin içindeyim. Hukukçuyum. Burada benim gibi bir çok leasing şirketinin temsilcisi olan hukukçu arkadaşlar var. Bu ikinci toplantıda leasing konusunun değerlendirilmesi konuşuldu. Bizimde uygulamacı olarak bir takım sorunlarımız doğuyor. Yani ben onbeş sene içinde bir takım sorunlar görüyorum. Ben fazla vaktinizi almamak için esas iki soruna değinmek istiyorum. Birincisi finansal kiralama kanununda malın haciz edilmezliği konusu. Prof. Dr. Cumhur Özakman'a soruyorum. Esasen değindiğim konu bir değerlendirmedir. Şimdi finansal kiralama kanunu 19. maddesinde, 2. fıkrasında kiracı aleyhine icralı takip yapılması halinde icra memuru finansal kiralama konusu malların takibin dışında tutulmasına karar verir. İcra memurunun kararına karşı yedi gün içinde itiraz edebilir hükmü var. Fakat gel gelelim uygulamaya bakıldığında, icra memuru bir şirkete veya bir kiracıya hacze gittiğinde kiracı finansal kiralama sözleşmesini ibraz etse bile icra memuru bir şekilde bunu haciz zaptına yazmıyor, veya bunu bir şekilde değerlendirmeye almıyor. Bu durumda ne oluyor? Bu durumda haciz zaptına yazıldığı için haciz zaptından çıkarmak veya haciz değerlendirmesinin dışına almak finansal kiralama şirketinin yükümlülüğü altına giriyor. Dolayısıyla burada yeksenak uygulama yok.

İkinci konu cezai hüküm konusudur. Malum Türk ceza kanunu geçtiğimiz sene içinde değişti. Eski kanunda 508. madde vardı. Bu 508. madde uygulaması çerçevesi içinde bir sözleşme feshedildiği takdirde kiracı malı iade etmezse güveni kötüye kullanma veya eski terimiyle, emniyeti suistimal çerçevesi içerisinde kiracının mahkumiyeti kararı veriliyordu. Fakat yeni Türk Ceza Kanunu da, zannedersem 155. madde, benzer bir uygulama getirdi. Bu konuda mahkemenin ve Yargıtay'ın değişik bir takım kararları var.

Burada da maalesef yeksenak bir uygulama yok. Bu iki konu hakkında hocamın değerlendirmelerini almak isterdim. Teşekkürler.

AYLİN DEMİRAY

Teşekkür ederim. Aylin Demiray, Ziraat Leasing. Sayın Ertürk'e kısa bir soru yöneltmek istiyorum. Son zamanlar gayrimenkul leasing işlemleri arttı. Yavaş yavaş bunların arkası geliyor. Özellikle benim şirketim açısından. Gerçek değerle tam olarak neyi kastettiğinizi öğrenebilir miyim Sayın Ertürk'ten.

ÖZGÜR SERTÜRK

Vakıf leasing. İki soru sormak istiyorum. Birincisi bankalar mevcut yasalara göre leasing yapamaz, leasinglerde mevduat toplayamazken katılım bankaları birlik içinde yapılması her iki sektörde bir haksız rekabet yaratıyor mu. Bu konuda BDDK'nın bir görüşü var mı.

İkincisi de maliyetler açısından finansal kiralama kanunu döviz bazında sözleşme yapmamıza imkan veriyor ve leasinglerin öz kaynaklarının çok çok üstünde borçları var ve bunlarda krediler. Bu kredilerde nerden buluyor, döviz bazında olduğu için yurtdışından buluyor. Türk bankalarında döviz kredisi kullanmak mümkün değil, ancak dövize endeksli kredi kullanabilirsiniz. Orda da kur artışlarının çok yüksek olduğu dönemlerde, kaynak kullanım destekleme primi faizin üstüne çıkabiliyor hatta daha kötüsü bunu hesaplayamamanız, öngöremiyorsunuz. Dolayısıyla döviz endeksli kredi kullanmakta mantıklı değil. Mecburen yurtdışına yöneliyorsunuz. Bankalar ellerindekini satacak müşteri ararken, burada ki leasinglerin yurtdışında kaynak araması ne kadar mantıklı, bu konuda herhangi bir düşünce var mı.

HÜSEYİN ERDİL

Ben sorumu Adnan Bey'e yöneltmek istiyorum. Demin bir arkadaşımız bahsetti. Gayrimenkul leasingleri çok arttı dedi. Sorumuz şu, şu andaki vergi usul hükümleri çerçevesinde, bireylere yapılacak gayrimenkul leasingleri nasıl değerlendirilir, vergisel açıdan. Hem KDV, kurumlar vergisi açısından.

İkinci sorum, biliyorsunuz yeni sisteme göre ana para alacaklarımız bir aktifte, bilançolarda leasing şirketleri olarak takip ediyoruz. Bu sözleşmeler bir nedenle feshedildiğinde bu alacaklarımız aktifte duruyor. Bu alacaklarla ilgili şüpheli alacak karşılığı ayırabilecek miyiz. Faturalamadığımız, bir dahaki dönemlere ilişkin alacaklar bunlar. Bu konuya bağlantılı olarak söz konusu alacağımız yani para alacağımızı, bilançoda izlediğimiz ana para alacağımızı leasing şirketi malı alıp kayıtlara tekrar, kendi stoklarına soktuğu zaman bu alacak bir stok maliyetimi olacak, yoksa stok maliyeti dışın-

da kiracıdan olan bir alacak olarak izlenmeye devam mı edecek. Teşekkür ederim.

BÜLENT TAŞAR

Ben çok basit bir şey soracağım. Aklıma çok takılıyor, onu net olarak sormak istiyorum. Şu anda bir leasing şirketi mevcut KDV kanunuyla operasyonel leasing yapabilir mi, yapamaz mı. Yapabilir derseniz ben yarın yapacağım. Ama kafamdaki soru işaretinin bir tanesi bu. Bunu hakikaten netleştirmek istiyorum.

İkinci konu ise şudur, ben % 30 artı değerle risk aldım. Buna göre operasyonel leasing yaptım. Operasyonel leasingde de, muhasebede de sabit kıymetli bilançoma koydum. Kiracıda kiralari yazdı. Altı ay sonra % 30 riskimi sattım. O tarihte benim muhasebemle ilgili herhangi bir değışiklik olacak mı. O zaman, % 30'u sattığım zaman % 100'lük bir finansmana dönüşüyor gibi oluyor. Orda ki artık değerle ilgili. Buda bence operasyonel leasing gündeme geldiği zaman çok ortada olacak bir konudur. Bununla ilgili olarak Adnan Bey'e sormak istedim. Teşekkür ederim.

PANEL

ÜÇÜNCÜ TUR

İHSAN UĞUR DELİKANLI

Önce Ahmet Bey'in sorusundan başlamak istiyorum. Finansal kiralama şirketlerinin aktif kalitesinin bozuk olduğuna veya bu konuda bizim öyle bir gözlemimiz olduğuna ilişkin herhangi bir şey söylenilmedi. Diğer bir nokta, devlette devamlılık esas dediniz. Çok doğru, Ancak, 2000 yılından beri de Hazine Müsteşarlığının finansal kiralama şirketlerinin denetim ve gözetimini yapmadığını söylediğiniz. Bu birazcık çelişki oluşturmuyor mu? Bildiğim kadarıyla, hatta 2005'in altıncı aylarında veya daha önce de olabilir. Finansal kiralama şirketi kuruluş izni için başvuruda bulunuluyor ve herhangi bir cevap alınamıyor. Takdir edersiniz ki, BDDK yaşadığı tecrübelerden sonra ihtiyatlı davranmak zorunda. Konut finansmanına verdiğiniz örnek bağlamında da, iki yıl içerisinde sistemi tanımak bağlamında ki; finansal kiralama şirketleri kanun kapsamında olmamasına karşın BDDK'nın ısrarıyla girdiler- Dolayısıyla, BDDK, finansal kiralama şirketlerinin konut finansmanı işlemlerine katılmasının uygun olacağı görüşünün arkasında. Fakat, burada konuşulan konuların da göz ardı edilmemesi gerekir. Bunlar bir şekilde sektörün düzenlenmesine yönelik ihtiyaçlar. Finansal kiralama kanununda değişiklik yapılması ve bunun yansımaları gibi. Mevcut hukuki alt yapının da talep edilen işlemler için ne derece yeterli olduğunun sorgulanması gerekir diye düşünüyorum. Kaldı ki; şu sorunun da gözden kaçırılmamasında fayda var. İstenilen işlemlere cevaz verecek bir kanuna ilişkin süreç çok erken sonuçlandırılabilir mi? Birlikte de olsa bir kanun tasarısı hazırladığımız zaman ne kadar sürede sonuçlandırılıp meclisin gündemine taşınabilir? Bu bağlamda değerlendirilirse konunun daha iyi anlaşılacağı görüşündeyim.

İkincisi, bildiğiniz üzere konut finansmanı yasa tasarısında BDDK uygun göreceği şirketlerin, konut finansmanı yapabileceğine ilişkin hüküm var.

Dolayısıyla, nihai olarak BDDK kurulu yetkili. Bu yönüyle de konunun değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.

Bir de benim bir gözlemim oldu. Bir taraftan operasyonel leasingle ilgili bir kanun değişikliği yada buna yönelik olarak bir düzenleme yapılsın denilirken diğer taraftan buna gerek olmadığı görüşü dile getirildi. Ben Fider'i bir nevi kuruluş birliği olarak addediyorum. Bu nedenle, bir konunun ilgili kamu kuruluşlarının önüne getirilmeden önce netleştirilmesi gerektiği gözden kaçırılmamalı. Siz de sonuç itibarıyla sektörün üyelerinden bir tanesinin temsilcisisiniz. BDDK her türlü değerlendirmeyi dikkate almak zorunda. O yüzden sektörün temsilcilerinin de kendi içinde yada sektöre katkıda bulunabilecek herkesin, kendi içerisinde bir konsensüs oluşturmada fayda var.

Şimdi Özgür Beyin konusuna da gelince, mevduat bankaları ile katılım bankaları arasındaki faaliyet konuları arasındaki farklılık nedeniyle katılım bankalarının da, yapamadığı bir faaliyet var. Kredi vermek. Diyeceksiniz ki, onların kar/zarar ortaklığı şeklindeki işlemleri de kredidir. Ama, pasif ayağında zaten kar/zarar katılımına ortaklık şeklinde fon toplanıyor. Dolayısıyla, o manada aralarında çokta bir haksız rekabet olduğunu düşünmüyorum. Leasing şirketlerinin yurtdışından borçlanmasına gelince, malumunuz üzere Türkiye'de yabancı para cinsinden, döviz cinsinden kredi kullandırılmasının şartı ancak ihracatçılara kullandırılabilir olması. Bu nedenle, leasing şirketleri eğer bankalarca ihracatçı olarak değerlendirilebilirse ki -BDDK olarak bizim defalarca yabancı para cinsinden kredi kullandırımına ilişkin sınırlamaların kaldırılması yönünde Hazine Müsteşarlığına yazılarımız ve görüşlerimiz oldu, ama maalesef bir sonuç alamadık- o zaman, zaten yapılacak bir şey yok. Dövizle endeksli dediğiniz şeylerde bahsettiğim sınırlamayı aşmak için geliştirilmiş bir enstrüman sonuç itibarıyla. Sıkıntı buradan kaynaklanıyor. Eğer sorun Hazine Müsteşarlığının yayınlayacağı tebliğ ile çözülebilirse veya o kapsamda değerlendirilebilecek bir düzenleme yapılsa elbette ki çok rahat, mümkündür. Sorun BDDK'nın dışında çözülebilecek bir sorun.

Birde Başkan beyin sunumunda bahsettiği gibi üç kurul üyesi, başkan beyle birlikte, iki başkan yardımcısı, dört daire başkanı ve yine uzman düzeyinde arkadaşlarımızın katılımından BDDK'nın bu sektöre ne kadar önem verdiğini ortaya koyuyor. Takdir edersiniz ki BDDK mensupları da aynı şekilde sık sık yurtdışındaki toplantılara gidiyorlar. Yurtdışından heyetler kabul ediliyor ve bu toplantılarda da maalesef jargon sorununu biz de yaşıyoruz. Ama bir örnek vermek lazım. Hatırlarsanız konut finansmanına ilişkin yasa tasarısı gazetelerde mortgage şeklinde sürekli gündeme gelince, Türk Dil Kurumu BDDK'nın ilişkili olduğu Bakanı -kanunun adı da bu ol-

mamasına karşın- mortgage ifadesinin kullanılmaması yönünde resmi yazıyla uyarmış... Bunun yerine tutulu satış ifadesinin kullanılması önerilmiş. Dolayısıyla, kamunun Türkçe kelimeler kullanılması yönündeki hasas-siyetine BDDK'nın da ilgisiz kalması beklenilemez. Yurt dışındaki toplantılarımızda veya bizim de verdiğimiz seminerlerde, yahut gelen temsilcilerle konuşmalarımızda biz de leasing diyoruz. Ama, şartları ve ana hatları itibariyle konuştuğumuz şey finansal kiralama kanununa dayalı düzenleme. Fider tarafından bize bir taslak gönderildi. Orada kanunun adı leasing kanunu olarak düzenlenmiş. Varsayın ki, bu taslak üzerinde bir şekilde uzlaşıldı ve sizin de söylediğiniz, gibi adına leasing kanunu dedik. Ancak, taslağın sonuç itibariyle meclisin gündemine aksettirilmesi sürecinde taslak Başbakanlık nezdinde incelemeye tutulacak ve muhtemelen de gündeme getirilecek ilk konu belki bu olacak. Türk Dil Kurumu'nun aldığı bir prensip kararı, yahut Türkçe'yi korumaya yönelik olarak geliştirdiği bir mekanizma olarak, bu da çok doğal. Dolayısıyla, benim kastımı bu bağlamda değerlendirmenizi istiyorum. Yani burada, bizlerin maalesef, yurtdışı uygulamalardan pek haberdar olmadığımız gibi bir düşünce oluşmasın diye de böyle bir açıklamada bulunmak istedim. Kastım size cevap vermekten öte meramımı anlatmaktı. Sizin dediğiniz finansal kiralama ifadesi çok uygun diyorsanız. O manada da aslına baktığım zaman değişik tartışmalar görüyorum. Pek çok tartışmada finansal kiralama ifadesinin tek başına yeterli olmadığı benim dediğim gibi finansman kredisi şeklinde bir terim kullanılmasının daha geniş kapsamı içinde barındıracağı söyleniyor. Sakın yanlış anlaşılmasın, benim bir şeyi dikte etmek gibi amacım filan da yok. Ben, bunu tekrar sizlerin görüşüne de sunup o manada tartışılıp olgunlaşması için söyledim. Türkçe kelime kullanmaya özen gösterme takdiri sizlerin.

Başkan Beyin bugün size söylediği çerçevede yapılacak düzenlemelerin bayağı öne çekilmesi zorunluluğu -en azından düzenleme olarak- ortaya çıkıyor. 5411 sayılı bankacılık kanunu BDDK'ya 1 Kasım 2006'ya kadar alt düzenlemeleri çıkarma zorunluluğu vermiş ve bunlarda uluslararası taahhütler bağlamında birer kriter teşkil ediyor. Bu kadar iş yükü arasında buna BDDK'nın zaman ayıracağını gözden kaçırılmamasını ve değerlendirmesini sizin takdirlerinize bırakıyorum. Hepinize tekrar saygılarımı sunar, teşekkür ederim.

ADNAN ERTÜRK

Dursun Beyin zannedersen öneri mahiyetinde bir ifadesi oldu. Bu ekonomik malik kavramını baza alarak sorunu çözebilirsiniz şeklinde. Bizim için bir sorun yok aslında. Yeni ekonomik malik diye bir tabiri vergi kanununda da kullanmıyoruz. İktisadi kıymetin mülkiyeti kime aitse onunda sahibi

odur diyoruz. Çok yeni bir olayda buna benzer bir hususu irdeledik. Motorlu taşıtlar vergisinin mükellefinin kim olacağına yönelik bir soru geldi bize. Motorlu taşıtlar vergisinin mükellefi, her halükarda finansal kiralama şirkettir. Çünkü onun mülkiyetindedir diye cevap verdik. Yani orda ekonomik malik kimdi falan diye bir şeye inmiyoruz. Normal medeni kanun hükümlerine göre de söz konusu kıymetin mülkiyeti kimdeyse odur, her açıdan muhatabı. Geçmişteki görüşü bilmiyorum. Zaten ben motorlu taşıtlar vergisi şubesine de bakmıyorum. İlgili şubeye sorduğumuzda, oradan aldığımız cevap en son böyle geldi bize. Finansal kiralama işlemlerinde leasing şirkettir. Ekonomik malik yada başka bir kavram her neyse pek itibar etmediğimiz kavramlar. Biz tamamen, iktisadi işletmenin sahibi kim, mülkiyet kime ait ona bakıyoruz. Ama bizim mükerrer 290. maddenin de operasyonel leasing önünde bir engel olarak doğduğunu ben düşünmüyorum.

Aylin Hanım ve Hüseyin Erdil beyin ortak bir sorusu var. Bu gayrimenkul leasinglerle ilgili. Gerçi Hüseyin Bey o gerçek değer konusunda bir şey demedi ama Aylin Hanıma şöyle cevap vermek isterim. Tabi ki rayiç bedeli bazı alacaksınız. Vergi usul kanununda ki, ilgili rayiç bedel tanımını baza alacaksınız. Normal alım satım değeri diyor. Siz eğer sözleşme esnasında mükerrer 290'a göre tespit edilmesi gereken değerlerin tam olarak, doğru olarak tespit edildiğine inanıyorsanız hiçbir problem yok. Ama ileride bir inceleme geçirdiğinizde incelemede malı rahatlıkla, bu geçmişte böyle bir değer tespit etmişin, ama ben onu gerçek değer olduğuna hiç kanaat getirmediğim dedirtmemek şeklinde uyarımdım. Gerçek değer kavramı da kanunda geçiyor. Örneğin 267. maddemizde aynen şöyle diyor. Emsal bedel gerçek bedeli olmayan diye devam ediyor.

BÜLENT TAŞAR

Bu arada şeyi söyleyeyim. Gayrimenkulun menkulden ne farkı var ki onda sembolik bedel uygulayamıyoruz. Benim kafama takılan konu o. Çünkü her türlü menkul ve gayrimenkul leasinge konu olabilir diyor. Ekipmanlarda sembolik bedelle devir yapabiliyoruz da niye gayrimenkul de yapamıyoruz.

AYLİN DEMİRAY

Yine herhalde sembolik bedelle devir yapılıyor da. Alım satım vergilerinin ödenmesi sırasında alınacak vergilerle ilgili çünkü bir işlemi yaparken, zaten tapu kaydında da aynı şekilde bir ekspertiz yapılıyor muhakkak ve ödediğimiz tutar üzerinden tapuya tescil ettiriyoruz. Yani gerçekten bizim satın aldığımız değer neyse, o değer üzerinden tescil ettirilip vergiler ödeniyor. Ama daha sonraki satım aşamasında, rayiç değerler belediyelerin belirlediği sanıyorum o metrekare üzerinden belirledikleri bir takım değerler var. Yanlış bilmiyorsam eğer. Gerçek değer derken şunu ben net an-

layamamıştım. Doğrusunu yapmak adına. Biz sembolik bedel üzerinden bunun satışını vereceğiz fakat, benim bildiğim kadarıyla vergilerini rayiç bedel üzerinden değilde gerçek..... yani tekrar ekspertiz mi yaptıracağız, neye bakacağız. Kiralar toplamını gerçek değer olarak tam nedir diye, orda netleşmemiştir benim kafamda.

ADNAN ERTÜRK

Bence sorunun içinde cevapta saklıydı. Galiba siz bayağı netleşmişsiniz. O ekspertiz konusu falan o tamamen sizleri ilgilendirir. Biz ona bir şey diyemeyiz. Sadece benim uyarım şu noktada. Oradaki rayiçten belediyelerin yada tapudaki rakamların falan alınması gibi bir şey, yanılığa girmeyin diyorum. Gerçek bedeli ne ise onu esas alın. Şunu herkes biliyor ki, bugün Türkiye'de kimse gerçek bedel üzerinden emlak vergisini ödemiyor. Yani onu baza almak tehlikeli olabilir diye düşünüyorum. Hüseyin Bey yine bu gayrimenkul leasinglerinde KDV oranında uygulama nasıl olacak diye sordu zannedersem, finansal kiralama şirketleri tarafından mı yoksa diğer şirketler tarafından yapılan leasing mi?

Gerçek kişilere leasing yapılabilir diye düşünüyorum. Orda bize intikal etmiş bir olay yok, olur ama fakat KDV konusunda % 1'lik orana tabi değil diye biliyorum. Değil mi Abdullah Bey, Finansal Kiralama şirketi yaptığı takdirde % 1'miş. Diğer şirketler % 18. Abdullah Bey bizim KDV'den sorumlu şube müdürümüz.

ABDULLAH KÜTÜKÇÜ

Herkesi saygıyla selamlıyorum. Gelir idaresi başkanlığında katma değer vergisinden sorumlu müdür olarak görev yapıyorum. KDV kanunu ile finansal kiralama kanunu aynı dönemin yasaları, mevzuatları da aynı yaşa sahipler ve finansal kiralama yasası yürürlüğe girdiği dönemden itibaren sektörün çok iyi bildiği birkaç kalem mal gurubu dışında bütün finansal kiralama işlemleri % 1'e tabidir. Finansal kiralama kanununa göre, finansal kiralama işlemlerinde sektörün biraz önce içeriğini belirtmediğim mal gurupları dışındaki her türlü kiralama, buna gayrimenkul de dahil % 1. Ama şu anda cari KDV olan rejiminde gayri menkullere yönelik olarak, gayri menkullerin teslimine yönelik olarak şöyle bir hüküm var. 150 metrekareye kadar konutların teslimi % 1, 150 metrekarenin üstündeki konutların ve diğer gayri menkullerin tesliminde, satışında % 18 oranı cari ama şu an için KDV oranı, resmide finansal kiralamaya yönelik olarak böyle bir ayırım olmadığı için bütün gayrimenkul teslimleri bakımından % 1'lik oranın söz konusu olduğunu söyleyebiliriz.

ADNAN ERTÜRK

Yine Hüseyin beyin bir sorusu var. Şüpheli alacak konusu ile ilgili. Maalesef diye başlamak istiyorum. Tebliğimizde çok açık bir hüküm var. 319 numaralı tebliğde, feshin mümkün olmadığını ifade ediyor tebliğ. Yani finansal kiralama olarak, addedilen işlemlerde fesih olayını kabul etmiyor. Fesih olayının kabul edilmediği bir ortamda da bizim şüpheli alacaktan bahsetmemiz pek mümkün değil. Belki ileride bu konu tartışılır. İdare görüş değiş-tirebilir. Tebliğ hükmüdür. Çünkü kanun hükmü değildir. Ama şimdilik şüpheli alacak olarak kabul edilip ileride belki karşılık ayrılması mümkün görünmüyor.

Başka bir soru Bülent Taşar beyden. Operasyonel leasing yapılabilir mi diye sordunuz galiba. Ben yapmam. Vergi usul kanununa göre operasyonel leasing yapmanız mümkün. Ama finansal kiralama kanunu bunu yasaklıyor bildiğim kadarıyla.

CUMHUR ÖZAKMAN

Mali konuları çok geciktirmeden hemen iki küçük hukuki soru vardı. Önce Sayın Altop, fesihten geriye dönülmesi mümkün olmaz mı, şeklinde anladığım bir soru sordu. Tabi fesihten geriye şöyle dönersiniz. Bozucu yenilik doğuran haklar kullanılmakla, o hukuki durum sona erer. Bu geriye etkili değil tabi. Geriye etkili anlamında, dönme anlamında bir fesih değil. Tabi ki hakkınız yokken kullanmak veya fesih hakkını kötüye kullanmak, ama ne diyoruz sonuçta haksız fesih diyoruz. Eğer bunu biz temelde bozucu yenilik doğuran hak olduğunu kabul edersek kullanılmakla hukuki ilişki sona eriyorsa, gene yenilik doğuran hakların özelliklerinde bir değişiklik yapmamak, istisna getirmemek gerektiğini kabul ediyorum ki, az öncede söyledim, kanunda istisna getirilmişse bu temel kuralda bir istisna getirmemek yararlı olur. Fesih hakkını, hata, hile, ikrah gibi onlara girmiyoruz zaten. Onlar değil. Ama zaten dikkat ederseniz fesih burada o kadar uyumsuzluk konusu olmayacak ki, altmış gün içinde adam kalkmış parasını ödemiş mi, ödemiş mi, dolayısıyla bu yolun geçerliliğini savunmak gerekir diye düşünüyorum.

Sayın Ruben'e gelince, Sayın Ruben daha çok iki değerlendirme yaptığını söyledi. Hacizlerle ilgili konuda tabi ki şekli hukukla, maddi hukukun bir çakışmasının mevcut olduğunu görüyoruz. Daha öncede çeşitli seminerlere konu teşkil etmiş olan finansal kiralama kanunu düşünceleri veya metni dediğimiz metinlerde belki bunları ayırıcı yollar kanun hükmü olarak önerilmişti. Ceza, gene farklı uygulamalar var diyorsunuz. Tabi bu farklı uygulamaların suçun unsurlarına göre birleştirilmesi gerekir. Belki şunu söylemek lazım. Ceza kanununda gelmeden merak ettiğim için fakültemin ceza hukuku hocalarına sordum. Yani, ben maliki bulduğum malı satarsam

beni cezalandırabilir misiniz dedim. Böyle bir hüküm kanunda asla söz konusu değil, ama tabi oradaki ceza, tedbire muhalefetten ileri geliyor kanaatindeyim. Teşekkür ederim.

BÜLENT TAŞAR

Bir şey söylemek istiyorum bir dakika içinde, son söz olarak. Şu konunun altını çizmeyi çok arzu ederim. Eğer leasing kanunu yazılmamış olsaydı, bende bugün kanun yazılmamasından yana olurum. Ama 21 yıllık kazanımları ve bizim zor anlattığımız leasing kanun hükümlerini bugün göz ardı etmememiz lazım. Kanunu ister bir çatı altında toplayalım, isterseniz ayrı ayrı yapalım ki biz leasing olarak ayrı yapılmasına taraftarız. Muhakkak mevcut kanunun hükümlerinin korunmasının, yani finansal sektörün korunması açısından çok doğru olacağını düşünüyorum. Yani bunu bir sektör ricası olarak alın, kişisel düşüncenin yanında, Fider yönetim kurulu ve sektördeki arkadaşların genel düşüncesinin sonucu budur. Bizde bunu zaten kanun teklifi olarak BDDK'ya sunduk. Ben kişisel jargonla ilgili şey yapmadım. Sadece hakikaten sizde zorluk çekiyormuşsunuz, gerçekten zorluk çekiyorum. Mesela faktoring için ne dendiğini bilmiyorum. Hani leasing için bir finansal kiralama var ama, ne kullanılıyor onu bilmiyorum. Şunu yapmamız lazım diye düşünüyorum. Türk Dil Kurumu çok haklı olarak kendi görevini yapıyor. Mesela hostese diyor ki, gök kubbenin konuksever avradı. Biz bunu kullanıyor muyuz? Kullanmıyoruz. Yani, bir şeye inanıyorsak, hep beraber belki de bunun arkasında, yani leasing böyledir. Avrupa Birliğine giriyoruz. İnsanlarda leasingi kullanıyor. Kullanılması doğru odur diye biraz belki ısrarlı olabiliriz diye düşünüyorum. Sizde buna zaten katılıyorsunuzdur. Çok kısa bir şey söyleyeceğim. Kişilere yapılan leasing işleminin KDV'si % 1. Böyle bir ayırttırım yok. Ama sektör yatırım finansmanı paralelinde ele alındığı için ve KDV ayrıcalığı bu yüzden yaratılmış olduğu için ki, biz buna inanıyoruz, bunun kişilere yapılmış olmasından dolayı sektör olarak biz yapılmasından rahatsız oluruz. Bizim etik kurallarımız var. Bu etik kurallara 38 tane üyemiz imza atmıştır. Ve tüketiciye KDV'den dolayı leasing yapmama kararı almıştır. Yapanları da kendi içimizde uygulamamız yok ama yapıyoruz. Çünkü şunu gördük geçmişte. Mobil telefon leasingine girildi, onun KDV'si artırıldı. Yani maliye şunu gözetiyor, tüketim malımıdır, yatırım malımıdır. Yatırım malıysa ben gider incelerim onu, hemen yükseltirim. Maliyenin sabrını bence taşırmamamız lazım. Benim şahsi fikrim, bugün mobil telefon yarın bisiklet, öbür gün buzdolabı yaparsak, bütün KDV'yi bir anda cari KDV yaparsak, biz sektörün yatırım finansmanı yönüyle bize gerçekten sağlanmış olan ve bunu da biz müşteriye yansıttığımız için sektörün önündeki, büyümesindeki çok önemli bir imkanı kendi ellerimizle, bindiğimiz dalı keser oluruz. Onun için buradan, ben gerçekten

etik kurallara bağılı olarak kanun dese de demese de biz maliye nezdinde bir, kısa süreli leasing yapmayalım. İki, kanunda belirtilmeyen amortismanı tabi olan iktisadi kıymet bazında olan şeyleri yapalım. Öyle fayans leasingi falan lütfen yapmayalım. Biz bunu etik kurallar olarak aldıkta, nasıl disipline ediyoruz, nasıl kontrol ediyoruz açıkça bilmiyorum. Lütfen bu konuları istismar etmeyelim diye burada bulunan arkadaşlarımıza da, biz zaten bu konuya dikkat ediyoruz ama birde böyle bir mesajı sektör adına vermiş olayım. Sektör adına teşekkür ederim.

İHSAN UĞUR DELİKANLI

Bizim orada anlatmak istediğimiz zannedersem tam anlaşılmıyor. Leasing kanunu diye bize gönderdiğiniz taslakla, biz diğerlerini düzenlemek değil, o leasing işlemlerinin hukuki çerçevesini belirleyen bir kanun ve taslak o zaten ayrı olacak. Biz diyoruz ki, leasing şirketleri, finansal kiralama şirketleri, faktoring şirketleri, tüketici finansman şirketleri diyoruz, bugün henüz daha uygulaması olmayan ama olabilir. Çünkü gündeme de gelmesi mümkün olan mikro finans şirketlerini de kapsayacak bu kuruluşların tümünü ve faaliyetlerini kapsayacak, anlatabildim mi ayrı bir kanun şeklinde.

ABDULLAH KÜTÜKÇÜ

Biraz öncede söylediğim gibi sayın Akbulut, KDV'nin oranlarını düzenleyen kararnamede, finansal kiralama kanunu kapsamında yapılan işlemler % 1 oranına tabidir. Bir takım taşıt araçları ve ÖTV ile ilgili 4 sayılı listesinde sayılan ürünler hariç. Onları biliyorsunuz yüksek oranda gayri menkuller. Cari mevzuata göre yüksek % 18 finansal kiralamaya konu olması halinde, şu an için geçerli mevzuata göre % 18 oranında vergilendirilmesi mümkün olmayan mallar arasında. Dolayısıyla şu an sizin sektörün ve Derneğinizin üyelerinin ilke kararı çerçevesinde uyguladığı husus, kural olarak daha doğrusu işin felsefesi olarak çok doğru ve yerinde uygulamadır. Ama hukuki mevzuatla da bire bir örtüşüğünü söyleyemeyiz. Ama orada bahsettiğimiz husus, bu tasarıdan söz ettik. Tasarı taslağında bu uzun vadeli kredilendirme yoluyla satılacak gayri menkuller için KDV oranına yönelik öngörülen bir düzenleme vardı. O KDV oranları kararnameyle düzenlediği için o tasarı taslağı bakanlığımıza görüş almak üzere intikal ettiğinde, bunun bir kararname olduğunu, kararname ile düzenlenebildiğini ve yasa taslağını hazırlayanlarda 150 metrekaresinin üstündeki konutların % 18 oranında KDV'ye tabi tutulması konusunda bir karar verdikleri hususunu dile getirmiştii. Yani konu bununla sınırlı. O yasa çıktığında, çıkarılacak kararnamede 150 metrekaresinin üstündeki konutların uzun vadeli satışlarında % 18 KDV oranı uygulanacak 150 metrekaresinin altındakilerde % 1 oranında uygulanacak.

BÜLENT TAŞAR

Şu anda mortgage konusunda, gelen konuda özel finans kurumları % 1'le 150 metrekaresinin altında yapabilir durumda diye görünüyor. Çünkü sırf leasing şirketleri iki yıl ertelendi, finans kurumları. Özel finans kurumları şu anda mortgage konusunda herkesten daha avantajlı hale geldi gibi görünüyor. 150 metrekaresinin altında kalırsa. O yönetmelikte sadece finansal kiralama şirketlerine diyor. Finansal kiralama faaliyetlerine demiyor.

BAŞKAN: Y. TEMEL ENDEROĞLU

Seminer bitti zannediyorum. Katılanlara sabırları için teşekkür ederim. Sayın panelistlere katkıları için çok değerli görüşleri için ben ve İktisadi Araştırmalar Vakfı olarak teşekkürlerimizi, şükranlarımızı sunuyoruz. Özellikle Ankara'dan gelenlere ayrıca teşekkür ederiz. Seminerin hayırlı olmasını diliyorum. İyi akşamlar.